Victor Hugo

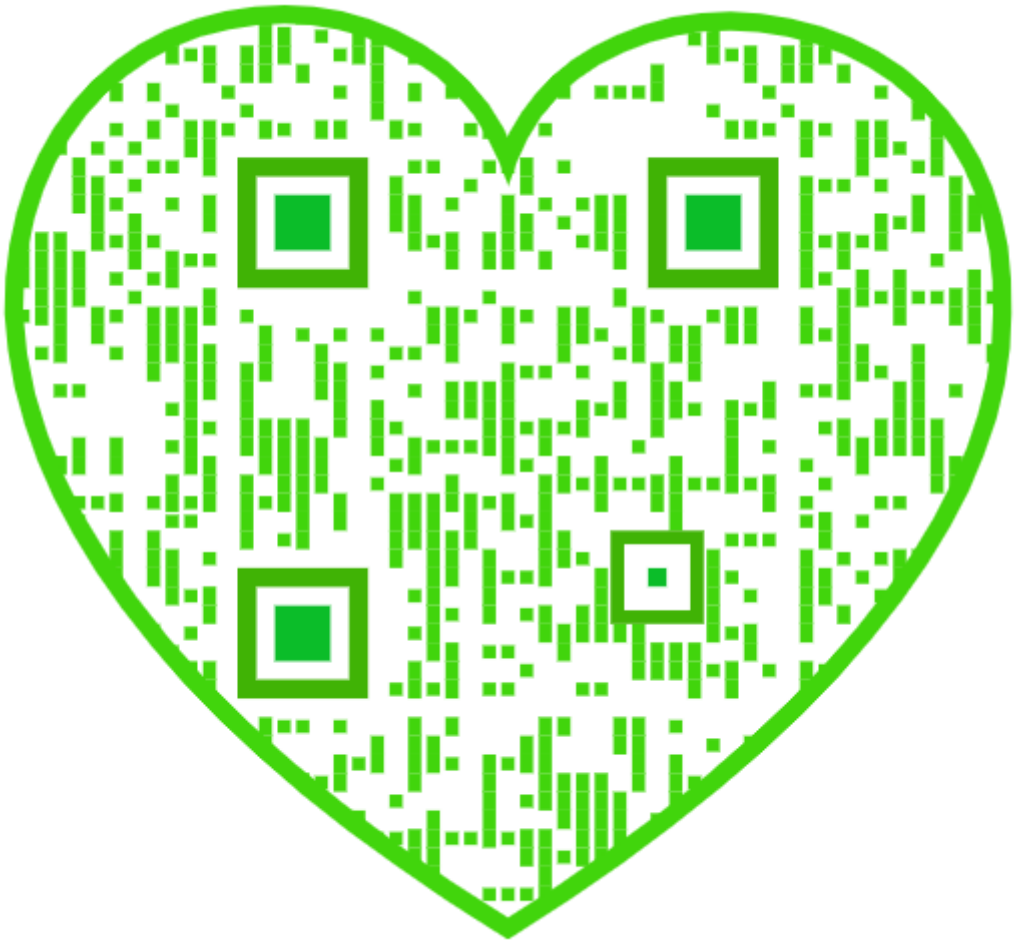

BUG-JARGAL

VICTOR HUGO

BUG-JARGAL

EEN VERHAAL UIT DEN NEGER-
OPSTAND OP SAN DOMINGO

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ „MINERVA"
AMSTERDAM

EERSTE HOOFDSTUK.

..... Toen de beurt kwam aan kapitein Leopold d'Auverney, zette deze groote oogen op en moest de heeren bekennen, dat hij geen enkele gebeurtenis in zijn leven wist, die de moeite waard was, om er hun aandacht voor te vragen.

— Maar, kapitein, zeide luitenant Henri, u heeft toch veel gereisd en veel van de wereld gezien, zooals men tenminste vertelt. Heeft u niet de Antillen, Afrika, Italië, Spanje bezocht? .... Ah ! kapitein, daar is uw kreupele hond.

D'Auverney schrikte plotseling op, liet zijn sigaar vallen, en keerde zich naar de opening van de tent, juist op het moment dat een groote hond hinkende naar hem toe liep. De hond vertrapte de sigaar van den kapitein, maar deze sloeg daar geen acht op. De hond likte zijn laarzen, kwispelde met zijn staart, blafte, sprong tegen hem op, en ging daarna aan zijn voeten liggen. De kapitein liefkoosde hem werktuiglijk met de linkerhand, terwijl hij met zijn rechter de stormband van zijn helm losmaakte, en herhaalde van tijd tot tijd: — Ben jij daar, Rask! Ben je daar! Eindelijk riep hij uit: — Maar wie heeft je hier teruggebracht?

— Met uw welnemen, kapitein....

Sedert eenige oogenblikken had de sergeant Thadée het doek van de tent opgelicht en stond voor hem, de rechterhand onder zijn kapotjas verborgen, en keek met tranen in de oogen, zwijgend, naar die ontmoeting. Ten slotte waagde hij het die woorden te uiten: Met uw welnemen, kapitein .... D'Auverney sloeg de oogen op.

— Ben jij het, Thad, en hoe heb je het kunnen doen? .... Arme hond ! ik dacht dat hij in het Engelsche kamp was. Waar heb je hem dan gevonden?

— God zij dank ! U ziet me hier terug even verheugd als altijd.

— Maar zeg me toch waar je hem gevonden hebt.

— Ik heb hem niet gevonden, kapitein, ik ben hem gaan halen.

— De kapitein stond op en stak den sergeant zijn hand toe, maar deze hield zijn hand onder zijn jas. De kapitein lette er verder niet op.

— Ja, ziet u, kapitein, sedert die arme Rask verdwenen is, heb ik gemerkt, met uw permissie gezegd, dat u iets mankeerde. En om het nu maar ronduit te zeggen, geloof ik, dat op dien avond, dat hij niet terugkwam, om zooals gewoonlijk met mij mijn komiesbrood te deelen, dat het weinig gescheeld heeft of de oude Thad is aan het grienen gegaan als een kind. Maar God zij dank, neen: ik heb maar twee maal in mijn leven gehuild: de eerste maal toen .... op dien dag dat .... En de sergeant keek zijn chef met bezorgdheid aan. — De tweede maal, toen die aap van een Balthazar, korporaal bij de zevende halve brigade, mij een bos uien heeft laten schoonmaken.

— Het lijkt me toe, Thadée, riep lachend luitenant Henri, dat je vergeet ons te vertellen bij welke gelegenheid je de eerste maal gehuild hebt.

— Dat is zonder twijfel, ouwe, geweest toen je de accolade kreeg van Latour d'Auvergne, de eerste grenadier van Frankrijk? vroeg de kapitein met aandoening, terwijl hij door bleef gaan zijn hond te streelen.

— Neen kapitein, als de sergeant Thadée heeft kunnen huilen, dan zult u mij toegeven, dat het alleen maar heeft kunnen zijn, op den dag dat hij „vuur" heeft gecommandeerd op Bug-Jargal, anders genaamd Pierrot.

Een waas van verdriet kwam op het gelaat van d'Auverney. Hij naderde den sergeant en wilde hem

de hand drukken; maar ondanks die eer die hem gedaan werd, hield Thadée zijn hand onder zijn kapotjas.

— Ja kapitein, vervolgde Thadée, eenige passen achteruit gaande, terwijl d'Auverney hem pijnlijk aanstaarde; ja, toen heb ik geweend; ja, waarlijk hij was het waard! Hij was zwart, dat is zoo, maar buskruit is ook zwart, en .... en ....

De oude sergeant wilde zijn dwaze vergelijking voltooien. Er was iets in, dat hem behaagde, maar hij trachtte te vergeefs zijn gedachten behoorlijk weer te geven; en nadat hij het nog eenige malen geprobeerd had, zijn idee als 't ware van alle zijden geattaqueerd had, evenals een generaal die een vesting niet nemen kan, hief hij plots het beleg op, en vervolgde, zonder acht te slaan op het glimlachen der jongere officieren die naar hem luisterden.

— Zeg, kapitein, herinnert u zich die arme neger nog, toen hij daar buiten adem kwam aanloopen op het oogenblik, dat zijn tien kameraden daar stonden? Ja, we hadden ze wel moeten binden .... Ik was het die het bevel voerde. En toen hij ze zelf ging losmaken om hun plaats in te nemen, ofschoon ze dat niet wilden; maar hij was onwrikbaar. O! wat een man! hij was als een rots, een echte Gibraltar. En dan, kapitein? toen hij daar stond, alsof hij een balzaal zou binnengaan, en zijn hond, diezelfde Rask hier, die begreep, wat men hem doen ging en die mij naar de keel sprong.

— Anders, Thad, viel de kapitein hem in de rede, had je de gewoonte bij dit gedeelte van je verhaal Rask even aan te halen; kijk eens hoe hij je aanstaart!

— U heeft gelijk, zei Thad verlegen, hij kijkt me aan die arme Rask, maar de oude Malagrida heeft me gezegd, dat liefkoozen met de linkerhand ongeluk aanbrengt.

— En waarom niet met de rechter? vroeg d'Auverney verwonderd, voor het eerst bemerkende, dat die hand onder de kapotjas was, en ook ziende hoe

bleek Thad was. De sergeant werd hoe langer hoe meer verlegen.

— Met uw welnemen, kapitein, dat is omdat .... U heeft al een kreupele hond, ik vrees er voor, dat u ook een sergeant zult hebben met één arm.

De kapitein vloog van zijn stoel op.

— Hoe? wat? wat zeg je, mijn ouwe Thadée? één arm! .... Laat kijken je arm, Eén arm! .... groote God!

— D'Auverney was ontroerd: de sergeant deed langzaam zijn jas open en liet aan zijn chef zijn arm zien, die in een bloedig verband was.

— Maar! zei de kapitein zacht, terwijl hij voorzichtig het verband oplichtte. Maar zeg me toch, ouwe....

— O! Het is doodeenvoudig. Ik heb u toch gezegd, dat ik gemerkt had, dat u verdrietig was, sedert die vervloekte Engelschen ons uw mooie hond, die arme Rask, de dog van Bug .... hadden afgenomen. Dat was voor mij voldoende. Ik besloot heden hem terug te halen, al zou het mij ook mijn leven kosten, opdat ik tenminste vanavond met meer eetlust zou kunnen soupeeren. Daarom, nadat ik nog Mathelet, uw oppasser, goed op het hart gedrukt had uw groot tenue extra op te poetsen, omdat het morgen een gevechtsdag zal zijn, ben ik het kamp uitgeslopen, alleen met mijn sabel gewapend, en ik ben dwars door de heggen heen gegaan om toch maar eerder aan het Engelsche kamp te komen. Ik was nog niet eens aan de voorste versterkingen, in een klein boschje aan den linkerkant, toen ik een heelen troep van die roodrokken bij elkaar zag. Ik ben er naar toe geslopen om eens poolshoogte te nemen en te zien wat er aan de hand was, en ik zag toen, de kerels letten niet op mij, Rask aan een boom gebonden, terwijl twee van die milords, het bovenlijf bloot, bezig waren elkander vuistslagen toe te dienen die even hard klonken als de Turksche trom van de halve-brigade. Dat waren twee Engelschen, die duelleerden op hun manier, om uw hond. Maar daar ziet

Rask mij, en hij rukt zoo hard, dat het touw breekt en in een oogwenk is hij achter mij aan. U begrijpt wel, dat die heele bende niet achterbleef; ik ren het bosch in en Rask volgt mij. Verscheidene kogels fluiten mij om de ooren. Rask blafte wel: maar gelukkig hoorden zij dat niet, want zij schreeuwden maar *french dog! french dog!* alsof uw hond geen brave, mooie hond uit San Domingo was. Ik ga door het dichte struikgewas, en ik zou er juist uit gekomen zijn, toen ik twee van die rooden voor mij zie. Mijn sabel ontslaat me van 't gezelschap van een van die twee en zou me ook wel van den ander verlost hebben, als zijn pistool niet geladen was geweest .... u ziet mijn rechter arm. — Maar! *french dog* springt hem naar de keel, alsof 't een oude kennis van hem was: en de Engelschman was gewoon gewurgd, ik verzeker u dat die omhelzing flink was .... — Maar waarom vervolgt zoo'n verduivelde kerel mij ook zoo hardnekkig, als een arme achter een seminarist? En zoo is ten slotte Thad weer in het kamp terug en Rask ook. Het eenige wat ik jammer vind is, dat ik dat niet in den veldslag van morgen heb opgeloopen.

Bij het denkbeeld dat hij die wond niet in den veldslag had gekregen, betrok het gelaat van den ouden sergeant.

— Thadée! .... riep de kapitein verstoord uit. Maar hij voegde er zachter aan toe: Hoe is 't mogelijk, ben je dan gek, om je leven zoo in den waagschaal te stellen, voor een hond? ....

— Het was niet voor een hond, kapitein, het was voor Rask, de hond van Bug ....

— Genoeg! mijn beste Thad, riep de kapitein met de hand zijn oogen bedekkende. En na een korte stilte hernam hij, steun op mij en ga mee naar de ambulance.

Thadée gehoorzaamde. De hond, die, gedurende het tafereel, van louter vreugde, de mooie berenhuid van zijn baas had kapot gebeten, stond op en volgde hen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Dit voorval had levendig de aandacht getrokken en de nieuwsgierigheid opgewekt van de vroolijke vertellers.

Kapitein Leopold d'Auverney, behoorde tot die menschen, die, op welke sport van den maatschappelijken ladder ook geplaatst, toch altijd respect afdwingen, gemengd met een zekere belangstelling. Toch had hij uiterlijk niets, wat op het eerste gezicht de aandacht trok; zijn manieren waren koel, zijn blik onverschillig. De tropische zon, die zijn gelaatskleur gebruind had, had hem niet dat levendige in gebaren gegeven en die nonchalance, die zoo dikwijls de kreolen kenmerkt. D'Auverney sprak weinig, luisterde zelden, maar was altijd tot handelen gereed. Altijd de eerste te paard en de laatste in de tent terug. Hij scheen in lichaamsbeweging een afleiding te zoeken voor zijn gedachten. Die gedachten die hun treurige ernst in vroegtijdige rimpels op zijn gelaat gegroefd hadden, waren niet van dat soort, waarvan men zich ontslaan kan door ze aan anderen mede te deelen, of waar men in een luchtige conversatie over spreken kan. Leopold d'Auverney was lichamelijk bestand tegen alle ver moeienissen van het krijgsmanshandwerk, alleen zijn geest scheen vermoeid te zijn. Hij meed alle discussies evenzeer, als hij het gevecht zocht. En indien hij zich ook eens liet meeslepen in een woordenstrijd, dan sprak hij drie of vier verstandige woorden; en dan, als hij juist zijn tegenstander zou overtuigen, hield hij plotseling op en zeide: Waar is 't goed voor? .... en hij verliet het gezelschap om aan zijn commandant te gaan vragen, wat men eigenlijk wel doen kon, in afwachting van het bevel tot den stormaanval of de charge.

Zijn kameraden vergaven hem gaarne die koele, teruggetrokken houding, omdat zij bij iedere gelegen-

heid ondervonden, dat hij dapper, goed en welwillend was. Hij had velen van hen het leven gered met gevaar voor zijn eigen leven, en ofschoon hij zelden zijn mond opende, was zijn beurs nimmer gesloten. Men hield van hem in het leger en men vergaf hem zelfs dat hij zich in zekere mate liet hoogachten.

En toch was hij nog jong. Men zou hem dertig jaar gegeven hebben, en in werkelijkheid was hij dat nog lang niet. Ofschoon hij reeds eenigen tijd in de republikeinsche gelederen vocht, wist men eigenlijk niets van zijn vroegere avonturen. Het eenigste wezen, waar hij aan gehecht scheen, was met Rask, de goede oude sergeant Thadée, die gelijk met hem in dienst was gekomen bij het korps en hem niet verliet, en die vertelde soms vaag wel eens een en ander uit zijn leven. Men wist dat d'Auverney groot verdriet had gehad in Amerika, dat hij te San Domingo gehuwd, zijn vrouw en zijn geheele familie had verloren, tijdens de moorden, die de revolutie in deze prachtige kolonie hadden ingeleid. Maar dergelijke ongelukkige toestanden kwamen destijds zoo veelvuldig voor, dat men meer in het algemeen medelijden had. Men beklaagde dus kapitein d'Auverney minder om het verlies dat hij geleden had, dan wel om de wijze waarop hij zijn leed droeg. En werkelijk soms kon men onder zijn koele onverschilligheid bespeuren dat hij inwendig geheel gebroken was.

Zoodra een veldslag begon waren alle wolken van zijn gezicht verdwenen. Tijdens het gevecht was hij stoutmoedig en onverschrokken alsof hij generaal wilde worden, na de overwinning was hij zoo bescheiden en teruggetrokken alsof hij niets anders wilde zijn dan gewoon soldaat. Zijn kameraden, die zagen hoe weinig hij hechtte aan promotie en eer, begrepen niet wat hij toch eigenlijk wenschte voor den strijd. Ze konden niet gissen dat van alle wisselvalligheden van den oorlog, d'Auverney slechts een ding wenschte, en dat was de dood. De volksvertegenwoordigers naar het

leger afgevaardigd, hadden hem eens tot brigade-generaal willen benoemen op het slagveld; hij weigerde omdat hij, indien hij zijn compagnie moest verlaten, daarmee ook den sergeant Thadée achter liet. Eenige dagen later bood hij zich aan om een gevaarlijke expeditie te leiden en toen hij er, tegen aller verwachting, en ook in strijd met zijn eigen verlangen, heelhuids af kwam, hoorde men dat hij het betreurde die hoogere rang geweigerd te hebben.

— Want, zeide hij, omdat het vuur van den vijand mij steeds spaart, zou wellicht de guillotine, die iedereen treft die zich hoogerop wil werken, zich over mij ontfermd hebben.

DERDE HOOFDSTUK.

Zoo was dus de man, waarover zich na zijn vertrek uit de tent, het volgende gesprek ontspon.

— Ik zou durven wedden, zeide luitenant Henri, terwijl hij zijn roode laars afveegde, waarop de hond, toen hij er langs liep een groote moddervlek had gemaakt, ik zou durven wedden dat de kapitein de gebroken poot van zijn hond zelfs niet zou willen geven voor de tien manden Madera, die wij laatst in de bagagekar van den generaal zagen.

— Stil ! Stil ! zei vroolijk adjudant Paschal, dat zou een slechte ruil zijn. Die manden zijn leeg; daar weet ik over mee te praten; en, voegde hij er met een ernstig gelaat aan toe, dertig leege flesschen zijn toch zeker niet meer waard, dat zult u mij wel toegeven, luitenant, dan de poot van dien armen hond, van die poot kun je tenminste nog een handvat maken voor de schel.

Het gezelschap begon te lachen om den ernstigen toon, waarop de adjudant die laatste woorden, uitsprak. De jonge officier van de Baskische huzaren, Alfred, was de eenige die niet lachte, en hij zeide scherp.

— Ik zie niet in, heeren, wat er voor bespottelijks is, in hetgeen hier is voorgevallen. Die hond en die sergeant, die ik steeds bij d'Auverney heb gezien, sedert ik hem ken, boezemen mij belang in. En dan wat zoo juist gebeurd is ....

Paschal, geprikkeld door het misnoegen van Alfred en gesteund door de vroolijkheid der anderen, viel hem in de rede.

— Die scène was erg sentimenteel. En hoe ! een teruggevonden hond en een gebroken arm !

— Kapitein Paschal, u heeft ongelijk, zei Henri, terwijl hij de flesch, die hij juist leeg geschonken had buiten de tent wierp, die Bug .... anders gezegd Pierrot, boezemt ook mij veel belangstelling in....

Paschal wilde zich juist boos maken, maar hij zag dat zijn glas, dat hij meende dat ledig was, gevuld was. D'Auverney kwam binnen; hij ging zonder een woord te spreken op zijn plaats zitten. Hij keek peinzend voor zich, maar zijn gelaat was kalm. Hij scheen zoo in gedachten, dat hij niet hoorde wat om hem heen gezegd werd. Rask, die hem gevolgd was, ging aan zijn voeten liggen en keek hem onrustig aan.

— Uw glas, kapitein d'Auverney. Proef dit eens ....

— O ! gelukkig, zei de kapitein, meenende te moeten antwoorden op de laatste woorden van Paschal, de wond is niet gevaarlijk, de arm is niet gebroken.

Het respect dat al zijn wapenbroeders onwillekeurig voor hem hadden, was alleen oorzaak, dat Henri niet in lachen uitbarstte.

— Omdat u nu niet meer zoo ongerust is over Thadée, zei hij, en omdat wij afgesproken hebben ieder een van onze avonturen te vertellen, teneinde dezen langen nacht in het bivak door te komen, hoop ik mijn waarde vriend, dat u uw belofte zult vervullen, en ons die geschiedenis zult vertellen van uw kreupelen hond en van Bug .... ik weet niet hoe hij verder heet, anders gezegd Pierrot, dien echten Gibraltar !

Op deze vraag, half ernstig, half spottend geuit, zou

d'Auverney heelemaal niet geantwoord hebben, indien niet alle aanwezigen den luitenant waren bij gevallen. En voor hun algemeen verzoek zwichtte hij ten slotte.

— Ik zal aan uw verlangen voldoen, heeren, maar u moet van mij niet anders verwachten dan een gewoon verhaaltje, waarin ik niet eens een groote rol speel. Indien de genegenheid die er tusschen Thadée, Rask en mij bestaat, u de hoop heeft gegeven iets buitengewoons te hooren, dan moet ik u vooruit zeggen, dat u bedrogen uitkomt. Ik zal dus beginnen.

Toen was het stil. Paschal ledigde zijn veldflesch met brandewijn en Henri trok de beschadigde berenhuid over zich heen, om zich tegen de nachtelijke koude te beschutten, terwijl Alfred zachtjes een deuntje neuriede. D'Auverney bleef een oogenblik in gepeins, alsof hij zich alles nog eens voor den geest wilde halen; eindelijk nam hij het woord en sprak langzaam met zachte stem en dikwijls een oogenblik stilhoudende.

VIERDE HOOFDSTUK.

— Ofschoon ik in Frankrijk geboren ben, ben ik reeds heel jong naar San Domingo gezonden, bij een van mijn ooms, een rijken kolonist, wiens dochter ik zou trouwen. De woonplaats van mijn oom was dicht bij het fort Galifet gelegen, en zijn plantages besloegen het grootste gedeelte van de vlakten van den Acul Deze ongelukkige ligging, die u thans zonder eenig belang schijnt, is een van de eerste oorzaken geweest van de rampen en den totalen ondergang van mijn familie.

Acht honderd negers waren op de enorme goederen van mijn oom werkzaam. Ik moet u bekennen, dat het treurige lot van die slaven nog verergerd werd door de ongevoeligheid van hun meester. Mijn oom behoorde tot die planters, gelukkig is hun aantal betrekkelijk beperkt, die tengevolge van het gewoon raken aan een

absoluut despotisme, geen hart meer voor hun slaven hadden. Gewend op zijn wenken bediend te worden, werd de minste nalatigheid streng gestraft, en dikwijls wanneer zijn kinderen tusschenbeide wilden komen, was dit slechts oorzaak, dat hij nog woedender werd. Wij waren dus wel genoodzaakt ons er toe te beperken om in 't geheim te trachten het lot van hen te verzachten, die wij niet voor straf hadden kunnen vrijwaren.

— Wat! maar wat zijn dat voor frazen, zei Henri half luid tot zijn buurman. Kom, ik hoop dat de kapitein niet zoo maar die ellende van die *ci-devant* negers zal laten voorbij gaan zonder een kleine dissertatie over hetgeen de menschheid verplicht is, *et caetera*. Wij zouden het anders met de club Massiac 1) aan den stok kunnen krijgen.

— Ik dank u, Henri, dat u mij wilt sparen mij belachelijk te maken, zei d'Auverney, die alles gehoord had, koel.

En hij vervolgde:

— Onder al die slaven was er één enkele, die gratie in de oogen van mijn oom had gekregen. Het was een Spaansche dwerg, geelachtig van kleur, dien hij van lord Effingham, den gouverneur van Jamaïca had cadeau gekregen.

Mijn oom was lang in Brazilië geweest en had daar de Portugeesche gewoonten, om zich met pracht en praal te omringen, overgenomen. Hij hield er van een stoet bedienden om zich heen te hebben, en zijn huishouding vorstelijk in te richten. Opdat daar niets aan ontbrak, had hij van den slaaf van lord Effingham zijn huisnar gemaakt, op voorbeeld van die vroegere feodale vorsten, die narren aan hun hof hielden. Men moet toegeven, dat hij een bijzonder gelukkige keus

---

1) De club Massiac, waarover luitenant Henri spreekt, was in de eerste revolutiedagen een vereeniging van négrophilen te Parijs en was de oorzaak van de meeste bloedige opstanden in de kolonien.

had gedaan. Habibrak (dat was de naam van den dwerg) was een van die wezens met een zoo eigenaardigen lichaamsbouw, dat zij op monsters lijken en hun uiterlijk alleen doet reeds lachen. Die afzichtelijke dwerg was kort en dik en bewoog zich, zeldzaam vlug, voort op twee dunne magere beentjes, die als hij ging zitten onder hem opgevouwen werden, als de pooten van een spin. Zijn enorm hoofd, in zijn schouders gedrukt, was met roodachtig wollig kroeshaar bedekt, zijn twee ooren waren zoo groot, dat de negers de gewoonte hadden om te zeggen, dat Habibrak ze gebruikte om er zijn oogen mee uit te vegen. Zijn gelaat stond steeds in een grijns, maar was nimmer hetzelfde: eigenaardige beweeglijkheid van zijn trekken, die tenminste aan zijn leelijkheid dat voordeel gaven, dat ze varieerde. Mijn oom hield van hem, om zijn zeldzame mismaaktheid en zijn onverstoorbare vroolijkheid. Habibrak was zijn gunsteling. Terwijl alle andere slaven overstelpt werden met werk, had Habibrak niet anders te doen, dan zijn meester een groote waaier van paradijsvogelveeren nadragen, om de muskieten en andere insecten te verjagen. Habibrak toonde zich dan ook heel dankbaar voor zooveel goedheid, en maakte van zijn privilege als nar, gebruik van zijn recht om alles te mogen zeggen, en alles te mogen doen, teneinde zijn meester te vermaken, met allerlei zotte praatjes en zotte gezichten te trekken. En op het geringste teeken, dat mijn oom hem gaf, rende hij naar hem toe, zoo vlug als een aap en zoo gehoorzaam als een hond.

Ik hield niet van dien slaaf. Hij was al te kruipend; en als de slavernij niet onteert, de dienstbaarheid verlaagt den mensch. Ik had werkelijk medelijden met al die arme negers, die ik dag in dag uit, hard zag werken, maar die misvormde hansworst, die luilak van een slaaf, met zijn bespottelijke kleeding vol goudgalon en belletjes, boezemde mij alleen afkeer in. Daarbij zou die negerdwerg ook nimmer eens gebruik

maken van zijn invloed, die hij door zijn laagheden verkregen had, om bij hun gemeenschappelijken patroon voor één van zijn broeders in de bres te springen. Nimmer had hij gratie gevraagd aan dien meester, die toch steeds zulke zware straffen uitdeelde; en eens had men zelfs gehoord, toen hij meende met mijn oom alleen te zijn, dat hij dezen aanspoorde om nog strenger tegen zijn ongelukkige kameraden op te treden. De andere slaven nu, die eigenlijk achterdochtig voor hem moesten zijn en jaloersch, haatten hem, naar het scheen, niet eens. Hij boezemde hen een soort eerbiedige vrees in, maar die heelemaal niet op vijandschap leek; en als ze hem zagen loopen tusschen hun hutten, met zijn groote muts vol bellen, waarop hij zonderlinge teekens met roode inkt had aangebracht, dan zeiden ze zachtjes tegen elkaar: Het is een *obi* (toovenaar).

Die details, waarbij ik nu stilsta en waarop ik uw aandacht vestig, heeren, lieten me destijds vrij onverschillig. Mijn liefde nam mij geheel in beslag en ik sloeg maar weinig aandacht op alles wat niet mijn Maria was. Ik was reeds in mijn prille jeugd er aan gewend om haar, die in zeker opzicht al mijn zuster was, als mijn toekomstige vrouw te beschouwen. Onze liefde was zoowel een broederlijke toewijding, als een hartstochtelijke vervoering. Weinige mannen hebben een gelukkiger jeugd gehad dan ik; weinigen zullen er zijn, die onder zulke omstandigheden hun leven begonnen zijn, met zooveel hoop voor de toekomst. Reeds sedert mijn jeugd door rijkdom omringd, in een land, waar het feit alleen, dat men blanke is reed zulke groote voordeelen geeft. Steeds in de nabijheid van haar, die ik lief had en onze liefde door de ouders begunstigd. En dan in een landstreek waar het altijd zomer is, en de natuur prachtig. Was het wonder, dat ik vertrouwen had in mijn geluksster. En had ik niet 't recht om te zeggen, dat er weinig mannen zullen zijn, die een gelukkiger jeugd gehad hebben dan ik.

De kapitein hield een oogenblik op, alsof zijn stem hem in den steek liet voor al die gelukkige herinneringen. Dan vervolgde hij op diep-droevigen toon.

— Het is waar ik zou er nu aan toe kunnen voegen, dat niemand zijn laatste jaren ellendiger zou kunnen doorbrengen dan ik.

En alsof hij uit die laatste zinsnede moed had geput, vervolgde hij met vaste stem.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Het was te midden van al die illusies, dat ik twintig jaar zou worden. Dat zou zijn in Augustus 1791, en mijn oom had bepaald, dat ik op dat tijdstip mij met Maria zou verbinden.

U zult licht begrijpen, dat een geluk dat zoo nabij was, al mijn gedachten in beslag nam en dat ik maar vage herinneringen heb aan die politieke debatten, die toen reeds gedurende twee jaar de kolonie verontrustten. Ik zal u dus niet dien naijver vertellen, die er was tusschen de *provinciale* vergadering van het Noorden en die *koloniale* vergadering, die al spoedig zich *algemeene* vergadering noemde, omdat ze vonden dat het woord koloniale nog te veel aan de slavernij deed denken. Die dingen, waar destijds iedereen vol van was, vragen thans alleen maar onze belangstelling om de rampen, die zij veroorzaakt hebben. Als ik nog een opinie zou gehad hebben in die wederzijdsche jalousie tusschen de Cap en Port-au-Prince dan was ik natuurlijk voor de Cap geweest, want wij woonden in dat gebied en mijn oom was lid van de provinciale vergadering.

Het is me maar eens overkomen, dat ik me een beetje heftig gemengd heb in een debat over die kwesties. Dat was bij gelegenheid van dat rampspoedige decreet van den 15en Mei 1791, waarbij de Fransche nationale vergadering, aan de kleurlingen dezelfde

politieke rechten toekende als aan de blanken. Op een bal bij den gouverneur bespraken vele jeugdige kolonisten die wet, die zoo kwetsend was voor de eigenliefde der blanken. Ik had mij nog niet in het gesprek gemengd, toen ik een rijken planter zag naderen. Iemand dien de blanken, door zijn twijfelachtige huidskleur, die zijn origine deed gissen, niet dan schoorvoetend in hun midden duldden. Ik liep op dien man toe en zeide hem luid: „Loopt u hier maar voorbij, hier worden voor u, die van gemengd bloed is, onaangename dingen gezegd."

Dit verwijt irriteerde hem zoo, dat hij mij tot een duel uitdaagde. Wij werden beiden gewond. Ik had ongelijk, dat geef ik toe, om hem zoo te tarten, maar het is waarschijnlijk, dat het vooroordeel tegen de kleur, zooals men het noemt, niet voldoende was geweest om mij zoo ver te doen gaan: de man had sedert eenigen tijd de brutaliteit gehad zijn blikken naar mijn nicht op te slaan, en op het oogenblik, dat ik hem zoo onverwachts vernederde, had hij juist met haar gedanst.

Hoe 't ook zij, ik zag met ongeduld het tijdstip tegemoet, waarop ik Maria de mijne zou kunnen noemen en al die kwesties die de gemoederen om mij heen vervulden, waren mij vreemd. Steeds het oog gericht op mijn toekomstig geluk, lette ik niet op de wolken, die van alle kanten onze politieke horizon bedreigden en die, als zij zouden losbarsten, alles zouden vernietigen. Toch was er onder die menschen, zelfs onder hen, die het spoedigst het ergste vreesden, niemand die ernstig dacht aan een slavenopstand; men had te veel minachting voor die kaste om ze te vreezen, maar tusschen de blanken en de vrije mulatten was er genoeg haat om die vulkaan, die zoo lang gesluimerd had, te doen werken en de geheele kolonie in beroering te brengen. In die eerste dagen van Augustus, waarnaar ik zoo verlangd had, kwam een vreemd voorval mijn rust storen.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Mijn oom had aan de oever van een klein riviertje, dat langs zijn plantages stroomde een klein rustiek paviljoen laten bouwen, dat omringd was door hoog en dicht geboomte, en waar Maria iederen dag naar toe ging om te kunnen genieten van die zeebries, die steeds op San Domingo's kusten is; die frissche wind is zelfs overdag in staat om de warmte meer dragelijk te maken.

Ik zorgde er voor, dat iederen morgen het paviljoentje met bloemen versierd was, de mooiste die ik maar kon plukken.

Eens op een dag kwam Maria, ontsteld, op mij toe. Ze was zooals haar gewoonte was naar het lommerrijke plekje gegaan en had daar met verwondering en schrik gezien, dat alle bloemen, waarmee ik het versierd had waren afgerukt en vertrapt. Een ruiker, pas geplukte, wilde goudsbloemen, lag op de plek waar zij gewoon was te gaan zitten. Zij was nog niet van haar ontsteltenis bekomen, toen zij de tonen van een guitaar had gehoord in het dichte kreupelhout om het paviljoen; en een stem die niet de mijne was zacht een lied had hooren zingen, het scheen haar toe een Spaansche romance te zijn, en haar ontroering en maagdelijke schuchterheid hadden haar belet er meer van te verstaan dan alleen haar eigen naam, die o zoo dikwijls herhaald werd. Toen was zij overhaast gevlucht en gelukkig had zij daarbij geen hinderpalen ontmoet. Dat verhaal wekte mijn verontwaardiging en jalousie op .... Ik dacht het allereerst aan dien man van gemengd bloed, met wien ik laatst twist had gehad; maar ik nam mij voor niet overijld te werk te gaan. Ik stelde Maria zooveel mogelijk gerust en ik besloot steeds over haar te waken, totdat het oogenblik zou komen, waarop ik haar zou kunnen beschermen.

Ik veronderstelde wel dat de vermetele, wiens onbe-

schaamdheid Maria zoo'n schrik had aangejaagd, het niet bij die eerste poging zou laten, om haar zijn liefde te kennen te geven. Denzelfden avond stelde ik mij verdekt in de nabijheid van het huis op, waar mijn verloofde sliep, nadat allen reeds te ruste waren gegaan. Verborgen tusschen het hooge suikerriet, gewapend met mijn dolk, wachtte ik. Ik wachtte niet te vergeefs. Te middernacht hoorde ik op eenige passen van mij vandaan, in de nachtelijke stilte een melancholieke en ernstige prelude. Dit geluid van een guitaar schokte mij hevig: het kwam juist van de plaats onder het venster van Maria. Woedend, met opgeheven dolk, sprong ik naar de plaats waar het geluid vandaan kwam, het suikerriet om mij heen plat trappende.

Plotseling voelde ik mij beet pakken en omver werpen door een geweldige kracht; mijn dolk werd mij ontrukt en ik zag hem boven mijn hoofd blinken. Ter zelfder tijd zag ik twee oogen in het duister schitteren vlak bij de mijne, en een dubbele rij witte tanden kon ik in duisternis onderscheiden, terwijl ik een woedende stem hoorde, die mij toevoegde: *Te tengo! te tengo* (nu heb ik je).

Eigenlijk meer verwonderd en onthutst dan beangst, trachtte ik mij tegen mijn geduchten tegenstander te verdedigen en reeds voelde ik de punt van mijn dolk door mijn kleeren, toen Maria, gewekt door het geluid van de guitaar en het tumult van den strijd, aan het venster kwam. Zij herkende mijn stem, zag een dolk blinken en uitte een angstkreet .... Die hartverscheurende kreet verlamde als 't ware de hand van mijn zegevierenden tegenstander; hij scheen plotseling als door een betoovering bevangen, nog even was de dolk boven mijn borst; toen wierp hij hem weg.

— Neen ! zei hij, dit maal in het Fransch, neen ! het zou haar te veel verdriet doen.

Na deze zonderlinge woorden geuit te hebben, verdween hij in het struikgewas, en, voordat ik nog in

staat was op te staan, na dat ongelijke en zonderlinge gevecht, hoorde ik reeds niets meer; geen geluid, geen spoor was er meer van hem te ontdekken.

Het zou mij moeilijk vallen te zeggen wat er in mij omging, op dat moment, toen ik van mijn eerste schrik bekomen in de armen van mijn dierbare Maria lag, dat mijn leven juist gespaard was geworden door hem, dien ik als mijn medeminnaar moest beschouwen. Ik was meer dan ooit verontwaardigd over dien onverwachten medeminnaar en schaamde mij aan hem het leven te danken te hebben. Maar mijn eigenliefde overtuigde mij, dat het toch eigenlijk de macht van Maria's stem was, die die dolk van mijn borst had afgewend. En toch kon ik niet ontkennen, dat er wel iets edelmoedigs was in dat gevoel van mijn tegenstander om te besluiten mij te sparen. Maar wie was hij? Ik verdiepte mij in gissingen, allen zonder resultaat. Het kon onmogelijk die halfbloed zijn, waarvoor ik hem eerst had gehouden. Die had bij lange na niet die buitengewone lichaamskracht en ook was het zijn stem niet geweest. De man waarmee ik geworsteld had, had het bovenlijf tot aan het middel, geheel naakt. Het waren alleen slaven die zoo half gekleed liepen in de kolonie. Maar het kon toch geen slaaf geweest zijn: dergelijke gevoelens als die, die oorzaak waren geweest dat hij mijn dolk van zich had geworpen, kon ik toch niet bij een slaaf veronderstellen; en dan mijn geheele wezen kwam er tegen op, tegen die ergerlijke veronderstelling, een slaaf als medeminnaar te hebben. Wie was hij dan? Ik besloot te wachten en te speuren.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Maria had haar voedster, die sedert den vroegtijdigen dood van haar moeder, voor haar een tweede moeder was, gewekt. Ik bracht de rest van den nacht bij haar

door en toen het dag werd, stelden wij mijn oom van al dat onverklaarbare dat er gebeurd was, op de hoogte.

Hij vond het geval buitengewoon vreemd, maar, evenmin als ik dat deed, kon hij zich voorstellen, dat de onbekende minnaar van zijn dochter, een slaaf zou kunnen zijn. De voedster kreeg orders om Maria nimmer alleen te laten; en omdat de zittingen van de provinciale vergadering en de dreigende wending, die de koloniale vraagstukken meer en meer namen, en verder zijn eigen plantages, al zijn tijd in beslag namen, stond mijn oom mij toe, mijn aanstaande vrouw steeds op al haar wandelingen te vergezellen tot op onzen huwelijksdag, die op den 22sten Augustus bepaald was. Ook gaf hij, omdat hij wel veronderstelde, dat die nieuwe aanbidder alleen maar van buitenaf kon komen, last, dat de omrastering van zijn bezittingen dag en nacht zou bewaakt worden, strenger dan ooit.

Toen wij deze voorzorgsmaatregelen getroffen hadden wilde ik, met toestemming van mijn oom, een proef nemen. Ik ging naar het paviljoen aan de rivier, en, nadat ik er alles weer in orde gebracht had, plaatste ik er, zooals ik dat gewoon was, de bloemen voor Maria.

Op het tijdstip dat zij gewend was er naar toe te gaan, stelde ik haar voor, ditmaal gewapend met mijn karabijn, haar te vergezellen. De oude voedster ging met ons mee.

Maria, aan wie ik niet verteld had, dat ik het paviljoen weer in orde gebracht had en alles wat haar den vorigen dag zoo bevreesd had gemaakt, weer hersteld had, ging het eerst naar binnen.

— Kijk Leopold, zeide zij, het is nog steeds diezelfde wanorde van gisteren; de bloemen zijn afgerukt en vertrapt; wat mij echter verwondert is, dat deze leelijke ruiker van goudsbloemen niet verwelkt is sedert gisteren. Zie, je zou zeggen dat de bloemen pas geplukt waren.

Ik was bleek en stil van woede en van verbazing.

Werkelijk, hetgeen ik dien morgen gedaan had was al weer vernietigd; en die ongelukkige bloemen, over wier frischheid Maria zich zoo verwonderde, hadden onbeschaamd de plaats ingenomen van de rozen, die ik er neergelegd had.

— Kalmeer je, zei Maria, die mijn ontroering bemerkte, kalm; dat is nu voorbij, die onbeschaamde zal het wel niet wagen terug te keeren, laten wij dien leelijken ruiker ook maar weggooien.

Ik wachtte mij wel haar uit den waan te helpen, uit vrees dat ze zich dan maar ongerust zou maken; en zonder haar te zeggen, dat hij die wel nooit meer zou terugkeeren er reeds geweest was, liet ik haar haar gang gaan en de goudsbloemen vertrappen, in al haar onschuldige verontwaardiging. Daarna, hopende dat nu het uur geslagen was, waarop ik mijn geheimzinnigen medeminnaar zou kunnen leeren kennen, liet ik haar tusschen mij en haar voedster in, plaats nemen.

Nauwelijks waren wij gezeten, of Maria legde haar vinger op mijn mond: door de wind en het bruisen van het water verzwakte geluiden bereikten ons oor. Ik luisterde, het was diezelfde treurige, langzame prélude, die den vorigen nacht mijn woede had opgewekt. Ik wilde opspringen, maar een gebaar van Maria hield mij terug.

— Leopold, zei ze vrij zacht, beheersch je, hij zal wellicht gaan zingen, en uit hetgeen hij zegt, zullen we wel kunnen opmaken wie hij is.

En werkelijk eenige oogenblikken later klonk uit het bosch een stem, die tegelijk iets mannelijks en tevens klagends had, en begeleid door een guitaar hoorden wij een Spaansche romance, waarvan ieder woord zoo tot mij doordrong dat het lied thans nog bijna woordelijk in mijn geheugen gegrifd is.

„Waarom ontvlucht gij mij, Maria? Waarom ontvlucht gij mij jong meisje? waarom die angst als gij mij hoort? Ik ben ook werkelijk ontzagwekkend! Ik kan liefhebben, lijden en zingen!

„En als ik de betooverende klanken hoor, o **Maria** ! die uit uw mond komen als een melodie, dan lijkt het mij toe of ik mijn hart hoor kloppen, en een klagend gegons zich mengt met uw liefelijke stem.

„Helaas uw stem is lieflijker voor mij dan het gezang der jonge vogels hoog in de lucht, die vogels die komen uit de richting van mijn vaderland.

„Mijn vaderland waar ik koning was, mijn vaderland waar ik vrij was.

„Vrij en koning, jonge maagd, ik zal dat alles vergeten voor u; ik zal alles vergeten, koninkrijk, plicht, familie, wraak; ja, tot zelfs de wraak, ofschoon het oogenblik spoedig gekomen zal zijn om die bittere en heerlijke vrucht te plukken, die zoo laat rijp is geworden."

De eerste verzen waren op smartelijken toon gezongen, maar bij die laatste woorden had de stem iets verschrikkelijks gekregen.

„O Maria ! gij gelijkt op die mooie slanke palm en ge spiegelt u in de oogen van uw jeugdigen minnaar, zooals die palm het in het heldere water van de bron doet.

„Maar weet ge wel, dat er soms achter in de woestijn een orkaan is, jaloersch op het geluk van de bron; hij snelt toe en lucht en zand vermengen zich onder zijn zware vleugelen: hij omgeeft de boom en de bron met een wervelwind van vuur; en de bron zal verdrogen, en de palm voelt onder dien adem des doods de groene krans van de bladeren zich krampachtig samentrekken, die krans, die de majesteit had van een kroon.

„Sidder, o blanke dochter van Hispaniola !1) Sidder, dat alles om u heen niet spoedig een orkaan en een woestijn zal zijn ! Dan zult ge de liefde betreuren, die u tot mij had kunnen brengen, als tot de katha,

---

1) Hispaniola, de eerste naam aan San Domingo, in 1492 door Columbus gegeven.

de vogel die geluk brengt en die de reizigers door de zandwoestijnen van Afrika den weg wijst.

„En waarom wilt ge mijn liefde verstooten? Ik ben koning en ik ben verheven boven alle menschen. Gij zijt blank en ik ben zwart; maar het is noodig dat de dag in den nacht over gaat opdat de avondstond kan ontstaan die schooner is dan de dag zelf!"

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Een lange zucht op de trillende snaren van den guitaar, begeleidde die laatste woorden. Ik was buiten mezelf. „Koning! — zwart! — slaaf! — Duizend onsamenhangende gedachten kwamen in mij op bij het hooren van dat onverklaarbare lied. Ik voelde een onweerstaanbare lust in mij opkomen om nu eens voor al af te rekenen met dien onbekende, die de naam van Maria in zijn liefde- en tevens dreigzangen dorst te noemen. Ik greep krampachtig mijn karabijn en rende het paviljoen uit. Maria stak nog verschrikt haar armen naar mij uit om mij tegen te houden, maar ik was reeds in het struikgewas, daar waar de stem vandaan was gekomen. Ik zocht het bosch geheel af, ik woelde met den loop van mijn karabijn in het dichte struikgewas, ik liep om alle groote boomen heen.... Niets! niets! steeds niets. Die vruchtelooze pogingen maakten mij nog woedender. Die onbeschaamde mededinnaar zou mij dus steeds ontsnappen. Ik zou hem dus nimmer kunnen ontmoeten. Op dat oogenblik hoorde ik belletjes klinken. Ik keerde mij om. De dwerg Habibrak stond naast mij.

— Dag meester, zeide hij en boog met eerbied.

Maar de verdachte blik, waarmee hij schuin naar mij opkeek, scheen op mijn gelaat de angst te lezen. Er was een soort triomf in dien blik.

— Spreek, riep ik hem norsch toe; heb je iemand in dat bosch gezien?

— Niemand anders dan u, o heer, antwoordde hij mij kalm.

— Heb je dan geen stem gehoord? hernam ik.

De slaaf zweeg een oogenblik alsof hij zich bedenken wilde wat te antwoorden. Ik kookte van ongeduld.

— Vlug, zei ik hem, antwoordt mij, ongelukkige! heb je hier een stem gehoord?

Hij keek mij recht in de oogen met die twee oogen, die op die van een tijgerkat leken.

— *Que quere decir usted*? (Wat bedoelt u daarmee) met een stem meester? Er zijn overal stemmen; er is de stem van de vogels, de stem van het water, de stem van den wind in de bladeren....

Ik viel hem in de rede hem ruw door elkaar schuddende:

— Ellendige nar! speel niet langer met mij of ik zal je van dichtbij de stem laten hooren, die uit den loop van mijn karabijn komt. Antwoord kort. Heb je in het bosch iemand gehoord, die een Spaansche romance zong?

— Ja, *senor*, antwoordde hij mij kalm, en het waren woorden op de wijze van.... Wacht, meester, ik zal u alles vertellen. Ik wandelde juist aan den rand van dit boschje en luisterde wat de zilveren belletjes van mijn *garra* (muts) mij wel in het oor wilden fluisteren. Plotseling bracht de wind mij eenige woorden in een taal, die u Spaansch noemt, dat is de eerste taal, die ik gestameld heb, toen mijn leeftijd nog in maanden en niet in jaren berekend werd en toen mijn moeder mij nog op haar rug droeg. Ik houd van die taal, omdat die mij herinnert aan den tijd, dat ik alleen nog maar klein was en nog geen dwerg was, omdat ik toen nog een kind was en nog geen dwaas. Ik ben toen naderbij gekomen en ik heb het slot van het lied gehoord.

— Nu, en is dat alles? vroeg ik ongeduldig.

— Ja, meester, maar, als u dat wenscht, zal ik u zeggen wat de man is die daar zong.

Ik geloof dat ik den armen nar wel had willen omhelzen.

— O ! spreek, riep ik uit, zeg het me, hier heb je mijn beurs, Habibrak ! en nog tien veel betere beurzen zullen voor jou zijn als je me zegt wie die man is.

Hij nam de beurs, opende haar en glimlachte.

— *Dier bolsas* nog beter dan deze ! maar alle duivels ! dan zullen er genoeg goudstukken met de beeltenis van Lodewijk XV zijn, om er het veld van den toovenaar Altornino mee te bezaaien, die kende immers de kunst om mooie dubloenen te maken; maar maak u niet boos, mijn jonge meester, ik kom ter zake. Herinnert u zich *senor* de laatste woorden van het lied: „Gij zijt blank en ik ben zwart; maar het is noodig dat de dag in den nacht overgaat, opdat de avondstond kan ontstaan, die schooner is dan de dag zelf". En als dus dit lied de waarheid zegt, dan is Habibrak, uw nederige slaaf, geboren uit een negerin en een blanke, mooier dan u, senorito. Ik ben het produkt van de vereeniging van den dag en den nacht, ik ben dus die avondstond, waarvan het Spaansche lied spreekt. Dus ben ik mooier dan u, *si usted quiere* (als 't u belieft) mooier dan een blanke....

De dwerg vergezelde zijn dwaze zinlooze uitwijding met telkens te schaterlachen. Ik viel hem in de rede.

— Waar wil je toch met die zotteklap naar toe? hoe weet ik nu wie de man was, die in het bosch zong?

— Juist, meester, hernam de nar met een spottenden blik. Het is toch natuurlijk, dat de man die zulke zotteklap, zooals u het noemt, heeft kunnen zingen, niet anders kan zijn dan een zot, zooals ik. Ik heb de *dier bolsas* verdiend.

Ik hief juist mijn hand op om dien slaaf te straffen voor zijn onhebbelijke grappen, toen een doordringende kreet weerklonk uit het boschje naast het paviljoen aan de rivier. Het was de stem van Maria. Ik rende er naar toe, mij afvragende welk ongeluk er nu weer gebeurd zou zijn. Buiten adem bereikte ik het paviljoen. Een vreeselijk schouwspel wachtte mij. Een monsterachtige krokodil, waarvan het lijf nog

half verborgen was onder het dichte riet en de mangroven langs de rivier, had zijn kop door een van de openingen van de verandah gestoken. Met zijn open muil bedreigde hij een jeugdigen zwarte, van een reusachtige gestalte, die met een arm het verschrikte jonge meisje ondersteunde, terwijl hij in den anderen een houweel hield waarmee hij tusschen de kaken van het monster sloeg. De krokodil werd door dien machtigen en vermetelen arm in bedwang gehouden. Op het oogenblik dat ik mij vertoonde, slaakte Maria een kreet van vreugde, rukte zich uit den arm van den neger los, en viel in mijn armen, terwijl zij uitriep:

— Ik ben gered!

Toen de neger die woorden van Maria hoorde, keerde hij zich plotseling om, kruiste de armen op de borst, en bleef onbeweeglijk met een treurigen blik mijn verloofde aanstaren. Hij scheen er geen acht op te slaan, dat de krokodil vlak bij hem was, en hem zou verslinden, hij had zelfs zijn houweel laten vallen. Het zou met den dapperen neger gedaan zijn geweest, indien ik niet Maria op den schoot van haar voedster gezet had, die daar meer dood dan levend zat, het monster genaderd was, en hem à bout portant een kogel uit mijn karabijn in zijn bek geschoten had. Nog twee of drie maal ging de bloedige muil open en dicht en het ondier gleed in het water terug. Hij was dood.

De neger, dien ik zoo gelukkig was geweest het leven te redden, keerde zich even om en zag de laatste stuiptrekkingen van het monster: toen richtte hij zijn blikken naar den grond en weder langzaam opkijkende naar Maria, die zich wederom tegen mijn hart drukte, zeide hij, en in de toon van zijn stem klonk meer dan wanhoop:

— Porque le has matado? (Waarom heb je hem gedood).

En zonder mijn antwoord af te wachten verwijderde hij zich snel en verdween in het boschje.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Die eigenaardige afloop van dit vreeselijke tooneel, al de emoties die er aan vooraf gegaan waren, mijn vergeefsche pogingen om in het bosch den zanger te ontdekken, dit alles was oorzaak, dat ik mijn gedachten niet bij elkaar kon houden. Maria was nog geheel verstomd van de aandoening en den schrik en het duurde geruimen tijd voor wij in staat waren elkander onze gedachten mede te deelen. Voorloopig bepaalde zich dit slechts door blikken en elkander de hand drukken. Eindelijk verbrak ik de stilte.

— Kom, Maria, laten wij van hier gaan! Deze plek is noodlottig voor ons.

Zij stond onmiddellijk op, als had ze alleen maar op mijn goedkeuring gewacht, legde haar arm in den mijne en wij verlieten de plaats des onheils.

Toen vroeg ik haar, hoe die wonderbaarlijke hulp van dien zwarte bij het vreeselijke gevaar, waaraan zij was blootgesteld geweest, zoo plotseling was gekomen, en of zij wist wie die slaaf was. Met niets anders gekleed dan een grove linnen broek kon het niet anders of hij behoorde tot die laagste klasse.

— Die man, zei Maria, is zonder twijfel een van de negers van mijn vader, die hier in de nabijheid van de rivier, aan het werk was, op het oogenblik dat ik de krokodil zag en de angstkreet slaakte, die je verwittigde van het gevaar waarin ik verkeerde. Het eenige wat ik weet is, dat hij op het moment zelf uit het boschje te voorschijn kwam, en mij te hulp snelde.

— Van welken kant is hij gekomen? vroeg ik.

— Van den tegenovergestelden kant als waarvan het gezang kwam, eenige oogenblikken te voren, en aan welken kant jij in het boschje bent gegaan.

Ik had al eenige overeenstemming gezocht tusschen de woorden, die de neger mij bij zijn vertrek had

toegevoegd en de romance, die mijn onbekende medeminnaar in diezelfde taal had gezongen, maar nu hij van den tegenovergestelden kant was gekomen, kon het moeilijk dezelfde persoon zijn geweest. Trouwens ik had ook reeds andere aanwijzingen meenen te ontdekken. Die neger met zijn reusachtige lichaamsbouw en zijn enorme kracht, kon best die forsche tegenstander geweest zijn, waarmee ik den vorigen nacht geworstelde had. Daarbij kwam dan ook nog dat hij naakt was. De zanger in het boschje had gezegd: „Ik ben zwart". Ook al weer een punt van overeenkomst. Hij had gezegd dat hij koning was en deze was maar een slaaf; maar ik herinnerde mij zijn edele trekken, zijn open oogopslag, zijn hoog voorhoofd, zoo iets heel bijzonders bij een neger, zijn majestueuse houding, zoo fier en bewust van zijn kracht. Ondanks, dat het dagelijksche harde werk hem wel vermagerd had, had hij toch nog de gestalte van een hercules en ik moest toegeven, dat zijn heele voorkomen zeker wel paste aan een koning. En ik kon mijn woede tegen zoo'n onbeschaamde haast niet onderdrukken; ik wilde hem laten zoeken om hem te straffen.... Maar dan kwam weer die twijfel. San Domingo behoorde grootendeels aan Spanje en vele negers waren eerst het eigendom geweest van Spaansche kolonisten, of wel zij waren er geboren en hadden het Spaansch geleerd. En omdat nu die slaaf mij eenige woorden in die taal had toegevoegd, was dat nog geen reden om daaruit op te maken, dat hij de auteur zou zijn van een Spaansche romance, hetgeen toch noodzakelijkerwijs eenige ontwikkeling eischt, een ontwikkeling, die zooals ik dacht, de negers totaal ontbrak. En wat nu betreft dat vreemde verwijt, dat hij mij toevoegde, toen ik den krokodil doodschoot, deze afkeer van het leven was bij een slaaf al heel verklaarbaar, zonder dat men bepaald behoefde te veronderstellen, dat hij een ongelukkige liefde koesterde voor de dochter van zijn meester. Zijn tegenwoordigheid

in het boschje kon heel goed geheel toevallig geweest zijn, en zijn kracht en zijn gestalte waren toch niet voldoende om hem nu juist te beschouwen als mijn nachtelijken tegenstander. Op zulke vage aanwijzingen kon ik hem toch niet beschuldigen en teneinde mijn woede te koelen een armen slaaf, die zooveel moed getoond had om Maria te hulp te snellen, aan de wraakzucht van mijn oom overleveren? Op het oogenblik dat al deze gedachten in mij opkwamen en mijn woede hoe langer hoe minder werd, zeide Maria mij met haar zachte stem:

— Mijn Leopold, wij zijn dien neger groote dankbaarheid schuldig; zonder hem, was ik verloren geweest!.... Jij zou te laat gekomen zijn.

Die weinige woorden waren voor mij voldoende om al mijn woede te doen verdwijnen. Ik bleef bij mijn voornemen om dien slaaf op te sporen, alleen het doel, waarom ik het wilde doen, was niet meer hetzelfde. Eerst was het om hem te straffen: nu was het om hem te kunnen beloonen.

Mijn oom vernam van mij dat zijn dochter haar leven aan een van zijn slaven te danken had, en beloofde mij zijn vrijheid, indien het mij mocht gelukken hem op te sporen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Tot nu toe had ik mij altijd verwijderd gehouden van de plantages, waar de negers werkten. Ik vond het een te pijnlijken aanblik die arme wezens te zien lijden, terwijl ik onmachtig was dit lijden te verzachten. Maar reeds den volgenden morgen, toen mijn oom mij uitnoodigde mee te gaan, nam ik zijn aanbod gretig aan in de hoop onder de werklui den redder van mijn dierbare Maria te kunnen ontmoeten. Ik had gelegenheid om te constateeren hoe machtig het oog des meesters is, maar ook hoe duur die macht gekocht

wordt. De negers beefden in tegenwoordigheid van mijn oom en sloofden zich uit als hij voorbij ging; maar wat was er niet veel haat bij die vrees.

Zeer prikkelbaar, was mijn oom steeds gereed om zich woedend en driftig te maken, zelfs om 't geringste, Habibrak, die altijd achter hem liep, maakte hem opmerkzaam op een zwarte, die door vermoeienis bevangen, onder een dadelpalm in slaap was gevallen. Mijn oom loopt op dien ongelukkige toe, schudt hem ruw wakker en beveelt hem, weer aan den arbeid te gaan. De verschrikte neger staat op en hierdoor ziet mijn oom, dat de man op een Bengaalsche rozenstruik gelegen had, die mijn oom zelf kweekte. De plant kon als verloren beschouwd worden. De meester, reeds vertoornd om wat hij als verregaande luiheid van den slaaf beschouwde, werd woedend toen hij die geknakte plant zag. Buiten zichzelf, neemt hij zijn zweep en heft zijn arm reeds op om den neger, die op zijn knieën om genade smeekt, te slaan.

De zweep raakte het lichaam niet.

Ik zal dat moment nooit vergeten. Een machtige hand hield de hand van mijn oom plotseling tegen. Een zwarte (juist degeen dien ik zocht) riep hem in het Fransch toe:

— Straf mij, want ik heb je beleedigd; maar doe mijn broeder niets, die heeft slechts je rozenstruik vertrapt!

Dit onverwachte optreden van den man, aan wien ik het leven van Maria te danken had, zijn gebaar, zijn blik, de bevelende toon van zijn stem, deden mij verbaasd staan. Maar zijn edelmoedige onvoorzichtigheid, in plaats van mijn oom te doen blozen van schaamte, had alleen tengevolge dat de meester nog woedender werd, maar zich nu niet meer keerde tegen het slachtoffer, maar tegen den verdediger. Mijn oom buiten zichzelf, rukte zijn arm los uit den greep van den grooten neger en hem met bedreigingen overstelpende, hief hij opnieuw zijn zweep op om hem er mee te slaan.

Ditmaal werd hem echter de zweep uit de hand gerukt. De zwarte brak de greep, die geheel met spijkers beslagen was, doormidden alsof het een rietje was en vertrapte dat instrument van schande en wraak. Ik bleef onbeweeglijk staan van verbazing, mijn oom eveneens, maar van woede; het was voor hem iets onbegrijpelijks, een dergelijk verzet tegen zijn macht. Zijn oogen puilden uit hun kassen; zijn lippen trilden. De slaaf keek hem een oogenblik kalm aan, toen plotseling hem een bijl toereikende, zeide hij:

— Blanke, als je me slaan wilt, neemt dan tenminste deze bijl.

Mijn oom, die zichzelf niet meer meester was, had zeker die wensch vervuld, en greep de bijl, toen ik tusschenbeide kwam. Ik maakte me meester van het moordwerktuig en wierp het in een put, die in de nabijheid was.

— Wat doe je? sprak mijn oom driftig.

— Ik behoed u ervoor den redder van uw dochter te slaan. Het is aan dezen slaaf dat u het leven van Maria te danken heeft: dit is de neger aan wien u de vrijheid hebt beloofd.

Het oogenblik was slecht gekozen om hem aan die belofte te herinneren. Mijn woorden hadden niet de minste uitwerking op het verbitterde gemoed van den kolonist.

— Zijn vrijheid! we zullen zien wat voor soort vrijheid de rechters van den krijgsraad hem zullen geven.

Die onheilspellende woorden deden mij ijzen van afschuw. Maria en ik smeekten te vergeefs. De neger, wiens verzuim oorzaak was geweest van dit voorval, werd met stokslagen gestraft, en zijn verdediger werd in den kerker van het fort Galifet geworpen, als zijnde schuldig aan het bedreigen van een blanke. Van den slaaf tegenover den meester, was dit een misdaad waarop de doodstraf stond.

ELFDE HOOFDSTUK.

U zult wel begrijpen, heeren, hoeveel belang ik stelde in dien neger. Ik trachtte zooveel mogelijk van zijn persoon te weten te komen en ik vernam allerlei zonderlinge bijzonderheden omtrent hem. Men vertelde mij, dat zijn kameraden het grootste respect voor hem hadden. Zij gehoorzaamden hem in alles, ofschoon hij toch ook maar een slaaf was. Hij was niet op het eiland geboren en het was pas eenige jaren geleden dat hij door een slavenhaler van de Afrikaansche kust op San Domingo was aangebracht. Zijn overwicht over de andere negers was daarom nog des te merkwaardiger. Zelfs over de negers die op het eiland waren geboren, en die gewoonlijk met minachting neerzien op de *congos*, de negers die uit Afrika als slaven waren ingevoerd. Ofschoon hij steeds melancholiek was en in zichzelf gekeerd, werd hij voor het werk op de plantages toch zeer op prijs gesteld om zijn buitengewone kracht en zijn handigheid. Hij draaide sneller en langer het rad van de *norias* (waterputten) dan een paard het zou kunnen doen. Het gebeurde dikwijls, dat hij op één dag het werk van tien anderen deed, om hen te vrijwaren voor straf. Hij werd dan ook aangebeden door de slaven, maar de eerbied dien zij voor hem hadden was geheel anders dan de bijgeloovige vrees voor Habibrak, toch scheen ook hier de oorzaak een soort geheimzinnige vereering.

Hetgeen ook vreemd was, vertelde men mij, was dat hij zoo goed en eenvoudig met zijn gelijken omging, die er een eer in stelden hem te mogen gehoorzamen. Daarentegen was hij trotsch en hooghartig tegen de *commandeurs*. Deze bevoorrechte slaven, die den schakel vormden tusschen het despotisme van den meester en de dienstbaarheid van den slaaf, waren er maar al te vaak belust op hun ondergeschikten te plagen en met werk te overladen. En toch ook zij

hadden eerbied voor hem, die het gewaagd had zich tegen mijn oom te verzetten. Geen van hen had hem ooit een van die beleedigende en vernederende straffen durven opleggen. En als het nog eens gebeurde, dat een van hen hem straffen wilde, dan boden zich onmiddellijk twintig negers aan, om voor hem die straf te ondergaan; en hij stond er dan onbeweeglijk naar te kijken, alsof die anderen niets anders dan hun plicht deden. Die eigenaardige zonderlinge man was in de negerkampen bekend onder den naam van *Pierrot*.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Al die bijzonderheden werkten sterk op mijn jeugdige verbeeldingskracht. Maria, vol van dankbaarheid en medelijden, juichte mijn enthousiasme toe, en wij stelden zoo levendig belang in Pierrot, dat ik besloot hem te gaan opzoeken en hem te helpen. Ik zon op een middel om hem te kunnen spreken.

Ofschoon nog heel jong, was ik toch reeds, als neef van een van de invloedrijkste kolonisten, kapitein bij de militie van Acul. De bewaking van het fort Galifet was aan deze militie toevertrouwd en aan een detachement dragonders, waarvan de chef, meestal een onderofficier, het bevel had over het fort. Het trof wel toevallig dat die commandant destijds een broer was van een armen kolonist, aan wien ik het geluk had gehad een zeer grooten dienst te bewijzen, en die mij dan ook volkomen toegedaan was.

Dit was Thadée en men begrijpt wel dat het mij heel weinig moeite kostte, om van hem verlof te krijgen den neger in zijn kerker op te zoeken. Ik had als kapitein van de militie trouwens ook reeds het recht in het fort te komen. Maar om de achterdocht van mijn oom niet op te wekken, droeg ik zorg er slechts naar toe te gaan als hij zijn siesta deed: alle soldaten, uitgezonderd

Thadée, sliepen dan ook. Door Thadée geleid kwam ik aan de deur van den kerker; Thadée opende de deur en ging weer heen. Ik trad binnen.

De zwarte was op een bank gezeten, hij kon met zijn hooge gestalte niet rechtop staan. Maar hij was niet alleen: een groote buldog was bij hem en liep brommende naar mij toe.

— Rask ! riep de zwarte.

De jonge doghond staakte zijn brommen en ging weer aan de voeten van zijn meester liggen, waar hij eenig armzalig voedsel verder ging verslinden.

Ik was in uniform: het weinige licht, dat door het kelderraam naar binnen viel, was zoo zwak, dat Pierrot niet kon onderscheiden wie ik was.

— Ik ben gereed, zeide hij, op kalmen toon.

Bij het uiten van deze woorden stond hij half van zijn bank op.

— Ik ben gereed, herhaalde hij nog eens.

— Ik dacht, zei ik, verwonderd dat hij zoo vrij in zijn bewegingen was, ik dacht dat ge in de boeien zat.

Mijn stem trilde van aandoening. De gevangene scheen ze niet te herkennen. Met zijn voet schopte hij tegen de ijzers.

— Boeien, die heb ik gebroken.

Er was iets in den toon waarop hij die laatste woorden uitsprak, dat wou zeggen: *Ik ben geen man om boeien te dragen.* Ik hernam:

— Men had mij niet gezegd, dat men je je hond had gelaten.

— Ik ben het zelf geweest, die hem hier binnen heeft doen komen.

Ik was meer en meer verwonderd. De deur van den kerker was van buiten met een driedubbelen grendel gesloten. Het kelderraam was nauwelijks zes duim breed en was voorzien van twee ijzeren stangen. Het leek alsof hij mijn gedachten raadde; hij stond op, voor zoover het lage gewelf hem dit niet belette, en haalde zonder moeite een enormen steen, die boven het

keldergat was geplaatst, uit den muur, nam de twee ijzeren staven weg die buiten tegen dien steen zaten, en er ontstond zoodoende een opening, waar twee mannen gemakkelijk doorheen konden. Door die opening kwam men in de aanplantingen van bananen en kokospalmen op de berghelling, waartegen het fort was aangeleund. Ik was stil van verbazing: het daglicht viel nu op mijn gelaat. De gevangene sprong op alsof hij op een slang trapte en stootte zijn hoofd tegen het gewelf. Op zijn gelaat kon men een eigenaardig mengelmoes van duizend gevoelens, die in hem opkwamen lezen, een vreemde uitdrukking van haat, van welwillendheid en van een droevige verbazing merkte ik op. Maar spoedig was hij zichzelf weer geheel meester, en was zijn gelaat weer even koel en kalm als altijd, en keek hij mij onverschillig aan, alsof ik een vreemde voor hem geweest was.

— Ik kan nog twee dagen leven zonder eten, zei hij.

Ik maakte een gebaar van afgrijzen en zag hoe mager en uitgeteerd de ongelukkige was Hij voegde er nog aan toe:

— Mijn hond eet alleen uit mijn hand; als ik er niet in geslaagd was die opening te maken, zou mijn arme Rask van honger zijn omgekomen. Het is beter dat ik het ben dan hij, omdat ik toch moet sterven.

— Neen, riep ik uit, neen, je zult niet van honger sterven !

Hij begreep mij niet.

— Zonder twijfel, hernam hij met een bitteren glimlach, ik zou nog twee dagen hebben kunnen leven, maar ik ben gereed, meneer de officier; nog beter vandaag dan morgen, doe Rask geen kwaad.

Toen begreep ik pas wat zijn *ik ben gereed*, beteekende. Beschuldigd van een misdaad, waarop de doodstraf stond, dacht hij dat ik gekomen was om hem naar de terechtstelling te begeleiden, en diezelfde man met die buitengewone lichaamskracht en voor wien het

gemakkelijk was te vluchten, zeide tegen mij, bij hem vergeleken een kind, *ik ben gereed !*

— Doe Rask geen kwaad, herhaalde hij nog eens.

Ik kon mij niet meer inhouden.

— Wat ! riep ik uit, niet alleen dat je mij voor je beul aanziet, maar je twijfelt nog aan mijn menschelijk gevoel, tegenover een armen hond, die mij niets gedaan heeft !

Hij scheen ontroerd en zijn stem klonk minder hard.

— Blanke, zei hij mij de hand reikende, blanke, vergeef me, ik houd van mijn hond, en, voegde hij er, na een korte pauze aan toe, de uwen hebben mij ook zooveel leed gedaan.

Ik omarmde hem, ik drukte hem de hand.

— Ken je me dan niet meer? vroeg ik hem.

— Ik wist dat je een blanke was, en voor een blanke, hoe goed hij ook moge zijn, is een zwarte eigenlijk zoo weinig ! En daarenboven, ik heb me ook over je te beklagen.

— En waarover? hernam ik verwonderd.

— Heb je mij niet tweemaal het leven gered?

Dit vreemde verwijt deed mij glimlachen. Hij merkte het en vervolgde bitter:

— Ja, ik moest je dat kwalijk nemen. Je hebt me gered van een krokodil en van een blanke; en wat nog erger is je hebt me het recht ontnomen je te haten. Ik ben wel heel ongelukkig !

Die vreemde taal en die zonderlinge gedachten verwonderden mij bijna niet meer. Zij waren geheel in harmonie met den persoon zelf.

— Ik ben je wel veel meer schuldig, dan jij aan mij, zei ik hem, ik dank aan jou het leven van mijn verloofde, van Maria.

Het was alsof er een electrische schok door hem ging.

— Maria ! zei hij met gedempte stem; en hij liet zijn hoofd in zijn handen zinken, terwijl hij een diepe zucht slaakte.

Ik moet bekennen dat mijn argwaan weer boven

kwam, maar zonder woede en zonder jalousie. Ik was te dicht bij het geluk, en hij te dicht bij den dood, dat een dergelijke medeminnaar, indien hij het nog werkelijk was, in mij andere gevoelens kon opwekken dan van medelijden. Eindelijk hief hij zijn hoofd weer op.

— Ga heen! zei hij, bedank mij niet!

En hij voegde er na een oogenblik stilte nog aan toe:

— Toch ben ik niet van een lageren rang dan jij!

Dat gezegde wekte weer mijn belangstelling en mijn nieuwsgierigheid op: ik drong er bij hem op aan, dat hij mij zou zeggen wie hij was en hoe hij geleden had. Hij bewaarde een somber stilzwijgen. Mijn pogen hem een dienst te bewijzen, mijn smeeken, schenen hem getroffen te hebben en schenen hem zijn levensmoeheid te doen overwinnen. Hij ging door de opening naar buiten en kwam met bananen en een kokosnoot terug. Daarop maakte hij de opening weer dicht en begon te eten. Met hem pratende, had ik opgemerkt, dat hij gemakkelijk Fransch en Spaansch sprak en dat hij ook over een zekere beschaving beschikte: hij kende Spaansche romances, die hij met veel gevoel zong. Die man was in zoovele opzichten merkwaardig, dat ik er tot nu toe niet op gelet had, hoe zuiver zijn uitspraak was. Ik trachtte nog eens wat meer van hem te weten te komen; hij bleef zwijgen. Eindelijk verliet ik hem, en gaf order aan mijn trouwen Thadée zoo goed mogelijk voor hem te zorgen.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Ik zag hem iederen dag op denzelfden tijd. Ik maakte mij ongerust, over het verloop van zijn strafzaak, want, ondanks mijn verzoek, wilde mijn oom hem toch vervolgen. Ik verborg aan Pierrot mijn vrees niet; hij luisterde onverschillig naar mij. Dikwijls kwam Rask, als ik er was, hij had dan een groot palm-

blad om zijn hals. De neger nam dat, las de voor mij onbekende teekens, die er op stonden, daarop vernietigde hij het. Ik had de gewoonte hem maar geen vragen meer te stellen. Eens trad ik zijn kerker binnen, zonder dat hij het scheen te merken. Hij zat met zijn rug naar de deur en zong met melancholieke stem het Spaansche lied *Yo que soy contrabandista* (ik die een smokkelaar ben). Toen hij aan het slot was gekomen, keerde hij zich naar mij toe en riep:

— Broeder, beloof me, wanneer je ooit aan mij mocht twijfelen, alle achterdocht te vergeten als je mij dit lied hoort zingen.

Hij keek mij ernstig aan; ik beloofde hem hetgeen hij van mij verlangde, zonder eigenlijk goed te begrijpen wat hij er wel mee bedoelde met die woorden: *Als je ooit aan mij mocht twijfelen*.... Toen nam hij de halve schaal van den kokosnoot, vulde deze met het sap van de vrucht, noodigde mij uit er mijn lippen aan te brengen en ledigde daarna de schaal. Van af dien dag noemde hij mij nooit anders dan zijn *broeder*.

Intusschen begon ik weer hoop te krijgen. Mijn oom was niet meer zoo verstoord als in het begin. Het aanstaande huwelijk van zijn dochter had zijn wraakgedachten een beetje op den achtergrond gebracht. Maria smeekte hem ook om genade voor Pierrot en ik bracht hem iederen dag onder 't oog, dat de neger hem niet had willen beleedigen, maar alleen beletten een, wellicht veel te strenge, straf aan een van zijn kameraden toe te dienen. Hij had toch Maria het leven gered door zijn moedigen strijd met den krokodil en wij waren hem toch veel schuldig; hij, mijn oom, hij dankte hem zijn dochter en ik mijn bruid. Daar kwam nog bij dat Pierrot zeker de sterkste van al de slaven was (ik dacht er niet meer aan zijn vrijheid te verkrijgen, het gold thans alleen zijn leven); dat hij het werk van tien anderen deed. Hij luisterde naar mij en gaf mij te kennen dat hij wellicht geen gevolg zou geven aan de aanklacht. Ik vertelde Pierrot hier niets van, ik wachtte

liever tot ik hem mee zou kunnen deelen, dat hij zijn volledige vrijheid had verkregen. Wat mij verwonderde was, dat hij, ofschoon hij toch dacht ten doode gedoemd te zijn, geen gebruik maakte van alle middelen, die hem toch ten dienste stonden, om te vluchten. Ik sprak hem daarover.

— Ik moet blijven, zei hij koel, men zou anders denken dat ik bang was.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Eens op een morgen kwam Maria op mij toe. Zij straalde van geluk, er was op haar zacht gelaat nog iets meer engelachtigs dan het geluk van een reine liefde. Dat was de gedachte aan een goede daad.

— Luister, zei zij, over drie dagen zal het 22 Augustus zijn en ons huwelijk. Wij zullen weldra....

Ik viel haar in de rede:

— Maria, zeg niet weldra, want er zijn nog drie dagen tusschen....

Zij glimlachte en bloosde.

— Val me niet in de rede. Leopold; ik heb een idee gekregen waarover je tevreden zult zijn. Je weet dat ik gisteren met mijn vader naar de stad ben geweest om de huwelijkssieraden te koopen. Ach ik geef zoo weinig om die juweelen en diamanten, die mij in jouw oogen toch niet mooier maken. Ik zou alle parels van de geheele wereld wel willen afstaan, voor een enkele van die bloemen, die die booze man met zijn ruiker goudsbloemen, vertrapt heeft, maar wat doet het er toe. Mijn vader wil mij nu eenmaal al die dingen geven en ik doe maar alsof ik het heerlijk vind, alleen om hem genoegen te doen. Gisteren was er weer een basquina van Chineesche zijde met groote bloemen in een prachtige koffer van reukhout, die ik heb moeten bewonderen. Die was heel duur; maar ook heel eigen-

aardig. Mijn vader merkte dat ik bijzonder veel belang stelde in dat zijden kleed. Toen wij thuis kwamen heb ik hem verzocht mij een huwelijksgeschenk te geven zooals dat in oude tijden onder den ridderstand gewoon was; je weet dat mijn vader het heerlijk vind daarmee vergeleken te worden. Hij heeft mij onder eede beloofd mij alles toe te staan, wat ik hem zou vragen, wat het ook mocht zijn. Hij denkt dat het het kleed is van Chineesche zijde; maar heelemaal niet, het is het leven van Pierrot. Dat zal mijn huwelijksgeschenk zijn.

Ik kon me niet weerhouden, die engel in mijn armen te drukken. De belofte van mijn oom was hem heilig! en terwijl Maria naar hem toe ging om hem zijn belofte te doen vervullen, liep ik naar het fort Galifet om Pierrot mede te deelen, dat hij thans niets meer te vreezen had.

— Broeder! riep ik hem, bij het binnenkomen reeds toe, broeder! verheug je! je leven is gered. Maria heeft het als haar huwelijksgeschenk aan haar vader verzocht!

De slaaf schrok op.

— Maria! huwelijk! mijn leven! Hoe kan dat alles samengaan?

— O, dat is heel eenvoudig, hernam ik, Maria, die jij het leven gered hebt, gaat trouwen....

— Met wien? riep de slaaf uit; en hij keek mij verbijsterd en verschrikt aan.

— Weet je dat niet, antwoordde ik zacht, met mij. De woeste uitdrukking op zijn gelaat veranderde weer in een welwillende en zachte.

— Ja! dat is waar, zei hij, zij gaat met jou trouwen! En wanneer?

— Op 22 Augustus.

— Op 22 Augustus! ben je waanzinnig geworden? hernam hij met een gebaar van angst en vrees.

Hij zweeg. Ik keek hem verwonderd aan. Na een oogenblik stilte drukte hij mij de hand.

— Broeder, ik ben je zooveel schuldig, dat je uit mijn mond een raad zult vernemen. — Geloof me, ga naar de Cap, en trouw vóór den 22sten.

Ik trachtte te vergeefs de beteekenis van die raadselachtig woorden te gissen.

— Vaarwel, zei hij mij plechtig. Ik heb misschien reeds te veel gezegd; maar ik heb nog grooter afkeer van de ondankbaarheid, dan om een meineed te doen.

Ik verliet hem, besluiteloos en ongerust, maar de gedachten aan mijn toekomstig geluk deden mij dit weer vergeten. Mijn oom trok dienzelfden dag zijn aanklacht in. Ik ging naar het fort om Pierrot de vrijheid te geven. Thadée ging met mij mee in den kerker. Hij was er niet meer. Alleen Rask, die vriendelijk op mij toe kwam; aan zijn hals was een palmblad bevestigd: ik nam het en las: „*Dank je, je hebt mij een derde maal het leven gered. Broeder vergeet je belofte niet.* En daaronder waren bij wijze van onderteekening de woorden: *Yo que soy contrabandista.*

Thadée was nog meer verwonderd dan ik; hij kende het geheim van het kelderraam niet, en verbeeldde zich dat de neger in een hond veranderd was. Ik liet hem maar gelooven wat hij wilde en bepaalde mij er toe, hem op het hart te drukken het stilzwijgen te bewaren, over hetgeen hij gezien had. Ik wilde Rask met mij meenemen. Toen wij het fort verlaten hadden, ging hij echter in het kreupelhout en was verdwenen.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Mijn oom was verontwaardigd over de ontvluchting van den slaaf. Hij liet nasporingen doen, en schreef aan den gouverneur om hem te verzoeken Pierrot, indien men dezen arresteerde, geheel te zijner beschikking te stellen.

Het was de 22e Augustus. Mijn huwelijk met

Maria werd voltrokken in de kerk van Acul. Wat een gelukkige dag en toch zou op dienzelfden dag al mijn rampspoed beginnen! Ik was innig gelukkig en had de heele Pierrot met zijn sombere raadgevingen geheel vergeten. En dien avond had ik nog een vervelende, maar noodzakelijke plicht te vervullen, die mij naar elders riep. Ik was verplicht mijn vrouw alleen te laten, want mijn functie als kapitein van de militie van Acul, noodzaakte mij een ronde te doen: deze voorzorgsmaatregel was destijds juist zoo dringend noodig om de onlusten in de kolonie, de opstandige bewegingen, die hier en daar plaats gehad hadden en die, hoewel spoedig onderdrukt, nog pas kort geleden in Juni en Juli, ja zelfs in de eerste dagen van Augustus, waren voorgevallen op de bezittingen van Thibaud en Lagoscette. Daar kwam nog bij de dreigende houding, die de vrije mulatten hadden aangenomen, na de terechtstelling van den rebel Ogé. Mijn oom was de eerste, die mij aan mijn plicht herinnerde en ik was wel verplicht het te doen. Ik trok mijn uniform aan en verliet ons huis. Ik bezocht de naastbijzijnde posten, maar zonder iets verontrustends te kunnen ontdekken; maar toen ik tegen middernacht bij de batterijen aan de baai liep zag ik aan den horizon een rooden gloed aan den kant van Limonade en van St. Louis du Morin. De soldaten, en ik eveneens, schreven dien gloed in den beginne toe aan een of andere toevallige brand; maar eenige oogenblikken later waren de vlammen zoo goed zichtbaar en waren er zulke groote dichte rookwolken aan den hemel, dat ik mij naar het fort spoedde om de bezetting te alarmeeren en hulp te laten zenden. De hutten der negers voorbijgaande, was ik verrast door de buitengewone opwinding die er heerschte. Het meerendeel van de bewoners was nog niet ter ruste en zij spraken druk onder elkander. Een eigenaardige naam *Bug-Jargal*, steeds met zeer veel eerbied uitgesproken, was het eenige wat ik van hun gesprekken duidelijk hoorde. Toch meende ik te kunnen opmaken, uit wat ik van

hun taal kon verstaan, dat de negers uit de vlakte in het Noorden in opstand waren en de huizen en plantages aan den anderen kant van de Cap in brand hadden gestoken. Toen ik nu ook nog een hoop bijlen en houweelen ontdekte, die men klaarblijkelijk verborgen had willen houden, maakte ik mij terecht ongerust en gaf direct orders, opdat de geheele militie van Acul onder de wapenen zou komen. Ik gaf bevel de slaven goed in het oog te houden en veel te patrouilleeren: later keerde de rust in de negerkampen weer terug.

Het leek mij intusschen toe dat de brand al heviger en heviger werd en dat het gevaar Limbé naderde. Men kon zelfs geweervuur en kanongebulder hooren. Tegen twee uur in den morgen, kon mijn oom, dien ik gewekt had, zijn ongerustheid niet meer bedwingen, en gaf mij order om een gedeelte van de militie in Acul te laten, onder het bevel van een luitenant; en terwijl Maria sliep of op mijn terugkomst wachtte, moest ik mijn oom gehoorzamen, die, zooals ik reeds zeide, lid van de provinciale vergadering was, en moest met de rest van mijn manschappen naar de Cap op marsch. Ik zal nooit het schouwspel vergeten, dat ik zag toen ik de stad naderde. De plantages er om heen stonden in lichte laaie en de wind dreef de vuurgloed naar de stad en dreigde ieder oogenblik de huizen eveneens in brand te steken. Zelfs de schepen op de reede liepen gevaar, maar juist die landwind was in hun voordeel, zij konden zich tenminste met volle zeilen naar de open zee verwijderen. De ongelukkige bewoners trachtten nog met gevaar voor eigen leven, hun laatste bezittingen te redden.

ZESTIENDE HOOFDSTUK

Ik wist niet naar welken kant ik mijn soldaten zou brengen, maar op het groote exercitieveld ontmoette

ik de kapitein van de gele dragonders en die zou mij tot gids dienen. Ik zal niet trachten, heeren, u het schouwspel dat die geheel plat gebrande vlakte bood, verder te beschrijven. Die eerste rampen, die de Cap troffen zijn reeds zoovele malen door anderen geschilderd en ik laat die herinneringen aan vuur en bloed maar spoedig voorbij gaan. Ik zal me beperken met u te zeggen, dat de opstandige slaven toen reeds meester waren van Dondon, van den Terrier-Rouge, van Ouanaminte en zelfs van de plantages van Limbé, hetgeen mij met angst vervulde wegens de nabijheid van Acul. Ik begaf me haastig naar het paleis van den gouverneur, de Blauchelande. Alles was er in opschudding en ook de gouverneur zelf wist niet wat te doen. Ik vroeg hem om nadere orders en verzocht hem zoo spoedig mogelijk voor de veiligheid van Acul te zorgen, men sprak er reeds van dat het bedreigd werd. De heer de Rouvray, maréchal de camp en tevens een van de voornaamste eigenaars van het eiland, was bij hem. Eveneens de luitenant-kolonel Thouzard van het regiment van de Cap, eenige leden van de koloniale en provinciale vergadering en verder de meeste notabele kolonisten. Op het oogenblik dat ik mij aandiende, was deze soort van raad heftig aan het delibereeren.

— Meneer de gouverneur, zeide een lid van de provinciale vergadering, het is maar al te waar; het zijn de slaven en niet de halfbloed: wij hebben dat reeds lang geleden voorspeld en voorzien.

— Dat zegt u, maar u gelooft het zelf niet, antwoordde een lid van de koloniale vergadering, eigenlijk *generale* vergadering genoemd. Dat zegt u alleen om ten koste van ons, uzelf vrij te pleiten, u was zelfs zoo weinig bedacht op een werkelijke slavenopstand, dat het juist de intriges van uw vergadering zijn geweest, die in 1789 die fameuse en belachelijke opstand van een drie duizend zwarten hebben op touw gezet; een opstand waarbij slechts één man van de nationale

militie gedood werd en dan nog wel bij vergissing door zijn eigen kameraden.

— Ik herhaal het nog eens, hernam zijn tegenstander, dat wij een beter inzicht in de zaken hadden dan u. Dat is duidelijk. Wij zijn tenminste hier gebleven om alles van nabij te kunnen regelen, terwijl uw vergadering in zijn geheel naar Frankrijk is getrokken, om zich daar een bespottelijke ovatie op den hals te halen, die toch nog tenslotte geëindigd is met een berisping van wege de nationale vertegenwoordiging.

Het lid van de koloniale vergadering antwoordde minachtend.

— Onze medeburgers hebben ons met algemeene stemmen herkozen.

— U is het geweest hernam de ander, die door uw buitensporigheden oorzaak is geweest dat die ongelukkige, die zich zonder een driekleurige kokarde in een café had vertoond, onthoofd is, en die den mulat Hacombe heeft doen ophangen, alleen omdat hij een petitie opgesteld had, die begon met de woorden:

„In naam van den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest !"

— Dat is onwaar ! riep weder het lid van de generale vergadering. Dat is de strijd tusschen de principes en de priviléges.

— Ik heb altijd gedacht, mijnheer, dat u een onafhankelijke was.

De twist zou wellicht nog verder gegaan zijn, indien de gouverneur niet tusschenbeide was gekomen.

— Wel heeren ! Wat heeft dat alles nu te maken met het groote gevaar dat ons bedreigt? Geef mij raad, en beleedig elkander niet. Hier zijn de rapporten die ingekomen zijn. De opstand is deze nacht om tien uur begonnen, onder de negers van de Turpinfactorij. De slaven, aangevoerd door een Engelschen neger, Bouckmann, hebben die van de ateliers en plantages van Clement, Frémès, Flaville en Noë ook in opstand gebracht. Zij hebben alle plantages verbrand en de

kolonisten met ongehoorde wreedheid vermoord. Een enkele bijzonderheid zal u wel het vreeselijke er van doen inzien. Hun vaandel is het lichaam van een kind op een piek gestoken....

Er ging een rilling van afgrijzen door de aanwezigen.

— Dat is het wat buiten de stad gebeurd is, vervolgde de gouverneur. Binnen de stad hebben vele inwoners hun slaven gedood; de angst heeft hen wreed gemaakt. De meer zachtzinnigen, of zij die dapperder waren, hebben hun slaven opgesloten. De blanke bevolking beschuldigt den half-bloed van al het onheil. Vele mulatten zijn reeds bijna als slachtoffer van de volkswoede gevallen. Ik heb ze in een kerk onder gebracht en ze door een bataljon laten bewaken. Nu, omdat zij er prijs op stellen te bewijzen, dat zij niet in betrekking staan tot de zwarte oproerlingen, hebben zij mij om wapens gevraagd en om mee te helpen aan de verdediging.

— Dat nooit ! riep een stem, die ik herkende. Het was die van den rijken planter, die verdacht was zelf een halfbloed te zijn, en met wien ik een duel had gehad. Doe dat niet, meneer de gouverneur, geef geen wapens aan de mulatten.

— Dus u wilt liever niet vechten? zei plotseling een van de aanwezigen.

De ander deed alsof hij hem niet hoorde en vervolgde:

— De halfbloeden zijn onze ergste vijanden. Zij zijn de eenigen waarvoor wij bang moeten zijn, ik erken dat men wel een opstand van hen had kunnen verwachten en niet van de slaven. Zijn de slaven eigenlijk wel iets, waarmee men rekening te houden heeft?

De arme man dacht, door zoo op de mulatten af te geven, zichzelf geheel met de blanken gelijk te stellen. Hij had geen succes. Een gemompel van teleurstelling in de vergadering was er het gevolg van.

— Ja, mijnheer, zei de oude maréchal de camp de Rouvray, ja, de slaven zijn iets; zij zijn veertig tegen

drie; en we zouden erg te beklagen zijn, indien wij tegenover die negers en mulatten niets anders dan blanken konden stellen, zooals u.

De kolonist beet zich op de lippen.

— Mijnheer de generaal, hernam de gouverneur, wat denkt u dus van het verzoek der mulatten?

— Geef ze wapens! antwoordde de Rouvray; wij moeten alle zeilen bijzetten.

En zich tot den gekleurden kolonist wendende:

— U heeft het gehoord, meneer? Gaat uw wapens halen.

De man verliet de zaal en had moeite zich te bedwingen na deze vernedering.

De angstkreten in de stad drongen zoo nu en dan tot de vergadering door en herinnerden de aanwezigen eraan, waarvoor zij eigenlijk bij elkaar waren. De gouverneur overhandigde een adjudant een in haast met potlood geschreven order en verbrak de stilte die eenige oogenblikken in de vergaderzaal geheerscht had.

— De mulatten zullen bewapend worden, heeren; maar er moeten nog meer maatregelen getroffen worden.

De man die op het oogenblik, dat ik was binnengekomen gesproken had, nam weer het woord om uit te roepen: Wij moeten de provinciale vergadering bijeenroepen. En zijn tegenstander wilde hem weer antwoorden, maar de vergadering had genoeg van dat nuttelooze getwist.

— Heeren, riep een ondernemer van groote cultures, terwijl gij hier aan het kibbelen zijt, wat zal er van mijn katoen en mijn cochenille terecht komen?

— En mijn vier honderd duizend indigoplanten in Limbé? voegde een andere planter er aan toe.

— En van al mijn negers, die ik toch met dertig dollar per stuk betaald heb? riep een kapitein van een slavenhaler.

— Iedere minuut, die hij hier verpraat kost mij

honderd dertig livres en tien stuivers in Fransch geld !

Weer wilden de twee tegenstanders van de provinciale en van de koloniale vergadering beginnen, maar wederom was het de gouverneur, die er een eind aan maakte.

— Heeren, wat wilt u toch met al die vergaderingen, *provinciale, generale, koloniale, nationale*?.... bemoeit u zich toch alleen met deze vergadering en help haar een beslissing te nemen.

— Morbleu ! riep met een donderende stem de generaal de Rouvray, met zijn vuist op de tafel slaande, wat een vervloekte kletsers ! Ik heb nog liever met een vierentwintig ponder te doen. Wat zijn dat toch voor twee verschillende vergaderingen. Mijnheer de gouverneur, roep ze beiden bijeen en formeer er twee compagnieën grenadiers van om tegen de oproerlingen op te rukken; dan zullen we eens zien of ze even goed een geweer weten te gebruiken als hun tong.

En toen zich naar mij buigende, die naast hem zat, zeide hij binnensmonds.

— Wat moet nu tusschen die twee vergaderingen van San Domingo, die zich beiden de oppermacht willen toekennen, een gouverneur des konings beginnen? Het zijn die redenaars, die advocaten, die alles bederven evenals dat in het moederland het geval is. Indien ik de eer had de luitenant-generaal des konings te zijn, dan liet ik al dat canaille de deur uitsmijten. Ik zou zeggen: „De koning regeert en ik ben zijn gouverneur. Laat die verantwoordelijkheid van al die zoogenaamde vertegenwoordigers naar den duivel loopen; en met een dozijn kruisen van Saint Louis, uit naam van zijne Majesteit door mij beloofd, zou ik alle rebellen van het schildpadeiland de zee injagen, dat eiland dat eertijds door roovers bewoond werd. Van de philosophen heb je de *philantropen* gekregen en hierdoor weer de negrophilen, waaruit weer de vijanden van de blanken zijn gekomen, die wij voorloopig maar blankeneters noemen, totdat er een Grieksche of Latijnsche naam

voor ontdekt is. Die liberale ideeën waaraan men zich in Frankrijk dronken drinkt, zijn een gif voor de tropen. Wij moesten de negers met zachtheid behandelen, neen zelfs ze onmiddellijk vrij maken. Al die rampen, die thans over San Domingo komen, vinden hun oorzaak in de club Mussiac, en de opstand der slaven is slechts een gevolg van den val van de Bastille.

Terwijl de oude soldaat mij zoo zijn bekrompen politieke principes met overtuiging en openhartig verklaarde, bleef de vergadering rumoerig aan het twisten.

Een kolonist, die een echte revolutionnair was, een van de weingen, en die zich burger-generaal liet noemen, omdat hij wel eens een bloedige terechtstelling had gepresideerd, riep uit:

— Het is beter de menschen maar terecht te stellen dan om ze te bestrijden. De naties wenschen afschrikwekkende voorbeelden; laten wij dat ook de negers doen! Ik ben het die de oproerige bewegingen van Juni en Juli bedwongen heb, door vijftig hoofden van slaven langs de oprijweg naar mijn huis ten toon te stellen. Dat ieder het zijne bijdrage teneinde mijn plan te volvoeren. Laten wij de toegangen tot de stad verdedigen met de negers, die wij nog over hebben!

— Wat! wat een onvoorzichtigheid! antwoordde men van alle kanten.

— U begrijpt mij niet, heeren, hernam de burger-generaal. Laten wij een cordon van negerhoofden om de stad trekken, vanaf het fort Picolet tot aan Caracol. Hun opstandige kameraden durven dan niet te naderen. Wij moeten ons opofferen voor het algemeen belang op een oogenblik als thans. Ik zal de eerste zijn. Ik heb vijfhonderd slaven, die nog niet in opstand zijn: Die bied ik aan.

Een kreet van afgrijzen was het antwoord op dit schandelijke en onmenschelijke voorstel.

— Dat is verschrikkelijk! dat is beestachtig! hoorde men roepen.

— Dergelijke maatregelen bederven alles, zei een van de aanwezigen. Indien men zich niet zoo gehaast had om die oproerlingen van de laatste maanden ter dood te brengen, dan had men de draden van de samenzwering in handen kunnen krijgen, maar de bijl van den beul heeft ze doorgesneden.

De burger-generaal was even stil van ergernis, toen mompelde hij tusschen zijn tanden:

— Ik zou toch zeggen dat ik niet suspect ben. Ik heb relaties met alle negrophilen: ik correspondeer met Brissot en Pruneau de Pomme-Gouge in Frankrijk; met Slosie, in Engeland; met Magaw in Amerika; Pezil in Duitschland, Olivarius in Denemarken; Wadstrohm in Zweden; Peter Paulus in Holland; Avendano in Spanje en de abt Pierre Tamburini in Italië!

Hij eindigde zijn opsomming van negrophilen met de woorden:

— Maar hier, hier zijn geen philosophen en philantropen, die mij begrijpen!

Voor de derde maal herhaalde de gouverneur zijn vraag om ieders opinie te vernemen.

— Mijnheer de gouverneur, riep iemand, ziehier mijn meening. Laten wij allen aan boord gaan van de *Leopard*, die op de reede ligt.

— Een prijs stellen op het hoofd van Bouckmann, opperde een ander.

— Laten wij den gouverneur van Jamaïca met het gebeurde in kennis stellen, zei een derde.

— Ja, opdat hij ons nog eens zoo'n bespottelijke hulp zendt van vijf honderd man! zei een afgevaardigde van de provinciale vergadering. Mijnheer de gouverneur zendt u een aviso naar Frankrijk en laten wij afwachten!

— Afwachten! Afwachten! viel generaal de Rouvray hem heftig in de rede. Zullen de negers ook wachten? En de vlammen die de stad omringen, wachten die ook soms? Mijnheer de Thourard, laat

alarm slaan, neem artillerie mee en tast de hoofdtroep van de rebellen met uw grenadiers en jagers aan.

Mijnheer de gouverneur, laat in het oostelijk gedeelte kampen opslaan; en plaats posten bij de Trou en te Vallières; ik neem de vlakten om het fort Dauphin voor mijn rekening. Ik zal er persoonlijk het werk leiden, mijn grootvader was mestre de camp in het regiment van Normandië en heeft nog onder den maarschalk Vauvan gediend; ik heb Folard en Bezout bestudeerd, en ik weet er iets van af om een streek in staat van verdediging te brengen. Trouwens de vlakten om het fort Dauphin zijn gelegen tusschen de zee en de Spaansche grenzen; zij hebben eigenlijk den vorm van een schiereiland en hebben dus ook reeds hun natuurlijke bescherming. Het schiereiland van de Môle heeft hetzelfde voordeel. Laten wij daarvan profijt trekken, laten wij handelen!

Deze energieke taal van den veteraan legde allen het zwijgen op. De generaal had gelijk. Iedereen begreep nu zijn eigen belang en zij waren het allemaal met de Rouvray eens; en terwijl de gouverneur den ouden generaal de hand drukte, dankbaar voor zijn raad, otschoon het meer in den vorm van een bevel was ingekleed, vroegen alle kolonisten de onmiddellijke uitvoering dan de voorgestelde maatregelen. Alleen de twee strijdlustige tegenstanders van de *provinciale* en de *koloniale* vergadering mopperden nog zoo iets in hun hoek van *ingrijping in het uitvoerend gezag, verantwoordelijkheid,* enz. Van dit moment maakte ik gebruik om den gouverneur zijn orders te vragen, en ik ging mijn manschappen verzamelen, teneinde zoo spoedig mogelijk naar Acul terug te keeren, ondanks de vermoeidheid van allen behalve van mezelf.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Het begon reeds dag te worden. Ik was op de verzamelplaats en wekte mijn miliciens, die in hun mantels gewikkeld lagen te slapen, tusschen de roode en de gele dragonders. Er waren daar ook tal van vluchtelingen uit den omtrek en veel vee en bagage, die men nog had kunnen redden. Eindelijk was ik er in geslaagd mijn kleinen troep te verzamelen, toen ik een dragonder, wiens paard met zweet en stof overdekt was op mij af zag komen. Ik liep hem tegemoet en uit de weinige woorden die hij mij zeide, vernam ik met schrik, dat hetgeen ik gevreesd had, werkelijkheid was geworden; dat de opstand zich ook in de vlakte van Acul had uitgebreid en dat de negers het fort Galifet belegerden, waar de militie en de kolonisten een toevlucht gezocht hadden. Ik moet er bij zeggen, dat het fort Galifet maar heel weinig beteekende; men noemde op San Domingo elk veldwerk een fort. Er was geen oogenblik te verliezen.

Ik liet mijn manschappen voor wie ik paarden kon vinden, opstijgen en door den dragonder geleid kwam ik tegen tien uur in den morgen, aan het domein van mijn oom.

Ik gunde mij geen tijd naar die groote plantages om te zien, die thans een vlammende zee waren. De dichte rookwolken beletten ons voor ons uit te zien, maar wij hoorden reeds van verre het gehuil der zwarten. Ik had slechts een gedachte, en de vernietiging van al die rijkdommen, die toch eens de mijne hadden moeten worden, konden mij daar niet van afleiden. Ik dacht slechts aan Maria, de rest kon mij niet schelen. Ik wist dat zij in het fort was en ik smeekte den hemel om toch maar op tijd te komen. Die hoop alleen gaf mij moed en leeuwenkracht.

Eindelijk kregen wij het fort Galifet in 't gezicht. We zagen nog de driekleur wapperen en van zijn

wallen hoorden wij nog een levendig geweervuur. Ik uitte een kreet van vreugde !

In galop ! vooruit ! geef ze de sporen ! riep ik mijn manschappen toe.

En in een verdubbeld tempo renden wij dwars door de velden, naar het fort. Daartegen aan zag men het huis van mijn oom, deuren en vensters waren vernield, maar het huis was niet door brand vernield omdat de wind naar den zeekant was en omdat het geisoleerd van de plantages stond.

Een troep negers lagen in het huis in hinderlaag en ik zag de toortsen en de pieken en bijlen glinsteren en hoorde de geweerschoten die zij van uit dit huis tegen het fort losten, terwijl een andere troep negers de belegerde muren trachtte te beklimmen, waartegen zij ladders geplaatst hadden. Steeds vielen zij weer naar beneden en steeds werden zij weer door anderen vervangen. Het was als een troep mieren, die trachtten een grooten schildpad te beklimmen en er altijd weer bij tusschenpoozen door het dier afgesmeten werden. Wij waren nu de voorste werken van het fort genaderd, steeds onze blikken gericht houdende op de vlag die er op wapperde. Ik moedigde mijn manschappen aan met hen te herinneren aan hun families, die evenals de mijne opgesloten waren tusschen die muren en die wij ter hulp snelden. Mijn kleine troep in colonne formeerende, maakte ik me gereed om bevel te geven, die bende van belegeraars te chargeeren.

Maar toen hoorden wij een groot tumult, een rookwolk omhulde plotseling het middengedeelte van het fort en wij zagen niets meer. Toen de rook eenigszins weggetrokken was konden we de vlag weer onderscheiden, maar ditmaal was het een roode.

Het was gedaan !

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Ik zal u niet trachten te beschrijven wat er toen in mij omging. Het fort was gevallen, zijn verdedigers vermoord, twintig families geheel uitgemoord, die groote ontzettende ramp, ik moet het u tot mijn schande bekennen, aan dat alles dacht ik geen oogenblik. Maria was voor mij verloren ! verloren weinige uren slechts, nadat zij voor eeuwig aan mij verbonden was geworden, waren wij weder gescheiden, en dat door mijn eigen schuld, want als ik haar niet den vorigen nacht verlaten had, op bevel van mijn oom, dan had ik haar tenminste kunnen verdedigen of bij haar en met haar kunnen sterven en dan zou ik niet van haar voor altijd gescheiden zijn geweest. Die smartelijke gedachten maakten mij waanzinnig van verdriet. Mijn wanhoop was wroeging. Intusschen hadden mij kameraden, verbitterd van woede, „wraak" geroepen en wij hadden ons met de sabel tusschen de tanden, de pistolen in de hand te midden van de overwinnende opstandelingen geworpen. Ofschoon in aantal verreweg onze meerderen, vluchtten de zwarten naar alle kanten. Wij zagen ze om ons heen nog in hun vlucht de blanken vermoorden en trachten het fort in brand te steken. Onze woede werd nog aangewakkerd door hun lafheid. Bij een van de poorten van het fort zag ik Thadée met wonden overdekt.

— Kapitein, zei hij, uw Pierrot is een *obi*, zooals die vervloekte negers zeggen, of tenminste een duivel. Wij hadden het wel uitgehouden, u was in aantocht en de victorie was aan ons geweest, maar toen is hij het fort binnengekomen, hoe weet ik zelf niet, en u ziet het resultaat.... Wat uw oom betreft, zijn familie, mevrouw....

— Maria ! viel ik hem in de rede, waar is Maria?

Op dat oogenblik zag ik een groote neger van achter een brandende palissade te voorschijn komen, hij had

een jonge vrouw in zijn armen, die trachtte zich los te rukken en om hulp liep. Die jonge vrouw was Maria, die zwarte was Pierrot.

— Verrader ! riep ik hem toe.

Ik richtte een pistool op hem: een van de oproerige slaven sprong voor hem en ving de kogel in zijn borst op, hij viel, doodelijk getroffen. Pierrot keerde zich om en het leek mij toe of hij eenige woorden tot mij zeide ; daarop rende hij met zijn prooi weg tusschen het dichte suikerriet. Een oogenblik later volgde hem een groote hond, in zijn bek een wieg met een klein kind. Ik herkende de hond: het was Rask. Buiten mezelf van woede, schoot ik mijn tweede pistool op hem af, maar ik trof hem niet.

Toen liep ik hen na, als een waanzinnige, maar mijn nachtelijke tocht; zooveel uren zonder slaap en zonder voedsel doorgebracht en al die emoties hadden mij uitgeput. Ik kon niet meer. Na eenige passen gedaan te hebben kwam er een waas voor mijn oogen en viel ik bewusteloos neer.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Toen ik weer bij kwam, was ik in het vernielde huis van mijn oom en was Thadée bij mij. Die brave Thadée keek mij met angstige oogen aan.

— Victorie ! riep hij, zoodra hij merkte dat mijn pols weer normaal werd, victorie ! de negers zijn op de vlucht en de kapitein is er weer bovenop.

Ik viel hem in de rede met mijn vraag:

— Waar is Maria?

Ik was nog niet in staat mijn gedachten te verzamelen; ik had alleen het gevoel en niet de herinnering van mijn ellende. Thadée sloeg de oogen neer. Toen herinnerde ik mij weer alles ; mijn verschrikkelijke eerste huwelijksnacht, en de groote neger, die Maria

in zijn armen droeg door de vlammen heen. Ik zag dat visioen weer voor mij. En ik besefte ook, dat die vreeselijke ontknooping, waardoor alle blanken getoond was, in hun slaven tevens hun grootste en meest verbitterde vijanden te zien, ook mij de vreeselijke waarheid had geopenbaard, dat diezelfde Pierrot, zoo goed, zoo edelmoedig, zoo verknocht, die ik tot driemaal het leven gered had, niets anders was dan een ondankbare, een monster, een medeminnaar. De ontvoering van mijn vrouw in den nacht volgende op ons huwelijk, was voor mij een bewijs dat mijn eerste vermoedens juist waren geweest en nu pas was ik overtuigd dat die geheimzinnige zanger en de verfoeilijke ontvoerder van Marie een en dezelfde persoon waren. In zoo'n korten tijd zooveel veranderd. Thadée vertelde mij, dat hij te vergeefs Pierrot en zijn hond vervolgd had; dat de negers zich teruggetrokken hadden, ofschoon zij door hun groote overmacht zeer goed in staat waren geweest mijn kleine troep in de pan te hakken en dat de brand van de bezittingen van mijn familie nog steeds zich uitbreidde en dat er aan blusschen niet te denken viel. Ik vroeg hem, of men wist wat er van mijn oom geworden was, in wiens kamer men mij gebracht had. Hij nam mij bij de hand en bracht mij naar de alcoof waarvan hij de gordijnen opentrok.

Mijn ongelukkige oom lag daar, op zijn bebloed bed met een dolk in zijn borst gestoken. Aan de kalme uitdrukking op zijn gelaat kon ik zien dat hij in den slaap getroffen was. Het leger van den dwerg Habibrak, die gewoonlijk aan zijn voeten sliep, was ook met bloed bevlekt en het gegalonneerde buisje van den armen nar, dat op den grond lag, vertoonde eveneens bloedsporen.

Ik twijfelde er niet aan of de nar was als slachtoffer van zijn algemeen bekende gehechtheid aan zijn meester gevallen, wellicht zelfs toen hij hem nog verdedigde. Ik verweet mij zelfs dat ik hem zoo verkeerd beoordeeld

had, evenals ik het trouwens ook Pierrot had gedaan. En in mijn verdriet om het verlies van mijn oom, dacht ik ook aan dien armen Habibrak. Ik gaf last te trachten het lijk nog te vinden, maar dit was te vergeefs. Ik veronderstelde dat de negers den dwerg hadden meegenomen en in de vlammen geworpen en bij den lijkdienst voor mijn schoonvader werden op mijn verzoek ook gebeden gezegd voor de zielerust van den trouwen Habibrak.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het fort Galifet was vernietigd, onze woningen waren verdwenen, een langer oponthoud op de plaats van deze ruïnes was onnoodig en niet mogelijk. Tegen den avond gingen wij weer naar de Cap terug.

Daar kreeg ik een hevigen koortsaanval. De inspanning om mijzelf te bedwingen, mijn wanhoop te beteugelen, was te hevig geweest. De boog was te sterk gespannen. Ik werd ernstig ziek. Al mijn hoop bedrogen, mijn toekomst vernietigd, mijn liefde ontheiligd, mijn vriendschap verraden en dan bovenal die vreeselijke jaloezie die mij verteerde, brachten mijn verstand in de war. Men heeft mij later verteld dat ik in mijn ijlende koorts uit mijn bed sprong en dat zes man noodig waren, mij te bedwingen en mij te beletten mijn hoofd tegen den muur te pletter te loopen. Waarom ben ik toen maar niet dood gegaan? De crisis ging voorbij, de goede zorgen van de doktoren en ook van Thadée en dan mijn jeugd waren oorzaak dat ik na tien dagen weer geheel hersteld was. Ik was er niet bedroefd om, integendeel ik wenschte nog te kunnen leven, al was het alleen maar teneinde mij te kunnen wreken.

Nauwelijks weer beter zijnde spoedde ik mij naar den gouverneur, den heer de Blanchelande om hem te

Men had inderhaast de Cap in staat van verdediging gebracht.

verzoeken weer dienst te mogen nemen. Hij wilde mij het bevel over een post opdragen; maar ik verzocht hem mij als volontair in te deelen bij een van die mobiele colonnes, die men van tijd tot tijd tegen de zwarten in het veld zond teneinde het terrein schoon te vegen.

Men had inderhaast de Cap in staat van verdediging gebracht. De opstand maakte reusachtige vorderingen. De negers van Port-au-Prince begonnen ook opstandig te worden: Biasson had het bevel over de mannen van Limbé, van Dondon en van Acul; Jean-François had zich tot generalissimus laten uitroepen van de oproerlingen uit de vlakte van Maribaron; Bouckmann, later beroemd om zijn tragisch uiteinde, liep met zijn roovers de oevers van de Limonade af, en de benden van Morne-Rouge hadden als hun chef erkend een neger genaamd Bug-Jargal. Deze laatste, indien men tenminste de verhalen kon gelooven, was wat karakter betreft, geheel het tegenbeeld van de wreedheid der andere chefs. Terwijl Bouckmann en Biassou allerlei middelen uitvonden om hun gevangenen te pijnigen en ter dood te brengen, was Bug-Jargal er steeds op uit, hen de middelen te verschaffen het eiland te verlaten. Aan de Spaansche vrijbuiters, die langs de kust kruisten, verkochten Biassou en Bouckmann den buit dien zij gestolen hadden van de vluchtelingen, Bug-Jargal daarentegen liet vele van die kaperscheepjes in den grond boren. De heer Colas de Maigné en acht andere voorname kolonisten die op last van Bouckmann op het rad waren gebonden, werden door hem bevrijd. Men vertelde nog tal van staaltjes van zijn groote edelmoedigheid.

Het leek niet of mijn hoop op wraak spoedig bevredigd zou worden. Ik hoorde niets meer van Pierrot. De rebellen van Biassou bleven de Cap verontrusten. Zij waren er zelfs eens in geslaagd zich op den bergtop, die de stad beheerscht, te nestelen, en de kanonnen van de citadel hadden de grootste moeite gehad hen terug te slaan. De gouverneur besloot hen naar het

binnenland terug te dringen. De militietroepen van Acul, van Limbé, van Ouanaminte en van Maribarou met het regiment van de Cap en de compagniën gele en roode dragonders vormden onze legermacht. De militietroepen van Dondon en van het Dauphin-kwartier, versterkt door een korps vrijwilligers, bleven als garnizoen in de stad achter. De gouverneur wilde eerst met Bug-Jargal afrekenen. Hij zond tegen hem de militietroepen van Ouanaminte en een bataljon van de Cap. Deze colonne kwam twee dagen later volkomen geslagen terug. De gouverneur die er bij volhardde eerst Bug-Jargal te verslaan gaf last aan dezelfde colonne ditmaal versterkt met vijftig gele dragonders en vier honderd miliciens van Maribarou wederom tegen hem op te rukken. Deze tweede colonne was er nog slechter af gekomen dan de eerste maal. Thadée, die deel uitmaakte van deze laatste expeditie was er bijzonder door geërgerd en zwoer mij bij zijn terugkeer, dat hij zich wel op dien Bug-Jargal zou weten te wreken.

Er kwamen tranen in de oogen van d'Auverney; hij kruiste de armen over de borst en zweeg eenige oogenblikken als in smartelijk gepeins verdiept; eindelijk hervatte hij zijn verhaal.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Er was bericht gekomen, dat Bug-Jargal de Morne-Rouge had verlaten en zijn troep door de bergen leidde, teneinde zich met Biassou te vereenigen. De gouverneur sprong op van vreugde.

— Nu hebben wij hem, zei hij, zich in de handen wrijvende. Den volgenden dag was onze legermacht op een mijl voor de Cap. De opstandelingen hadden zich, bij onze nadering teruggetrokken en overhaast Port-Margot en het fort Galifet, waar zij een post

hadden opgericht, bewapend met zware artillerie van de kustbatterijen, in den steek gelaten. De benden trokken in de richting van de bergen terug. De gouverneur was in de wolken. Tot zoover ging alles naar wensch. Wij vervolgden onzen marsch. Ieder van ons dacht nog aan vroeger toen wij die dorre en verlaten streek doortrokken. Men trachtte nog de plaats te herkennen waar vroeger zijn huis gestaan had en zijn prachtige plantages en al zijn rijkdommen. Dikwijls slaagde men er niet eens in, zoo was alles door het vuur verwoest. Soms werd onze opmarsch belemmerd door groote boschbranden. Zoo'n brandend woud in de tropen is iets zeer merkwaardigs. Men hoort het reeds van verre, dikwijls zelfs voor men het kan zien. Dan hoort men het ruischen en bruisen als een diluviale waterval. Boomen die uit elkaar worden gespleten de takken die afknappen en de wortels die kraken in den grond. Soms ziet men nog een rand van groene boomen, totdat het eindelijk aan de vlammen gelukt ook deze aan te tasten en in minder dan geen tijd is het groen verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een rossigen vuurgloed. Een dichte rook omhult het geheel en als dan het vuur zoo hoog oplaait, door dat dak van rook heen, en de rook door den wind wordt weggedreven, dan valt er een regen van vonken nog lang daarna op de aarde.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Op den avond van den derden dagmarsch bereikten wij de bronnen van de groote rivier. Men schatte dat de zwarten zich op twintig mijl van ons af in de bergen bevonden. Ons kampement werd opgeslagen op een heuveltje, dat ook door hen voor dat doel gebezigd was, naar alle waarschijnlijkheid. Die positie was nu wel niet heel gelukkig gekozen; maar we dachten vrij-

wel de zekerheid te hebben, dat de negers toch niet tot een aanval zouden overgaan. Aan alle kanten werd deze heuvel beheerscht door loodrechte rotsen, die dicht begroeid waren. Men had deze plek de Mulatten-bedwinger gedoopt, juist om zijn eigenaardige ligging tusschen die steile hellingen. Achter om het kamp liep de Groote-rivier; tusschen twee rotsen beklemd was zij op deze plaats betrekkelijk smal en diep. De hooge oevers waren dicht begroeid met een ondoordringbaar geboomte en ook niet zichtbaar. Het water was op sommige plekken geheel verborgen onder de lianen en andere planten, die over de rivier als 't ware een groote tent van groen vormden. Van boven, van de rotsen gezien, zou men denken dat het de begane grond was, indien niet het geruisch van het water, de rivier verraden had. De zon ging weldra onder en verlichtte niet meer de toppen der verre bergen van de Dondou. Behalve de kreten der vogels en andere dieren en het op en neer loopen der schildwachten was alles doodstil. Plotseling werden wij opgeschrikt door het verschrikkelijk gebrul van die negerliederen, boven onze hoofden. Tusschen de boomen door zagen wij op de toppen der rotsen neger en mulatten-benden. Het waren de troepen van Biassou.

Het gevaar was dreigend. De chefs, plotseling wakker geschrikt, trachtten hun manschappen te verzamelen; de tamboers sloegen alarm; zoo goed en zoo kwaad als 't ging stelden wij ons in slagorde op, maar de opstandelingen in plaats van onze verwarring gebruik te maken, bleven hun lied van *Oua-Nassé* maar door brullen. Een reusachtige neger verscheen geheel alleen boven op een rotspunt; hij had een vuurroode veer op zijn hoofd, in zijn rechterhand een bijl en in de linker een roode vlag; ik herkende Pierrot! O als ik een karabijn bij de hand had gehad, dan had mijn woede er mij toe gebracht, een lafheid te begaan. Hij herhaalde het refrein van het *Oua-Nassé* en plantte zijn vlag boven op den rotspunt, gooide zijn bijl naar

ons toe en verdween zelf, naar ik meende, in den stroom. Een soort spijt kwam bij mij op, want ik dacht nu dat hij mijn wraak ontsnapt was. Toen begonnen de zwarten groote rotsblokken naar beneden te gooien en een regen van pijlen en kogels kwam tegelijk op ons neer. Onze soldaten woedend dat ze hun tegenstanders niet bereiken konden, werden gedood en gewond zonder dat zij iets terug konden doen. Er heerschte een vreeselijke verwarring, die op een paniek begon te lijken. Eensklaps hoorden wij een luid lawaai dat uit de rivier scheen te komen. Een zeldzaam schouwspel deed zich aan ons voor; de gele dragonders, die in het bijzonder te lijden hadden van de neertuimelende rotsblokken, waren op het denkbeeld gekomen, teneinde zich tenminste aan die steenregen te onttrekken, onder de lianen en andere planten, die over de rivier hingen, een toevlucht te zoeken. Het was Thadée geweest, die het eerst dit ingenieuse plan had geopperd.... Hier werd de verteller plotseling in zijn verhaal gestoord.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Reeds meer dan een kwartier geleden had de sergeant Thadée, met zijn rechterarm in een verband, kans gezien, zonder dat iemand er op lette, in de tent te komen, en had hij alleen door zijn gebaren te kennen gegeven, hoeveel belang hij stelde in het verhaal van zijn kapitein. Nu echter deze hem dien lof toezwaaide vond hij het gepast om d'Auverney daarvoor te bedanken en hij stamelde een beetje verlegen:

— U is wel heel welwillend, kapitein.

Een algemeen gelach volgde op deze interruptie.

D'Auverney keerde zich om en zeide op strengen toon:

— Wat! u hier, Thadée! en uw arm?

De oude soldaat was dien toon niet gewend en keek

somber en verdrietig voor zich. De tranen stonden hem nader dan het lachen.

— Ik dacht niet, zei hij eindelijk met zachte stem, dat mijn kapitein zich zoo vergeten zou, om tegen zijn ouden sergeant zelfs u te zeggen.

De kapitein stond op.

— Ach mijn oude vriend, vergeef 't me, ik had het zoo niet bedoeld, hoor. Thad vergeef je het mij? Er kwamen tranen in de oogen van den sergeant.

— Dat is nu de derde maal, stamelde hij, maar ditmaal is het van vreugde.

De vrede was weer geteekend en het was een oogenblik stil.

— Maar zeg mij eens Thad, vroeg de kapitein zacht, waarom ben je uit de ambulance hier naar toe gekomen?

— Dat is omdat ik, met uw permissie, u vragen wilde of u morgen uw gegalonneerde schabrak op uw paard wilde hebben.

Henri begon te lachen:

— Je zou beter gedaan hebben, Thadée, om den chirurgijn-majoor te vragen of er morgen niet een paar ons pluksel op den gewonden arm moest.

— Of eens te informeeren, zei Paschal, of een beetje wijn je geen goed zou doen en je wat opfrisschen; intusschen hier is alvast wat brandewijn, dat kan nooit kwaad: proef maar eens.

Thadée kwam naderbij, salueerde eerbiedig, excuseerde zich dat hij met zijn linkerhand het glas aannam, en dronk op het welzijn van het gezelschap. Toen werd hij wat geanimeerder:

— U was er bij, kapitein, op dat oogenblik toen.... Nu ja, ik wil het wel bekennen, ik was de eerste, die voorstelde onder de lianen te kruipen om te voorkomen dat goede christenen gesteenigd zouden worden. Onze officier, die niet zwemmen kon, was wel bang om te verdrinken, en het is ook heel begrijpelijk, dat hij er zich eerst met alle macht tegen verzette. Maar toen

hij zag dat zoo'n groote kei, die rakelings langs hem heen ging, op het dak van lianen rolde en er niet doorheen viel, toen gaf hij toe — Het is toch in ieder geval nog beter als de Pharao van Egypte te sterven, dan als de heilige Stéphanus. Wij zijn geen heiligen en die Pharao was ook soldaat, net als wij. Mijn officier, was een geleerde baas, zooals u ziet, en hij wilde wel mijn raad volgen, maar ik moest het eerst zelf probeeren. Ik ga, laat me naar beneden glijden en kruip onder het dak van groen, mezelf aan de takken boven mij vasthoudende, en ik zeg, kapitein ze trekken me aan mijn beenen; ik tracht me nog te verweren, roep om hulp en loop heel wat slagen op, maar daar komen alle dragonders, echte duivels van kerels en kruipen ook onder het lianendak. Het waren de negers van de Morne-Rouge, die daar verborgen zaten, zonder dat men er erg in had, waarschijnlijk om ons in den rug te vallen, eenige oogenblikken later. — Dat was nu geen erg gelukkig oogenblik om uit visschen te gaan. — Men vocht, men vloekte, men schreeuwde. Ze waren spiernaakt en dus heel wat vlugger en handiger dan wij; maar wij sloegen veel beter. Met een arm zwemmen en met den anderen arm er op los slaan, zoo moet je dat in dergelijke gevallen zien klaar te spelen. — Zij, die niet konden zwemmen hielden zich met één arm aan de lianen vast en de negers trokken hen bij de beenen. Te midden van die herrie, zie ik een grooten neger, die zich verdedigde als een Beëlzebub tegen acht of tien van mijn makkers; ik zwom er heen en ik herkende Pierrot, anders gezegd Bug.... Maar dat mag pas straks verteld worden, niet waar kapitein? Ik herkende dus Pierrot. Sedert de verovering van het fort waren we een beetje gebrouilleerd, ik pakte hem dus bij zijn keel; hij wilde zich juist van me ontslaan, door me een dolk tusschen mijn ribben te steken, toen hij me aankeek en zich overgaf in plaats van me dood te steken; dat trof erg ongelukkig, kapitein, want als hij zich niet over had

gegeven.... Maar dat zullen we ook later wel hooren. — Zoodra zagen de negers niet, dat hij gevangen was, of ze sprongen op ons toe om hem te bevrijden. En wij kregen het zoo benauwd, dat de militietroepen ook al te water zouden gaan om ons te helpen, toen Pierrot, zeker inziende, dat al zijn negers zouden vermoord worden, eenige woorden riep, zeker een echte tooverspreuk, want die joeg ze allen op de vlucht. Ze doken onder en waren in een oogwenk verdwenen. Dat watergevecht was wel grappig geweest, en zou mij ook best bevallen zijn, als ik er niet een vinger bij verloren had en tien van mijn patronen bedorven waren door het water, en als.... arme kerel! maar dat was voorbeschikt, kapitein.... — En de sergeant hief zijn linkerhand eerbiedig ten hemel.

D'Auverney werd onrustig.

— Ja, zei hij, ja, je hebt gelijk, mijn ouwe Thadée, die nacht was een noodlottige nacht.

En hij zou weer in een van zijn overpeinzingen zijn verzonken, hetgeen hem zoo dikwijls gebeurde, indien het gezelschap hem niet aangespoord had om door te gaan.

Hij vervolgde:

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Terwijl, hetgeen Thadée verteld heeft achter den heuvel, waar onze legerplaats was, gebeurde, was ik er in geslaagd met eenige manschappen een van die rotsen om ons heen te beklimmen. Dat was de Piek van den Pauw, zoo genoemd om de eigenaardige kleuren van het mica waarmee de oppervlakte bedekt was. Boven op deze rots waren wij op dezelfde hoogte als de posities van onze tegenstanders. Toen wij eenmaal boven waren en den weg dus gewezen was, waren spoedig een groot aantal manschappen mij gevolgd en wij openden een levendig geweervuur op

de negers. Deze minder goed bewapend konden dit vuur niet even krachtig beantwoorden; zij begonnen te wankelen; wij verdubbelden onze salvo's en weldra waren de meest nabij gelegen rotsen door de rebellen verlaten. Voordat zij vluchtten, gooiden zij echter de lijken van hun gesneuvelden naar beneden op ons kamp, waar nog steeds onze overige troepen in slagorde geschaard stonden. Wij vervaardigden toen van eenige van die enorme wilde katoenboomen met behulp van lianen en rottan een soort brug, waarmee we op de naastbijzijnde rotsen konden komen, en zoodoende was tenminste een gedeelte van onze legermacht in een zeer gunstige positie opgesteld. Dat bracht de moed van onze tegenpartij geheel aan het wankelen. Ons vuren hield aan en de negers slaakten jammerkreten, waartusschen ik telkens den naam Bug-Jargal hoorde. Een soort paniek maakte zich van het leger van Biassou meester. Verscheidene zwarten van de Morne-Rouge verschenen op den top van de rots, waarop nog steeds het roode vaandel wapperde; zij wierpen zich ter aarde, namen de vlag weg en sprongen er mee in den afgrond, waar beneden de Groote Rivier stroomde. Dat scheen er op te wijzen, dat hun aanvoerder gesneuveld was of gevangen genomen.

Wij werden toen zoo overmoedig, dat ik besloot met de blanke wapenen, de rebellen van de rotsen, die zij nog bezet hielden te verjagen. Ik liet weer een brug van boomstammen maken tusschen de plaats waar wij ons bevonden en het naastbijgelegen rotspunt, en ik was de eerste die er over liep om mij tusschen de vijanden te werpen. Mijn manschappen wilden mij volgen, toen een van de negers met een paar bijlslagen de brug vernielde, die in den afgrond viel. Ik keerde mij om, en op hetzelfde oogenblik werd ik door een zestal negers besprongen, die mij ontwapenden en met touwen vastbonden, zonder zich te bekommeren om de kogels die om hen heen

floten. Mijn teleurstelling en mijn wanhoop waren groot. Wel hoorde ik kreten van victorie, eenige oogenblikken later, en zag ik, dat de benden van negers en mulatten in allerijl de rotsen verlieten, maar niettemin was mijn toestand ellendig. Mijn bewakers haastten zich ook weg te komen. De sterkste van hen, nam mij op zijn schouders en droeg mij in de richting van de bosschen, van rotspunt op rotspunt springende met de vlugheid van een gems. Nu waren de vlammen ook niet meer zoo hevig dat ze onzen weg verlichtten, maar het zwakke schijnsel van de maan was voor mijn drager voldoende; hij ging nu ook wat minder snel loopen.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Nadat wij door het dichte struikgewas en door vele bergstroompjes onzen weg hadden moeten vinden, kwamen wij aan een groote valei, waar een bijzonder woeste en wilde natuur was. Deze plek was mij geheel onbekend. De valei was gelegen midden tusschen de heuvels, in dat gedeelte dat men op San Domingo de dubbele bergen noemt. Het was een groote groene savanna, omringd door geheel kale rotsen, maar hier en daar waren toch ook boschje van pijnboomen, en verschillende groepen van palmen. In dit gedeelte van het eiland is het bepaald koud en nu tegen den morgen zelfs bijzonder. Het begon te dagen op de bergtoppen die ons omringden, maar in de vallei zelf was het nog een diepe duisternis, alleen verlicht door een groot aantal vuren, door de negers aangestoken. Het was hier hun plaats van verzamelen. Negers en mulatten kwamen telkens in troepen aanloopen en brulden kreten van woede en wanhoop over de geleden nederlaag. En nieuwe vuren, die overal aangestoken werden, wezen er op, dat hoe langer hoe meer troepen zich hier verzamelden.

De neger, wiens gevangene ik was, had mij aan den voet van een grooten boom neergelegd, van hier kon ik de plaats overzien. De zwarte had mij aan den boom vastgebonden en zoo stijf, dat ik mij heelemaal niet bewegen kon; op mijn hoofd zette hij zijn roode muts, zeker om aan te duiden, dat ik hem toebehoorde en toen hij zich op die manier verzekerd had, dat anderen mij niet van hem af zouden nemen en dat de kans op vluchten voor mij uitgesloten was, wilde hij zich verwijderen. Ik besloot toen hem aan te spreken en vroeg hem in het patois of hij tot de benden van Dondon of tot die van de Morne-Rouge behoorde. Hij stond even stil en antwoordde mij met trots.

— Morne-Rouge !

Een denkbeeld kwam bij mij op. Ik had gehoord van de edelmoedigheid van den chef van die benden, Bug-Jargal, en ofschoon ik er eigenlijk niet tegenop zag te sterven, was toch de gedachte aan die folteringen die mij wachtten, indien ik in handen van Biassou was gevallen, mij een verschrikking. Ik zou niets liever gewenscht hebben dan zonder die vreeselijke folteringen te moeten sterven. Dat was wellicht een zwakheid van me, maar op dergelijke oogenblikken komt ons menschelijk gevoel in opstand. Ik dacht dus, dat indien ik mij aan Basisou zou kunnen onttrekken, ik van Bug-Jargal een soldatendood zou krijgen, zonder voorafgaande pijnigingen. Ik vroeg dus dien neger van de Morne-Rouge mij naar zijn chef Bug-Jargal te brengen.

Hij schrikte op.

— Bug-Jargal ! zei hij, zich in wanhoop tegen het voorhoofd slaande.

Daarop kwam er een uitdrukking van woede op zijn gelaat.. en schreeuwde hij mij toe, mij de vuist onder de oogen duwende:

— Biassou ! Biassou !

Na dien vreeselijken naam mij toegeroepen te hebben, liet hij mij alleen. Die woede en die smart

van den neger, herinnerden mij aan die omstandigheid tijdens het gevecht, waaruit wij opgemaakt hadden dat de aanvoerder van de benden van de Morne-Rouge, òf gevangen genomen, òf gesneuveld was. Nu twijfelde ik er niet meer aan en ik berustte er in het slachtoffer te moeten worden van den wraak van Biassou, waarmede de zwarte mij scheen te bedreigen.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Steeds werd de menigte grooter en grooter en kwamen er meer kampvuren. Een groep negerinnen maakte een vuur in mijn nabijheid. Aan de vele armbanden van blauw, rood en violet gekleurd glas, die zij om de armen en om de beenen droegen, aan de groote ringen in de ooren en de menigte ringen aan vingers en teenen, aan de amuletten en het tooverhalssnoer, aan het schortje van veeren, het eenigste kleedingstuk, dat zij droegen, maar vooral aan haar kreten en aan haar vage blikken herkende ik de *griotes*. U weet waarschijnlijk niet dat er onder de negers in Afrika altijd geïmproviseerde dichters zijn. Die negers, van streek tot streek trekkende, zijn in die barbaarsche landen, wat in de middeleeuwen de troubadours en minnezangers waren in Europa. Men noemt ze *griots*. Hun vrouwen, de griotes, zijn evenals zij als door den duivel bezeten, begeleiden haar mannen met wulpsche dansen. Het is, als 't ware, een parodie op de bayadères uit het Oosten. Het waren dus eenigen van dat soort vrouwen, die in mijn nabijheid om het vuur kwamen zitten. De vlammen verlichtten haar duivelsche gelaatstrekken. Toen zij allen in een kring gezeten waren, namen zij elkander bij de hand, en de oudste, die een reigerveer in het haar droeg, begon te schreeuwen:

— *Ouanga !*

Ik begreep dat zij van plan waren een van die hekserijen te gaan uithalen, die zij met dien naam aanduiden. Allen herhaalden:

— *Ouanga !*

De oudste trok, na een oogenblik van stilte, zich wat haar uit het hoofd, en dit in het vuur werpende, sprak zij de sacramenteele woorden:

— *Malé o guiab !* die in hun taal beteekenen: Ik zal naar den duivel gaan.

Alle anderen, volgden het voorbeeld van de oudste en wierpen een pluk haar in de vlammen, terwijl zij plechtig herhaalden:

— Malé o guiab !

Die vreemde uitroep en die komische gezichten die zij er bij trokken, maakten mij, ondanks mijn toestand aan het lachen. Te vergeefs trachtte ik dat lachen in mijn smart te onderdrukken. De negerinnen werden er door opgeschrikt, zij hadden mij tot nu toe niet eens opgemerkt, zoo verdiept waren zij in hun heksentoeren. Nu liepen zij allen op mij toe en huilden:

— Blanco ! blanco !

Ik heb nog nimmer zulke vreeselijke tronies gezien als die negerinnen met hun zwarte verwrongen gezichten en uitpuilende witte, met bloed doorloopen oogen. Zij zouden mij verscheurd hebben. De oude met de reigerveer gaf een teeken en riep herhaalde malen:

— Zoté cordé ! zoté cordé !

De razenden waren plotseling gekalmeerd, en ik zag tot mijn verwondering, dat zij allen de schortjes van veeren op het gras gooiden, en om mij heen begonnen te dansen. Die wulpsche dans, dien de negers *chica* noemen. Deze dans, die eigenlijk vroolijk moet heeten, was in deze omstandigheden somber en onheilspellend. De vernietigende blikken dien de griotes op mij wierpen, terwijl zij hun dans uitvoerden, de akelige toon waarop zij de anders toch opgewekte deun van de *chica* zongen, het scherpe langdurige gekreun, dat

de presidente van deze sanhedrin, aan haar muziekinstrument ontlokte en vooral de vreeselijke grijnslach waarmee ieder van de danseressen, op haar beurt naderde en mij in de oogen staarde, dat alles liet geen twijfel over aan de barbaarsche folteringen die mij te wachten stonden, ik, de *blanco*, die het gewaagd had de ouanga te ontheiligen door mijn hoongelach. Ik herinnerde mij, dat het de gewoonte is van die wilde volksstammen, om eerst om hun krijgsgevangenen heen te dansen, alvorens ze te vermoorden en ik wist dat mijn dood het bloedige slot zou zijn van deze vertooning. Toch kon ik me niet weerhouden te sidderen toen ik zag, dat de danseressen elk een of ander folterinstrument in het vuur staken om gloeiend te laten worden.

De dans naderde zijn einde; de folterwerktuigen waren nu roodgloeiend. Op een teeken van de oude negerin nam elk van de aanwezigen plechtig een van die vreeselijke wapens uit het vuur. Zij die er geen hadden namen een brandend stuk hout. Toen begreep ik duidelijk wat mij te wachten stond en dat iedere negerin als beul zou optreden. Op een commando van de aanvoerster dansten zij nog eens in het rond, huilende en krijschende. Ik sloot de oogen om tenminste die vrouwen niet meer te zien. Boven de hoofden zwaaiden ze de folterwerktuigen en brandende stukken hout en een regen van vonken viel in het rond. Ik wachtte het oogenblik af waarop ik mijn vleesch uit mijn lichaam zou voelen rijten en trachtte nog kalm te blijven, maar een rilling van angst en afgrijzen ging door mijn geheele lichaam. Het was een afschuwelijk oogenblik. Gelukkig duurde het niet lang meer. De chica was nu definitief afgeloopen, de laatste figuur was gedanst. Toen hoorde ik van verre de stem van den neger, die mij krijgsgevangene had gemaakt. Hij snelde op ons toe en riep:

— Wat doen jullie daar, duivelsche wijven, wat willen jullie? Laat mij mijn gevangene houden, die is van mij!

Ik opende de oogen. Het was nu klaarlichte dag geworden. De neger was woedend en dreigde de vrouwen, maar deze, ofschoon ze ophielden, trokken zich van die dreigementen weinig aan. Zij schenen meer verbaasd en onthutst bij het zien van het vreemde personage dat den neger vergezelde.

Het was een heel dik en heel klein mannetje, een soort dwerg. Zijn gezicht was bedekt met een witte lap, waarin gaten waren voor mond en oogen, gelijkende op de kap van de boetelingen. Zijn borst was bloot en niet zwart maar geelbruin en daarop hing, aan een gouden ketting de zon van een kapot zilveren ostensoir. Men zag de greep van een dolk, die in zijn rooden gordel gestoken was en die een soort rok met groene, gele en zwarte strepen ophield, waarvan de onderste franje hem tot aan zijn groote en mismaakte voeten reikte. In zijn bloote armen zwaaide hij een witte stok, een rozenkrans hing aan zijn gordel naast zijn dolk; en op zijn hoofd droeg hij een spitse muts, met belletjes versierd, die ik, toen hij wat naderbij was gekomen, duidelijk herkende, het was de gorra van Habibrak. Alleen waren thans, tusschen de kabalistische teekens, die op dezen mijter waren aangebracht, bloedvlekken zichtbaar. Dat was zonder twijfel het bloed van den trouwen nar. Ik meende nu alweer een bewijs te hebben van zijn dood en voelde een zekere wroeging in mij opkomen. Toen de danseressen dien erfgenaam van den muts van Habibrak zagen, riepen zij allen te gelijk:

De *obi* en wierpen zich ter aarde.

Ik vermoedde dat hij de toovenaar was van het leger van Biassou.

— *Basta! Basta!* zeide hij, op de vrouwen toeloopende, met sombere stem, laat den gevangene van Biassou met rust!

Alle negerinnen stonden toen weer op, gooiden hun folterinstrumenten weg, namen weer hun schort van veeren, en op een teeken van den *obi* stoven zij naar

alle kanten uit elkaar. Op dat moment leek het mij toe, of de obi mij aanstaarde; ik zag dat hij schrok en eenige passen terug ging, met zijn stok naar de vrouwen wijzende alsof hij ze weer terug wilde roepen. Maar, na tusschen zijn tanden het woord *maldicho* (vervloekt) gebromd te hebben en nadat hij den neger eenige woorden in het oor had gefluisterd, trok hij zich langzaam terug, met zijn armen op de borst gekruist en in de houding van iemand, die in overpeinzing verdiept is.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Mijn bewaker zeide mij toen, dat Biassou gevraagd had mij te zien en dat ik mij maar moest voorbereiden, om over een uur een onderhoud met dien vreeselijke chef te hebben.

Dat beteekende dat ik nog een uur in leven zou blijven. In afwachting dat dat uur zou voorbij zijn, beschouwde ik het kamp der rebellen, dat ik, nu het klaarlichte dag was, geheel kon overzien. Indien ik in een anderen geestestoestand was geweest, zou ik mij zeker vermaakt hebben met die zotte ijdelheid der negers. Bijna allen hadden zich getooid met militaire versierselen en ook wel met geestelijke sieraden, die zij aan hun slachtoffers ontroofd hadden. De meest vreemdsoortige combinaties kwamen in hun kleedij voor. Zoo zag men een militaire ringkraag onder een bef, of wel een of twee epauletten op een geestelijk gewaad. Zonder twijfel, omdat zij hun geheele leven gedoemd waren geweest, hard te werken, deden ze nu heelemaal niets. Eenigen lagen in de zon te slapen, anderen zongen een eentonig lied, gehurkt voor de hutten zittende, die zij van palm- en van bananenbladeren gemaakt hadden. De vrouwen waren met behulp van de kinderen bezig het eten klaar te

maken voor die rustende strijders. Allerlei inlandsche vruchten werden in gestolen potten klaar gemaakt en groote stukken varkensvleesch en ook hondenvleesch waren aan het braadspit boven het vuur. De *griots* (negerzangers) en hun vrouwen zongen en dansten aan het andere eind van het kamp op de muziek van hun balafo's. Eenige schildwachten waren op de omliggende rotsen geplaatst, zij omringden het hoofdkwartier van Biassou, dat verder als eenige versterking, een kring van karren en kruiwagens, volgeladen met buit en met minutie, had. Die schildwachten, daar in de hoogte, riepen elkaar van tijd tot tijd aan, met *nada! nada!* (er is niets). Soms kwamen troepjes negers eens naar mij kijken. Zij namen wel een dreigende houding aan, maar lieten mij overigens met rust.

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Eindelijk kwam een peloton negersoldaten, tamelijk goed bewapend, naar mij toe. De neger, aan wien ik scheen toe te behooren, maakte mij los van den boom, waaraan ik gebonden was, en gaf mij aan den chef van het escorte over, van wien hij in ruil een tamelijk grooten zak kreeg, dien hij onmiddellijk opende. Het was geld. Terwijl de neger, op het gras geknield, bezig was zijn geld te tellen, namen de soldaten mij mee. Ik keek met verbazing naar hun zonderlinge uitrusting. Zij droegen een uniform van grof bruinrood laken, maar Spaanschen snit. Een soort Castilliaansche *montera*, versierd met een groote roode kokarde, was hun hoofddeksel. In plaats van een patroontasch, droegen zij een soort weitasch. Zij waren bewapend met een zwaar geweer, een sabel en een dolk. Later vernam ik, dat dit het uniform was van de lijfwacht van Biassou. Na tusschen al die hutten doorgemarcheerd te zijn, kwamen wij aan een grot, die in een

van de rotsen, die het kamp omringden, was uitgehold. Deze grot was met een gordijn gesloten. Een groot aantal soldaten, in dezelfde uniform als mijn escorte, bewaakten den ingang. Nadat de chef van mijn troep het wachtwoord gewisseld had met de twee schildwachten voor den ingang, schoof hij het gordijn weg en ging met mij naar binnen.

Een groote koperen lamp, aan den zolder opgehangen, verlichtte de grot, die door het zware gordijn van het daglicht was afgesloten. Op een stuk van een mahonieboom, gedeeltelijk bedekt met een tapijt van veeren, zag ik een man zitten. Hij was iets lichter van kleur dan de overige negers en blijkbaar een mulat. Zijn costuum was bespottelijk. Aan een prachtig zijden ceintuur droeg hij een ridderkruis van St. Louis. Dit ceintuur diende tevens om zijn korte, blauwe, grof linnen broek op te houden; verder had hij nog een, veel te kort, wit buisje aan. Hij droeg grijze laarzen, een grooten ronden hoed met roode kokarde en epauletten, waarvan er één van goud was met de twee generaalssterren, en de ander van roode wol. Twee koperen sterretjes waren op deze laatste geprikt om meer overeenstemming te krijgen. In plaats van ze op de schouders te dragen, zooals het toch gewoonte is, bungelden ze op zijn borst. Een sabel en een paar prachtige pistolen lagen naast hem op het blok mahoniehout.

Achter zijn zetel stonden twee kinderen, alleen maar gekleed in het broekje dat gewoonlijk de slaven droegen, zij hadden elk een grooten waaier van pauweveeren in de hand. Die twee kinderen waren blank. Twee tabouretten van rood fluweel, waarschijnlijk van bidstoelen afkomstig, stonden aan beide zijden van het blok. Op een van die, rechts van den chef, zat de *obi*, die mij uit de handen van die vrouwen gered had. Hij zat met zijn beenen onder zijn bovenlijf gekruist, onbeweeglijk, als een beeld in een Chineesche pagode. Ik zag alleen zijn oogen schitteren, door de gaten in de kap, die hij nog steeds voor zijn gelaat

had. Hij keek mij strak aan. Naast den zetel van den chef waren verschillende vaandels en vlaggen van allerlei soort. Ik zag een witte vlag met leliën, verder een driekleur en een Spaansche vlag. De overigen waren maar fantasie. Een groot zwart vaandel was er ook bij. Achter in de grot trok nog iets mijn aandacht. Het was het portret van den mulat Ogé, die het vorige jaar in de Cap geradbraakt was, tegelijk met zijn helper Jean Baptiste Chavanne en twintig andere negers en mulatten. Dit portret stelde Ogé, den zoon van een slager uit de Cap, voor, in de uniform van luitenant-kolonel, met twee ridderorden op zijn borst.

De chef, die tegenover mij stond, was van middelmatige gestalte. Zijn verachtelijk gezicht vertoonde een mengelmoes van wreedheid en sluwheid. Hij liet mij nader komen en keek mij eenige oogenblikken zwijgend aan; eindelijk begon hij te grijnzen als een hyena.

— Ik ben Biassou, zei hij.

Ik was er wel op bedacht dien naam te hooren, maar toch, toen ik ze door hemzelf hoorde uitspreken met die wreedaardige grijns, voer mij een rilling door de leden. Uiterlijk bleef ik echter kalm en fier. Ik antwoordde niets.

— Welnu, hernam hij, in tamelijk slecht Fransch, heb je soms een paal ingeslikt, dat je je niet buigen kunt voor Jean Biassou, generalissimus van alle veroverde landstreken en luitenant-generaal van su magestad catolica (De taktiek van die rebellen-aanvoerders was om zich dan weer te verklaren voor den koning van Frankrijk, dan weer voor de revolutie, dan weer voor den koning van Spanje).

Ik kruiste de armen op de borst en keek hem scherp aan. Hij begon te grinniken.

— O! O! 't lijkt me zoo toe dat je wel moedig bent. Welnu, luister goed naar hetgeen ik je zal zeggen: Ben je een Kreool?

— Neen, antwoordde ik, ik ben Franschman.

Mijn koelbloedigheid deed hem de wenkbrauwen fronsen. Hij hernam weer grinnikend.

— Zooveel te beter; aan je uniform zie ik, dat je officier bent. Hoe oud ben je?

— Twintig jaar.

— Wanneer ben je dat geworden.

Op die vraag, die zulke treurige herinneringen in mij te binnen riep, bleef ik een oogenblik in gepeins verzonken. Hij herhaalde zijn vraag nog eens. Ik antwoordde hem:

— Op den dag dat je kameraad Leogri opgehangen werd.

De woede was op zijn gelaat te lezen; hij grijnsde valsch. Maar hij hield zich in.

— Het is drie en twintig dagen geleden, dat Leogri opgehangen werd, zei hij. Franschman, jij zult hem vanavond gaan zeggen, dat je vier en twintig dagen langer dan hij geleefd hebt. Ik laat je vandaag nog in het leven, opdat je hem kunt vertellen, hoe het met de vrijheid van zijn broeders staat, hetgeen je hebt kunnen constateeren in het hoofdkwartier van Jean Biassou, luitenant-generaal, en welk gezag deze opperbevelhebber heeft over de koninklijke troepen.

Het was met dezen naam, dat Jean François, die zich groot-admiraal van Frankrijk noemde, en zijn collega Biassou, de opstandige neger- en mulattenbenden betitelden. Toen gaf hij last, dat ik tusschen twee van zijn gardesoldaten, in een hoek van de grot moest gaan zitten, en, een teeken gevende aan een paar van zijn, als adjudanten toegetakelde, volgelingen zei hij:

— Laat appèl slaan en dat het geheele leger zich verzamele om ons hoofdkwartier, opdat wij het kunnen inspecteeren. En u, mijnheer de kapelaan, sprak hij, zich tot den *obi* wendende, trek uw priesterkleeren aan, en draag voor ons en mijn troepen de mis op.

De obi stond op, boog diep voor Biassou, en fluisterde hem eenige woorden in het oor, waarop de chef, met luider stem, hem in de rede viel:

— Heeft u geen altaar senor cura ! dat verwondert mij hier in deze afgelegen oorden heelemaal niet. Maar wat doet dat er toe? Sedert wanneer heeft de goede God voor zijn eeredienst een prachtige tempel en een met goud en kanten behangen altaar noodig? Gideon en Josua hebben hem voor een steenhoop geëerd, laten wij doen zooals zij, goede vader ! Voor de goede God is het reeds voldoende als het innerlijke maar goed is en oprecht. U heeft geen altaar ! Welnu kunt u er geen maken van die groote suikerkist, die de troepen des konings eergisteren uit het huis van Dubuisson hebben veroverd? De bedoeling van Biassou werd onmiddellijk uitgevoerd. In een oogwenk was de grot ingericht voor die parodie van een kerkelijke dienst. Men bracht een tabernakel en een heilige hostie, geroofd uit de kerk van Acul, dezelfde tempel waar mijn huwelijk met Maria was ingezegend. De suikerkist werd als altaar neergezet, bedekt met een wit laken in plaats van een altaarkleed, hetgeen niet belette dat men toch aan de kanten het opschrift kon zien: *Dubuisson & Co., Nantes.*

Toen de heilige vazen op het altaar waren geplaatst, zag de obi dat hij geen kruisbeeld had; hij trok zijn dolk, waarvan de greep de vorm van een kruis had, en stak die, tusschen de miskelk en de monstrans voor den tabernakel. Daarna, zonder zijn narremuts af te zetten of de kap voor zijn gezicht weg te nemen, hing hij de koorkap, gestolen van den pastoor van Acul, op zijn bloote borst en rug, opende het, met zilveren sloten voorziene, gebedenboek, hetzelfde waaruit ook de gebeden voor mijn noodlottig huwelijk waren gelezen, en, zich tot Biassou, wiens zetel op eenige passen van het altaar stond, keerende, kondigde hij met een diepe buiging aan, dat alles gereed was. Dadelijk werden op een teeken van den chef, de gordijnen open geschoven en wij zagen de geheele zwarte legermacht in gesloten orde opgesteld, voor de opening van de grot. Biassou zette zijn grooten ronden hoed af en knielde voor het altaar.

— Knielen ! riep hij met forsche stem.

— Knielen ! commandeerden de chefs van de bataljons.

Men hoorde de tamboers een roffel slaan en al die benden lagen geknield. Alleen ik was op mijn zetel blijven zitten, en verroerde mij niet, verontwaardigd over die vreeselijke profanatie die daar voor mijn oogen plaats had; maar de twee forsche mulatten, die mij bewaakten, sleurden mij op den grond en dwongen mij te knielen, ik was dus genoodzaakt ook mee te doen aan deze comedie. De obi bediende plechtig de mis. De twee kleine blanke slaven moesten helpen, als diaken en onderdiaken. De aanwezigen, steeds geknield, woonden deze plechtigheid bij, met een eerbied, waarvoor de opperbevelhebber het voorbeeld gaf. Op het oogenblik der kruisverheffing, riep de obi, met de heilige hostie in zijn handen, zich tot het leger wendende:

— Gij kent de goede God, Hem laat ik u zien. De blanken hebben hem gedood, dood aan de blanken.

Toussaint-Louverture had deze formule ingevoerd en sedert werd zij na iedere godsdienstoefening herhaald.

Bij die woorden, met forschen stem uitgesproken, leek het mij toe of ik die stem herkende en reeds vroeger gehoord had. De heele bende begon te brullen, zij zwaaiden met hun wapens en als de garde van Biassou er niet geweest was, dan was zeker reeds toen mijn laatste uur geslagen. Ik begreep tot welke excessen van wreedheid en moed dergelijke lieden konden komen, voor wie een dolk een kruis is, en op wier geestestoestand elke indruk zoo onmiddellijk en zoo diep inwerkt.

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen de plechtigheid afgeloopen was, maakte de obi voor Biassou een eerbiedige buiging. De chef

stond op, en zich tot mij keerende, zei hij in het Fransch:

— Men beschuldigt ons geen godsdienst te hebben, je ziet dat dat laster is, en dat wij goede katholieken zijn.

Ik weet niet of hij meende wat hij zeide, dan wel of het maar ironisch bedoeld was. Een oogenblik later liet hij zich een glazen kom brengen, gevuld met zwarte maïskorrels; hij wierp er eenige witte maïskorrels bij; daarna de kom, in de hoogte houdende, opdat allen ze konden zien, riep hij;

— Broeders, jullie bent de zwarte maïs, de blanken, je vijanden, zijn de witte maïs!

Daarna begon hij de kom te schudden, totdat bijna alle witte korrels tusschen de zwarte verdwenen waren en riep toen triomfantelijk uit:

Ziet wat de blanken eigenlijk beteekenen in verhouding tot jullie!

Een gebrul door de echo der omringende bergen herhaald, begroette deze vergelijking van den generalissimus. Biassou vervolgde daarop in zijn gebroken Fransch, doorspekt met allerlei Spaansche en Kreoolsche zinnen:

— Het is gedaan met onze zachtzinnigheid. Wij zijn lang genoeg als schapen geweest, waarvan de blanken de wol met ons haar vergelijken; laten wij nu ook onverbiddelijk zijn als de panters en jaguars van het land, waar vandaan zij ons geroofd hebben. Het is alleen met geweld dat men zijn rechten kan verkrijgen, hij die sterk is en zonder medelijden, zal heer en meester worden. In den Gregoriaansche kalender heeft de Wolf twee feestdagen, het Paaschlam heeft er slechts één! Is dat niet zoo, mijnheer de kapelaan?

De obi boog, om deze bewering te bevestigen.

— Zij zijn gekomen, vervolgde Biasson, zij zijn gekomen, die vijanden van de menschheid, die blanken, die kolonisten, die planters, die kooplui, vervloekte demonen, uitgebraakt door den mond van Alecto! 1)

1) Een van de drie furien uit de Mythologie.

Onbeschaamd zijn zij gekomen, zij waren van wapenen voorzien, met pluimen en prachtige kleederen bedekt, en zij verachtten ons, omdat wij zwart en naakt waren. In hun overmoed dachten zij ons te kunnen verspreiden en weg te jagen evenals deze pauweveeren de muskieten wegjagen!

Bij deze vergelijking, had hij uit de handen van een van zijn kleine blanken slaven, een van de waaiers gerukt, en zwaaide die woest boven zijn hoofd. En hij hernam:

— Maar, o mijn broeders! onze legers hebben zich op hen geworpen en zij zijn gevallen met hun mooie uniformen, gevallen onder de mokerslagen van die naakte armen, die zij meenden, zonder kracht te zijn, vergetende dat het goede hout juist sterker is als er geen schors meer om heen is. Dat ze beven, die vervloekte tyrannen! Yo gagné peur! (Zij zijn bevreesd).

Een gehuil van vreugde en triomf beantwoordde, die laatste woorden en al die benden herhaalden nog eens:

— Yo gagné peur!

— Wij kreolen en cougos, voegde Biassou er nog aan toe, aan ons de vrijheid en de wraak! En gij halfbloeden, laat u niet verleide ndoor de beloften van die duivelsche blanken. Uw vaders zijn in hun gelederen, maar uw moeders zijn bij ons. En dan, o broeders, van mijn ziel! zij zijn nimmer voor u als vaders geweest, zij zijn slechts uw meesters geweest: evenals de zwarten waart ook gij mulatten, niets anders dan slaven. Met niets dan een miserabel stukje doek om uw leden geslagen moest gij rondloopen, terwijl uw barbaarsche vaders groote sombrero's en prachtige kleederen trotsch droegen. Vervloek dergelijke onmenschelijke wezens. Maar omdat de heilige geboden van den goeden God het verbieden, sla niet zelf uw eigen vaders. En als gij ze ontmoet in de vijandelijke gelederen, wie belet u dan, mijn vreienden, om tegen elkaar te zeggen:

„dood jij mijn vader dan zal ik het den jouwe doen!"
„Wraak! Vrijheid voor iedereen! Die strijdkreet zal haar echo vinden op alle andere eilanden. Hij komt van Quisqueya (oude naam voor San Domingo), hij zal ook Tabago en Cuba doen ontwaken. Het is een opperhoofd van de honderd vijf en twintig negers van de Blauwe Berg, een neger uit Jamaica, die het eerst het vaandel van den opstand geplant heeft. Een overwinning is zijn eerste daad van broederschap geweest met de negers van San Domingo. Laten wij zijn roemrijk voorbeeld volgen, de toorts in de eene, de bijl in de andere hand. Geen pardon voor de blanken. Hun gezinnen moeten uitgemoord worden, hun plantages verwoest, alle boomen moeten geveld worden. De grond moet omvergehaald worden, opdat alle blanken er onder bedolven worden! Moed, vrienden en broeders! weldra zullen wij strijden en vernietigen. Wij zullen zegevieren of wij zullen sterven. Overwinnaars, dan zullen wij op onze beurt van het leven kunnen genieten; dood, dan zullen wij in den hemel komen, waar alle heiligen ons wachten, in het paradijs, waar iedere dappere een dubbel ration *aguardiente* (brandewijn) ontvangt en een gouden piaster per dag!

Dit soort soldateske sermoen, dat u, heeren, wel erg belachelijke toeschijnt, had op die rebellen een buitengewone uitwerking. Het is waar, dat Biassou de kunst verstond om zijn gehoor te betooveren. Hij wist hoe hij tegelijk de hartstochten kon opzweepen en het eigenbelang van de opstandelingen kon vleien. Het enthousiasme onder de troepen was verbazend. Een gehuil en gebrul van vreugde. Zij sloegen zich op de borst en zwaaiden hun wapens. Velen bleven ook geknield, onbeweeglijk als in extase, op den grond liggen. Het geluid der muziekinstrumenten, der guitaren, tamtams, trommels en balafos weerklonk en herhaaldelijk werden de geweren in de lucht afgeschoten. Het was als een heidensche sabbat. Biassou gaf een teeken; het tumult hield plotseling op, alles was weer doodstil en ieder

had zijn plaats in het gelid ingenomen. Ik moest, onwillekeurig die discipline, die Biassou over zijn ondergeschikten had, bewonderen. Hij had ze geheel in de hand, al die soldaten van dat leger van rebellen, alleen door zijn krachtigen wil.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Een ander tooneel trok weer mijn aandacht, wederom een zeldzaam voorbeeld van charlatanisme: dat was het verbinden der gewonden. De obi vervulde in het leger de dubbele functie van geestelijke en van dokter en was begonnen met de gewonden te gaan zien. Hij had nu zijn geestelijke kleederen afgelegd, en had zich een groote kist laten brengen, waarin al zijn geneesmiddelen en instrumenten waren. Van zijn chirurgische instrumenten maakte hij maar zeer zelden gebruik, en uitgezonderd een lancet, een vischgraat, waarmee hij zeer handig een aderlating deed, scheen hij niet erg bekwaam in het hanteeren van de nijptang, die als pincet dienst deed en het mes, dat in plaats van operatiemes gebruikt werd. Hij bepaalde zich er meestal maar toe aftreksels van kruiden voor te schrijven, en een paar slokken oude tafia, Zijn geliefkoosde middel, was intusschen een drankje, dat hij maakte, uit drie glazen roode wijn met wat muskaat en een eierdooier. Dat was goed voor alles, zoowel voor wonden als voor ziekten. Het is te begrijpen dat een dergelijke opvatting van de geneeskunst even bespottelijk was, als zijn geestelijke vertooning; en het kleine aantal malen, dat het hem gelukte een patient van den dood te redden, zeker niet voldoende zou geweest zijn om zijn prestige als obi te handhaven. Maar hij werkte door allerlei tooverspreuken op de verbeeldingskracht van zijn zieken. Soms bepaalde hij er zich toe, hun wonden alleen maar aan te raken onder het uitspreken

van eenige woorden of het maken van kabalistische teekens; een ander maal maakte hij gebruik van hun vroeger bijgeloof door een steentje, dat als fétisch gebruikt werd, met pluksel omwonden, op de wond te leggen en de zieke dacht dan dat het steentje en niet het pluksel hem zou genezen. Als men hem nu kwam vertellen dat een gewonde die hij behandeld had, gestorven was, dan toonde hij zich daarover in 't minst niet verbaasd en zeide:

— Dit had ik wel voorzien. Het was een verrader: want bij de brand van dat of dat huis heeft hij een blanke het leven gered. Zijn dood is niets anders dan zijn straf!

En de omstanders juichten een dergelijke uitspraak toe, die geheel overeenkwam met hun gevoelens van haat en wraak. De charlatan had verder ook nog een ander middeltje, dat wel heel zonderling was. Ik zag het hem toedienen aan een van de chefs, die in het laatste gevecht tamelijk zwaar gewond was. Hij onderzocht nauwgezet de gewonde en verbond hem zoo goed als hij kon, daarna ging hij naar het altaar.

— Dat is niets, zei hij.

Hij scheurde toen een paar bladen uit het gebedenboek, verbrandde die in de vlam van één van de kaarsen, die op het altaar stonden, en de asch met een beetje wijn in de miskelk werpende, zei hij tot den gewonde:

— Drink, en je zult genezen.

De ander dronk, vol vertrouwen in zijn weldoener, die plechtig voor hem stond met opgeheven handen, als wilde hij de zegeningen des hemels inroepen; en wellicht was juist die goedgeloovigheid en de overtuiging dat hij genezen zou, oorzaak van zijn herstel.

EEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De obi, die ook in zijn kwaliteit van geneesheer, zijn gelaat steeds bedekt had gehouden, gaf nu nog een andere voorstelling. Na eerst als priester te zijn opgetreden, toen als geneesheer. zou hij nu als toovenaar en waarzegger zijn kunsten vertoonen.

— *Hombres, escuchate* ! (Mannen, hoort !) riep de obi, met een zeldzame vlugheid op het geïmproviseerde altaar springende, waarop hij zich liet neervallen met de beenen onder zich gekruist; luistert, mannen ! Dat zij, die de toekomst wenschen te kennen, tot mij komen, ik zal ze die verklaren, want ik heb die kunst der Zigeuners bestudeerd.

Er waren een menigte liefhebbers.

— Eén voor één ! riep de obi, wiens stem mij telkens, als hij zoo schreeuwde zoo bekend voorkwam; als gij allen tegelijk komt dan zult gij ook allen tegelijk sterven.

Zij bleven toen op een afstand staan. Op dat oogenblik zag ik een mulat in een wit pak gekleed, zooals de welgestelde kolonisten droegen, Biassou naderen. De man zag er ontsteld uit.

— Welnu ! zei de generalissimus op gedempten toon, wat is er?

Het was de mulattenchef van de mannen van Cayes, die later bekend was onder den naam van generaal Rigaud, een listige, wreede kerel, ondanks zijn zachtmoedig uiterlijk. Ik beschouwde hem aandachtig.

— Generaal, antwoordde Rigaud (en hij sprak zeer zacht, maar ik was dicht bij Biassou en kon alles verstaan) er is daar, even buiten het kamp, een koerier van Jean-François. Bouckmann is gesneuveld in een gevecht met de troepen onder den luitenant-kolonel Touzard en de blanken moeten zijn hoofd als een trophee in hun stad tentoongesteld hebben.

— Is 't anders niet? zei Biassou; en er schitterde blijdschap in zijn oogen, nu hij hoorde dat een van de andere aanvoerders verdwenen was, waardoor zijn macht en invloed weer grooter zou worden.

— De koerier van Jean-François heeft ook nog een brief aan u te overhandigen.

— Het is goed, hernam Biassou. Maar kijk een beetje opgewekter, mijn waarde Rigaud.

— Maar, meende Rigaud te moeten opmerken, is u niet bang voor de uitwerking die het vernemen van den gewelddadigen dood van Bouckmann op uw troepen zou kunnen hebben!

— Je bent niet zoo onnoozel, als je er uit ziet, Rigaud, zei de chef, je zult nu Biassou kunnen beoordeelen. Laat alleen de koerier nog een kwartier wachten.

Toen ging Biassou naar den obi toe, die gedurende het gesprek, dat ik alleen gehoord had, zijn kunsten al begonnen was, en bezig was de negers te ondervragen, hun handen en voorhoofd aandachtig te bekijken, om hun dan in overeenstemming met de grootere of het aantal geldstukken, dat zij in den verguld zilveren bak gegooid hadden, een min of meer gelukkige of ongelukkige toekomst te voorspellen. Biassou fluisterde hem enkele woorden in het oor. De obi, ging met zijn werk kalm door en bleef maar aan het voorspellen.

„Hij, zei hij, die midden op zijn voorhoofd juist op deze rimpel, een klein teeken in den vorm van een driehoek of een vierkant heeft, zal zeker zonder moeite en zonder dat hij ervoor behoeft te werken, fortuin maken."

„Het teeken van de drie S, waar het zich ook op het voorhoofd mag bevinden, is altijd heel noodlottig; hij die zoo iets heeft zal zeker verdrinken, tenzij hij steeds er voor zorg draagt nimmer met het water in contact te komen.

„Vier lijnen, van den neus uitgaande, en zich twee aan twee over de oogen buigende, beteekent dat men

krijgsgevangen zal gemaakt worden en als gevangene naar den vreemde zal gevoerd worden."

Nier hield de obi even op.

— Makkers, voegde hij er ernstig aan toe, dat teeken heb ik op het voorhoofd van Bug-Jargal gezien, de aanvoerder van de dapperen van de Morne-Rouge.

Die woorden bevestigden mijn vermoedens, dat Bug-Jargal gevangen was genomen. De opmerking van den obi was oorzaak dat een troep negers, waarvan de chefs een scharlaken roode broek droegen, begonnen jammerklachten uit te roepen. Dit waren de benden van de Morne-Rouge, de volgelingen van Bug-Jargal Intusschen vervolgde de obi:

„Indien gij op den rechterkant van uw voorhoofd een teeken hebt, gelijkende op een hooivork, vermijdt dan het nietsdoen, gij zult in losbandigheid vervallen."

„Een klein teeken, maar van groote beteekenis, het Arabische cijfer 3, is het voorteeken van stokslagen...."

Een oude neger onderbrak hier den redenaar. Hij kwam naar hem toe om hem te verzoeken een verband te leggen. Hij was aan het voorhoofd gewond en een van zijn oogen was uit de oogholte gerukt. De obi had de man, tijdens zijn geneeskundige inspectie vergeten. Toen hij hem nu zag, riep hij:

„Ronde figuren ter rechterzijde van het voorhoofd, wijzen op een oogziekte."

— Man! zei hij tot den ongelukkigen gewonde, dit teeken is bij jou al heel goed zichtbaar, laat je hand zien.

— Ach, kijkt u liever naar mijn oog, o heer.

— Ouwe sukkel, hernam de obi humeurig, wat kan mij je oog schelen.... je hand, zeg ik je!

De ongelukkige stak zijn hand uit mompelende:

— Mi ojo! (mijn oog).

— Goed zoo! zei de obi.

„Wanneer men op de levenslijn een punt ontdekt met een kringetje er om heen, dan zal men maar één

oog hebben, omdat een dergelijk teeken altijd het verlies van een van beide oogen beteekent.

— Zoo is het, hier is het punt en de kring, je zult één oog verliezen.

— Ik ben het al kwijt, zei de oude neger, pijnlijk zuchtende.

Maar de obi, die nu geen chirurgijn was, stoote hem op zij en zonder zich verder om den man te bekommeren vervolgde hij:

„Wanneer de zeven lijnen op het voorhoofd klein zijn, dan zal ook het leven van zoo iemand kort duren.

„Hij, die tusschen de twee wenkbrauwen een teeken heeft, als twee pijlen over elkaar, zal op het slagveld sterven."

„Indien aan het uiteinde, der levenslijn op de hand een kruis is, dan is dit een voorteeken, dat men het schavot zal bestijgen...."

— En, hernam de obi, ik moet het u maar zeggen, een van de dapperste voorvechters van onze vrijheid Bouckmann, heeft die drie fatale teekens.

Bij deze woorden hielden de negers hun adem in en keken strak naar den toovenaar. Angstig voor wat de obi verder zou zeggen.

— Alleen, vervolgde deze, kan ik me niet voorstellen hoe iemand, zoowel door den dood op het slagveld, als door den dood op het schavot kan bedreigd worden. En toch is mijn voorspelling onfeilbaar.

Hij hield even op en wisselde een blik met Biassou. Biassou fluisterde een van zijn adjudanten iets in het oor, en deze verliet onmiddellijk de grot.

Intusschen ging de obi weer door met voorspellen en zijn toehoorders voor den gek te houden, wat op hetzelfde neerkwam. „Een halfopen mond, een lamlendige houding, met afhangende schouders en de linkerhand met de palm naar buiten gekeerd, zonder dat men eigenlijk weet waarom, wijzen op een natuurlijke domheid, nulliteit, en een achteruitgang van de geestelijke vermogens."

Biassou grijnsde.

De adjudant kwam weer terug; hij bracht een neger met zich mee, die geheel overdekt was met modder en stof en wiens voeten verwond waren; hetgeen er op wees dat de man een moeilijken, langen tocht achter den rug had. Dit was de koerier, waarvan Rigaud had gesproken.

Hij had in de eene hand een verzegeld pak en in de andere een opgevouwen perkament, waaraan een groot zegel hing, dat een brandend hart voorstelde. Midden bovenaan op het stuk waren twee letters door eengestrengeld, een M. en een V. zeker om aan te duiden dat de vrije mulatten en de negerslaven vereenigd waren. Naast dit monogram las ik de spreuk. „Het vooroordeel overwonnen, de ijzeren roede gebroken, leve de koning !"

Dit stuk was een vrijgeleide door Jean-François afgegeven. De koerier bood het aan Biassou aan, en na, een diepe buiging gemaakt te hebben, reikte hij hem het gezegelde pakket. De generalissimus opende het, las de verschillende berichten, stak er een van in den zak van zijn buis en de overigen in de hand houdende, riep hij met een bedrukt gelaat:

— Troepen des konings ! (De negers salueerden eerbiedig) Troepen des konings ! ziehier wat bericht wordt aan Jean Biassou, generalissimus van de veroverde landen, luitenant-generaal van de legers van Zijne katholieke Majesteit, door Jean François grootadmiraal van Frankrijk, luitenant-generaal van de legers van Zijne Majesteit den koning van Spanje en van de Indiën:

„Bouckman, aanvoerder van de honderdtwintig zwarten van den Blauwen Berg, op Jamaïca, als onafhankelijk erkend door den gouverneur-generaal van Belle-Combe, Bouckmann is gevallen in den roemrijken strijd van de vrijheid tegen het despotisme. Deze dappere chef is in een gevecht met de blanke bandieten van den verfoeilijken Touzard gesneuveld.

De monsters hebben zijn hoofd van den romp gescheiden en hebben aangekondigd dat zij het zullen ten toon stellen op een schavot op het exercitieterrein van hun stad de Cap. Wraak !"

Op deze voorlezing volgde een sombere stilte in de gelederen. Maar de obi had zich opgericht en stond boven op het altaar. Terwijl hij met zijn witte staf zwaaide, riep hij triomfantelijk uit:

— Salomon, Zorobabel, Eleazer, Thaleb, Cardan, Judas Bowtharicht, Averoès, Albert de Groote, Bohabdil, Jan van Hagen, Anna Baratro, Daniel Ogrumof, Rachel Flintz, Altormino !

Ik breng U mijn hulde. De wetenschap de toekomst te voorspellen heeft mij niet bedrogen. Zoons, vrienden, broeders, jongens, kinderen, moeders, en gij allen die hier naar mij luistert, wat had ik voorspeld? De teekenen op het voorhoofd van Bouckmann hadden mij er van overtuigd, dat hij nog maar zeer kort zou leven en dat hij in een gevecht zou vallen, de lijnen van de hand wezen er op dat hij op een schavot zou komen. De openbaringen van mijn kunst zijn getrouw uitgekomen, en zelfs omstandigheden, die wij zouden denken dat onmogelijk konden samengaan, zijn toch gebeurd, de dood op het veld van eer en op het schavot Broeders ! Bewonder mijn kunst !

De negers eerst ontmoedigd door de slechte tijding waren door die redevoering van den obi in een soort van angstige extase gekomen. Zij luisterden naar zijn woorden met vertrouwen, gemengd met schrik; de obi wond zich zelfs hoe langer hoe meer op, en liep op de suikerkist op en neer, die zoo groot was, dat hiervoor wel ruimte genoeg was. Biassou, grijnsde van genoegen. Hij sprak den obi aan.

— Mijnheer de kapelaan, omdat u in de toekomst kunt lezen, zou u mij ook niet eens willen voorspellen, wat er worden zal van Jean Biassou, *mariscal de campo*.

De obi staakte zijn heen en weer trippelen op het

geïmproviseerde altaar en zich fier in postuur zettende, zei hij tot den *mariscal de campo:*

— Komt uwe edelheid maar hier!

De obi was thans de gewichtige man in het leger. Het militair gezag moest buigen voor het geestelijke. Biassou kwam naderbij. Men kon op zijn gelaat zien dat hij een beetje geërgerd was.

— Uw hand, generaal, zei de obi, zich bukkende, om de hem toegestoken hand te vatten. Ik zal beginnen! De gewrichtslijn is over de geheele lengte gelijk, dat belooft u rijkdom en geluk. — De levenslijn, heel lang en zeer duidelijk, voorspelt dat u geen kwalen zult hebben en een gelukkigen, krassen ouden dag; zeer smal wijst die lijn er ook op dat u wijs, vindingrijk van geest en edelmoedig van hart is, en dan zie ik nog die teekens, die de zigeuners de gelukkigste van alle voorteekens noemen, een menigte kleine rimpels, die gelijken op een boom met veel takken; dat beteekent voor u overvloed en macht. — De gezondheidslijn, ook heel lang, bevestigt wat reeds uit de levenslijn blijkt; maar zij bewijst ook moed; een beetje naar de pink omgebogen, vormt zij daar een soort haak. Generaal, dat is het teeken van rechtvaardige en nuttige gestrengheid. Bij die woorden zag ik, dat de obi door de gaten in zijn kap, mij aankeek en ik meende weer die stem te herkennen, die mij anders niet zoo bekend voorkwam, omdat hij meestal zoo plechtig en onnatuurlijk gemaakt sprak. Toen vervolgde hij weer:

— ....Met die vele kleine kringetjes langs en om de levenslijn, beteekent dat er vele noodzakelijke terechtstellingen zullen zijn, die u zal bevelen. In het midden is er een halve cirkel, teeken dat uw leven aan groote gevaren van de wilde beesten, dat zijn de blanken, is blootgesteld. De gelukslijn wijst op het groote talent om te kunnen besturen. — De vijfde lijn, belooft u groot succes in al uw ondernemingen.

— Nu nog even de vingers. — De duim met korte lijnen, die van den nagel naar het gewricht loopen,

belooft u een groote erfenis; dat is zeker de roem van Bouckmann ! voegde de obi er met luider stem aan toe.

Nadat alle andere vingers nog een beurt hadden gehad en niets dan mooi's en heerlijks voorspeld was, zei de obi ten slotte plechtig:

„Gelukkig, heeft Eleazar Thaleb gezegd, hij die al die teekens heeft ! de toekomst is voor hem niets dan voorpsoed en zijn geluksster brengt hem het genie dat de roem geeft."

— En nu generaal laat mij ook uw voorhoofd lezen — Hij die, zegt Rachel Flintz, de zigeunerin, hij die op het midden van het voorhoofd op de zonnelijn een klein vierkant of driehoekig figuurtje heeft zal, als het teeken rechts is, een belangrijke erfenis krijgen.... Altijd weer die erfenis van Bouckmann, van roem en glorie ! Het hoefijzer-teeken boven de maanlijn, wijst er op dat men beleediging en tyrannie zal weten te wreken. Dat teeken heb ik ook evenals u....

De manier waarop de obi die laatste woorden uitsprak, trof mij alweer — Men ziet het altijd, voegde hij er nog aan toe — bij de dapperen, die een opstand weten te beramen en voor te bereiden en de slavernij door strijd weten te verbreken.

Ten slotte ontdekte de obi nog een letter M. op het voorhoofd van den generaal, wat ook weer genie, macht en glorie moest beteekenen.

— *Gratias*, mijnheer de kapelaan, zei Biassou die zich nu gereed maakte naar zijn zetel van mahoniehout terug te gaan.

— Wacht u nog even, hernam de obi, ik vergat nog een teeken. Dat teeken op de zonnelijn hier, beteekent veel levenswijsheid, het verlangen om anderen gelukkig te maken, groote vrijgevigheid, en een neiging tot milde daden.

Biassou begreep dat de vergeetachtigheid eigenlijk meer van zijn kant kwam dan van de obi. Hij haalde een tamelijk zware beurs uit zijn zak en smeet die op de zilveren schaal om toch vooral dat laatste teeken

van de zonnelijn niet te doen liegen. Intusschen had die prachtige horoscoop van hun aanvoerder zijn uitwerking niet gemist. Sedert dat de obi hen de dood van Bouckmann zoo goed voorspeld had, was het vertrouwen van de rebellen in de onfeilbaarheid van hun waarzegger onbegrensd en zij vertrouwden zich dan ook blindelings toe aan hun onfeilbaren obi en hun uitverkoren generaal. Zij brulden om het hardst: Leve de obi ! leve Biassou ! De obi en Biassou keken elkander even aan, en ik meende een onderdrukt lachen van den obi te onderscheiden, als antwoord op het gegrinnik van den generalissimus. Steeds kwam die gedachte weer bij mij op, dat ik dat vreemde wezen meer gezien of gehoord had. Ik wilde hem noodzaken met mij te spreken.

— Mijnheer de obi, *senor eura, doctor medico*, mijnheer de kapelaan, goede vader ! zei ik tot hem.

Hij keerde zich ineens om.

— Er is hier nog iemand, waarvan u nog niet de horoscoop getrokken heeft: en dat ben ik.

Hij kruiste de armen over de zilveren zon, die op zijn naakte met haar bedekte borst hing, en antwoordde niet. Ik hernam:

— Ik zou wel eens willen weten, wat u van mijn toekomst weet te voorspellen; maar uw eerlijke kameraden hebben mij mijn beurs en mijn horloge afgenomen en u is geen waarzegger die maar gratis wilt voorspellen.

— Hij naderde mij vlug en kwam vlak bij mij staan, mij in het oor fluisterende — Je vergist je ! Laat kijken je hand.

Ik stak mijn hand uit en keek hem recht in 't gelaat. Zijn oogen schitterden; hij deed alsof hij mijn hand bestudeerde.

„Als de levenslijn, zeide hij mij, in het midden door twee kleine lijntjes is gekruist, die heel zichtbaar zijn, dan is dat het teeken dat de dood nabij is. Je zult spoedig sterven !

„Als de gezondheidslijn zich niet in het midden der hand bevindt en als alleen de levens- en de gelukslijn aan hun uiteinden een hoek vormen, dan moet men met een dergelijk teeken geeen natuurlijken dood verwachten. .... „Je zult geen natuurlijken dood sterven.

„Als de wijsvinger, over de geheele lengte, één lijn vertoont, dan sterft men een gewelddadigen dood".... Dus je hoort het? Bereid je maar voor op een gewelddadigen dood!"

Er was iets vroolijks en triomfantelijks in die toon waarmee hij die woorden uitsprak; ik hoorde hem aan met onverschilligheid en verwachting.

— Waarzegger, zei ik hem, minachtend glimlachende, erg knap van je, om iets te voorspellen wat je zeker weet.

Hij naderde mij nog dichter.

— Je twijfelt aan mijn kunst! welnu! luister verder: „Dat de zonnelijn op je voorhoofd onderbroken is bewijst me dat je een vijand voor een vriend aanziet en een vriend voor een vijand...."

De beteekenis van die woorden schenen mij toe wel op dien trouwcloozen Pierrot te slaan, waarvan ik hield en die mij verraden had; de trouwe Habibrak, dien ik haatte en waarvan de met bloed bevlekte kleederen getuigden van zijn dapperen dood en van zijn trouw aan mijn oom.

— Wat wil je daarmee zeggen? riep ik uit....

— Luister verder, vervolgde de obi. Ik heb je de toekomst gezegd, nu zal ik je het verleden vertellen.

„De maanlijn is op je voorhoofd even gebogen...." Dat beteekent, dat je vrouw je ontroofd is....,

Ik sprong op en wilde mij op hem werpen, mijn bewakers hielden mij in toom. — Je bent te ongeduldig, sprak de waarzegger; luister tot het einde toe. „Het kruisje, dat ik hier bij die buiging van de lijn zie geeft nog meer bijzonderheden. „Je vrouw is je in den nacht na je huwelijk ontroofd....

— Ellendeling, schreeuwde ik hem toe, jij weet waar ze is ! Wie ben je?

Ik trachtte nog eens mij los te rukken om hem de kap van zijn gezicht te halen; maar ik moest zwichten voor de overmacht en woedend zag ik den geheimzinnigen obi zich langzaam verwijderen, mij nog toevoegende:

— Geloof je me nu? Maak je dan maar gereed om te sterven.

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het was alleen het nieuwe drama, dat zich voor mijn oogen ging afspelen, dat mij deed ontwaken uit de verslagenheid en de verdooving waarin ik geraakt was na die vreemde en vreeselijke woorden van den obi.

Biassou had weer op zijn zetel van mahoniehout plaats genomen, de obi zat ter rechterzijde, Rigaud aan zijn linkerkant. De obi was in gepeins verzonken: Biassou en Rigaud kauwden tabak, en een adjudant was aan den *mariscal de campo* komen vragen of de troepen voor hem moesten defileeren, toen drie groepjes negers zich aan den ingang der grot, onder luid lawaai, vertoonden. Ieder van die drie groepen bracht een krijgsgevangene mee, dien zij ter beschikking van Biassou wilden stellen, niet zoo zeer om te vernemen of hij ze gratie zou verleenen, maar opdat hun chef zou beslissen welken verschrikkelijken dood deze drie ongelukkigen zouden sterven.

Hun kreten van: Dood ! Dood ! in het Fransch en in het Spaansch en ook in het Engelsch — zeker eenige Engelsche negers van de bende van Bouckmann, die zich reeds bij de Spaansche en Fransche zwarten van Biassou gevoegd hadden — wezen daar maar al te zeer op.

De *mariscal de campo* gebood, met een handbeweging stilte, en liet de drie gevangenen naderbij treden. Ik herkende er tot mijn verwondering twee van: de een

was de *burgergeneraal C....*, die philantroop, die met alle negrophilen van de wereld correspondeerde, en die aan den gouverneur dat wreede advies had gegeven om de slaven af te maken; de ander was die gekleurde planter, die zoo'n afkeer van de mulatten had, waartoe de blanken hem toch rekenden. De derde scheen tot de klasse der kleinere blanken te behooren; hij droeg een schootsvel en had de hemdsmouwen opgeslagen. Alle drie waren ze verrast toen ze zich in de bergen hadden trachten te verschuilen. De handwerksman werd het eerst ondervraagd.

— Wie ben je? vroeg Biassou.

— Ik ben Jacques Belin, timmerman aan het hospitaal van de Paters van de Cap.

De generalissimus van de overoverde landen keek even verwonderd en ook met een beetje schaamte voor zich, maar zich herstellende, herhaalde hij met van woede saamgeperste lippen:

— Jacques Belin !

— Ja, hernam de timmerman; ken je me niet meer?

— Begin eerst eens met mij te erkennen in mijn rang en mij te groeten, zei de *mariscal de campo.*

— Ik groet geen slaaf van mij ! antwoordde de timmerman.

— Je slaaf, ellendeling ! riep de generalissimus.

— Ja, zeker, ik ben je eerste meester geweest; je doet alsof je me niet herkent, maar laat ik je er even aan herinneren, Jean Biassou, dat ik je voor dertien goudpiasters aan een Spaansch koopman verkocht heb.

Een heftige ergernis was op de trekken van Biassou zichtbaar.

— En wat nog ! vervolgde de ander, je schijnt je er voor te schamen mijn slaaf geweest te zijn ! Jean Biassou moest er liever trotsch op zijn aan Jacques Belin toebehoord te hebben. Je eigen moeder, die ouwe zottin, heeft dikwijls mijn werkplaats schoon geveegd; maar ik heb ze nu aan den hofmeester van het hospitaal verkocht; zij is zoo oud en versleten,

dat men er mij niet meer dan twee en dertig livres en zes stuivers voor heeft willen geven. Dat is nu haar geschiedenis en de jouwe; maar het schijnt dat jullie negers en mulatten zoo trotsch bent geworden, dat je het vergeten bent, dat je op je knieën, Jacques Belin, meester-timmerman van de Cap, moest bedienen.

Biassou had die woorden aangehoord, met dien bloeddorstigen grijns op zijn gelaat, die hem op een tijger deed gelijken.

— Goed ! zei hij.

Daarna zich tot de negers wendende die met Jacques Belin waren gekomen:

— Haal twee schragen, twee planken en een zaag en neem dien man mee.

— Jacques Belin, timmerman van de Cap, wees mij dankbaar, je zult een echten timmermansdood sterven.

Uit zijn grijnslach kon men opmaken welke vreeselijke foltering hij bedacht had voor den man, die hem zoo had durven toespreken. Ik rilde van ontzetting, maar Jacques Belin hield zich goed en bleef kalm; zich tot Biassou richtende zei hij nog:

— Ja, ik moet je bedanken, want de som van dertien goudpiasters, die je mij opgebracht hebt is veel meer dan je waard bent.

Toen werd hij weggeleid.

DRIE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Meer dood dan levend waren de twee andere gevangenen getuige geweest van dit verschrikkelijke voorspel van hun eigen terechtstelling. Hun nederige en angstige houding was heel anders dan de fiere uitdagende houding, die de timmerman tegenover den negeraanvoerder had getoond. Biassou keek ze een voor een langdurig aan en om hun doodstrijd nog te verlengen ging hij onverschillig met Rigaud praten over de verschillende

tabakssoorten, bewerende dat Havanatabak alleen maar goed was om sigaren van te maken, en dat hij geen betere snuiftabak kende dan de Spaansche tabak waarvan Bouckmann hem nog twee vaten gezonden had, afkomstig van de plantages van meneer Lebattu, een planter van het Schildpadeiland. Toen zich plotselingt ot den burger-generaal C.... richtende, vroeg hij:

— En wat denk jij ervan?

De burger C. schrok zoo geweldig, dat hij moeite had staande te blijven.

Hij stamelde:

— Ik ben het eens, generaal, met de opinie van Uwe Excellentie....

— Het antwoord van een vleier! zei Biassou. Ik vraag je jouw opinie en niet de mijne. Ken je wel betere snuiftabak dan deze van Lebattu?

— Neen, waarlijk niet, monseigneur, zei C...., wiens verlegenheid Biassou bijzonder amuseerde.

— Generaal! Excellentie! Monseigneur! hernam de chef, schijnbaar ongeduldig; ben jij een aristocraat!

— Ik? Neen! riep de burger-generaal uit; ik ben een goed patriot van '91 en ik ben een overtuigd negrophile....

— Negrophile.... viel hem de generalissimus in de rede; wat is dat, een negrophile?....

— Dat is een vriend van de zwarten, stamelde de burger.

— Het is niet voldoende een vriend van de zwarten te zijn, hernam Biassou streng, men moet het ook van de kleurlingen zijn.

— Van de kleurlingen, juist, dat is wat ik bedoelde, antwoordde de negrophile nederig. Ik sta in relatie met de meest bekende voorstanders van de negers en mulatten....

Biassou, blij dat hij een blanke kon vernederen, viel hem nog eens in de rede:

— Negers en mulatten! wat is dat? Kom je hier om ons te beleedigen met die verfoeilijke namen,

alleen uitgevonden door de blanken om ons te minachten? Er zijn hier slechts kleurlingen en zwarten, begrepen, meneer de kolonist?

— Dat is een slechte gewoonte die men zich aangewend heeft, hernam C....; vergeef het mij, het lag heelemaal niet in mijn bedoeling u te beleedigen, monseigneur.

— Houdt dat monseigneur toch voor je; ik herhaal het nog eens ik houd niet van die artistocratenmanieren.

C.... wilde zich weer verontschuldigen en begon een explicatie te stamelen.

— Indien u wist wie ik was, burger....

— Burger! wien denk je dat je voor je hebt? riep Biassou woedend. Dat jargon van de Jacobijnen kan ik niet uitstaan. Ben jij soms bijgeval een Jacobijn? Bedenk wel dat je tegen den generalissimus van de koninklijke troepen spreekt! *Burger!....* wat een onbeschaamdheid!

De arme negrophile wist nu heelemaal niet meer hoe hij hem toe zou spreken, iemand die niet gediend was van den titel van *monseigneur* en ook niet van dien van *burger.* Iemand die dus noch in de taal der aristocraten, noch in die der patriotten wenschte toegesproken te worden; hij stond geheel perplex. Biassou, die alleen maar deed alsof hij woedend was, vermaakte zich wreedaardig met 's mans verlegenheid.

— Helaas! sprak ten slotte de burger-generaal, u beoordeelt mij wel heel slecht, edele verdediger van de onvergankelijke en eeuwige rechten van de helft der menschheid....

In zijn verlegenheid niet wetende hoe hij dien man zou noemen, die eigenlijk geen enkele titel wenschte, nam hij zijn toevlucht tot een omschrijving, zooals dat bij de revolutionairen destijds veelal gebruikelijk was, wanneer zij iemand toespraken.

Biassou keek hem scherp aan en zeide:

— Je houdt dus van de zwarten en van de kleurlingen?

— Of ik ze liefheb! riep de burger C.... uit, ik correspondeer met Brissot en....

Biassou viel hem grijnzend in de rede.

— Nu ik ben blij iemand te ontmoeten die veel voor onze zaak voelt. Dan moet je ook die ellendige kolonisten wel haten, die onzen, zoo rechtvaardigen opstand, met de wreedste middelen hebben trachten te onderdrukken; en je zult het dus wel met ons eens zijn dat eigenlijk de blanken de ware rebellen zijn, omdat zij zich verzetten tegen de wetten der natuur en der menschelijkheid: je moet ze dus wel verafschuwen die monsters!

— Dat doe ik ook! antwoordde C....

— Welnu! wat denk je dan wel van een blanke, die om de laatste opstandige pogingen te dempen, vijftig hoofden van zwarten ter weerszijden van de oprijlaan naar zijn huis, op palen heeft ten toon gesteld?

C.... werd doodsbleek.

— Wat is nu wel je opinie over zoo'n man, die voorgesteld heeft om de geheele stad van de Cap te omringen met een cordon van negerhoofden. Vanaf het fort Picolet tot aan kaap Caracol! Wat denk je daarvan, he? Spreek op.

— Genade! genade, zei de burger-generaal verschrikt.

— Bedreig ik je dan? hernam Biassou koel.

Die woorden van Biassou: „Bedreig ik je dan? gaven weder een sprankje hoop aan C....; hij dacht dat wellicht de aanvoerder deze bijzonderheden wist, zonder te weten wie er de bedrijver van was en hij antwoordde dan ook zoo flink en openhartig mogelijk.

— Ik vind dat het vreeselijke misdaden zijn.

Biassou grijnsde weer.

— Goed zoo! en wat zou de straf zijn die de bedrijver ervan verdient.

Hier aarzelde de ongelukkige C.... even.

— Nu, wel! hernam Biassou, ben je een vriend van de zwarten of ben je het niet?

De negrophile koos het minst dreigende en niets vijandigs in de houding van Biassou opmerkende, zei hij zwakjes.

— Die schuldige verdient de doodstraf.

— Heel juist geantwoord, zei Biassou rustig, de tabak, die hij gekauwd had, weggooiende.

Zijn onverschillige houding hadden den armen negrophile een beetje gerust gesteld; hij waagde nog een poging om alle verdenking die nog op hem rustte van zich af te laden:

— Niemand heeft vuriger dan ik gewenscht dat uw zaak zal zegevieren. Ik correspondeer met Brissot.... en hij begon weer al die philantropen op te sommen.

Biassou liet hem eerst zijn gang gaan, maar toen viel hij hem in de rede,

— Wat kan mij al die correspondenten van jou schelen. Zeg me liever waar de magazijnen zijn: mijn leger heeft kruit en lood noodig. Je hebt natuurlijk rijke plantages en je handelshuis zal ook wel heel bekend zijn, omdat je met al die kooplui van overzee in betrekking staat.

De burger C.... waagde het schuchter op te merken:

— Held der menschheid, dat zijn geen kooplui, maar philosophen, philantropen, negrophilen.

— Daar heb je hem weer met die vervloekte onverstaanbare woorden! Maar als je nu geen depots of magazijnen weet, die wij plunderen kunnen, waar dien je dan eigenlijk voor?

Die vraag gaf C.... weer een sprankje hoop.

— Beroemde krijgsman, antwoordde hij, heeft u een economist in uw leger?

— Wat is dat nu weer? vroeg de generaal der rebellen.

— Dat is, zei de gevangene en hij trachtte nog zoo hoogdravend mogelijk te doen, ondanks zijn angst, dat is iemand, die zich bijzonder verdienstelijk

maakt en in een leger noodzakelijk is. Hij is het die de materieele bronnen van een land naar waarde weet te schatten en ze dienstbaar weet te maken aan het algemeen belang.

— *Caramba!* zei Biassou, zich naar den obi buigende. Wat drommel wat wil hij toch met al die groote woorden?

De obi haalde minachtend de schouders op. Intusschen ging de burger C.... door met zijn uitleg:

—.... Ik heb de groote economisten bestudeerd, Turgot, Raynal en Mirabeau, de vriend der menschheid! Hun theoriën zal ik in praktijk brengen. Ik ben op de hoogte, hoe een gouvernement van een staat moet ingericht worden....

— De economist is niet zoo heel economisch met zijn woorden, zei Rigaud met een spottenden glimlach.

Biassou riep uit:

— Zeg eens kletsmeier! Heb ik soms een staat om te besturen?

— Nog niet, o heer, hernam C...., maar dat kan nog komen; maar mijn kunde kan ook te pas komen bij alles wat het beheer en het onderhoud van een groot leger betreft. Hier viel de generalissimus hem bruusk in de rede:

— Ik onderhoud mijn leger niet, meneer de planter, ik commandeer het.

— Zeer juist, merkte de burger op; u zult de generaal zijn, ik zal de intendant zijn. Ik ben bijzonder goed op de hoogte met de veeteelt....

— Zou je denken dat we vee gingen fokken? zei Biassou grinnikend: wij eten ze wel op. Als de veestapel van de Fransche kolonie niet voldoende is, wel dan zal ik de grens over steken en de Spaansche koeien en schapen nemen. Trouwens het zou mij zelfs genoegen doen die vervloekte Spanjaarden te straffen; zij zijn het die Ogé uitgeleverd hebben. Je ziet wel dat ik al die kunde van jou niet noodig heb.

De arme economist was door die krachtige verklaring

wel een beetje uit het veld geslagen, maar hij waagde toch nog een laatste poging.

— Mijn kennis is niet beperkt tot de veeteelt. Ik heb nog zooveel speciale kundigheden die van groot nut kunnen zijn. Ik zou u kunnen leeren hoe men van de verschillende harssoorten gebruik kan maken of hoe de steenkool zou kunnen geëxploiteerd worden.

— Wat kan mij dat schelen! zei Bassiou. Als ik brandstof noodig heb, dan is er in het bosch genoeg hout.

— Ik zal u leeren waar iedere houtsoort voor gebruikt kan worden, vervolgde de gevangene; welk hout geschikt voor de scheepsbouw....

— Dat de duivel je hale, riep Biassou ongeduldig uit. Luister, ik heb geen schepen noodig. Ik heb maar een plaats vacant in mijn gevolg; dat is niet die van mayor-domo, maar die van kamerdienaar. Zou je dat aanstaan senor philosoof? Je zult me op je knieën bedienen; je moet mij mijn pijp brengen en mijn eten aandragen; en je moet achter mij staan met een waaier van pauweveeren, evenals die twee kleine pages daar. Hm! Antwoord me: wil je mijn knecht zijn?

— Burger C.... had maar een gedachte en dat was zijn leven te redden; hij boog dus eerbiedig en betuigde zijn vreugde en zijn ingenomenheid met dit aanbod.

— Dus je neemt 't baantje aan? vroeg Biassou.

— Hoe kunt u er nog aan twijfelen, mijn edelmoedige weldoener, dat ik nog een oogenblik aarzel de eer te mogen hebben u te mogen bedienen?

Toen hij dit antwoord vernam, kwam er een duivelachtige grijns op het gelaat van Biassou. Hij kruiste de armen op de borst en met zijn voet tegen het hoofd van den blanke schoppende, die voor hem geknield lag, riep hij met luider stem:

— Het doet me genoegen ook te kunnen constateeren hoe ver de lafheid der blanken gaan kan, nu

ik gezien heb hoe ver hun wreedheid ging ! Burger C.... het is aan jou dat ik dat gezien heb. Ik ken je ! Hoe kon je zoo dom zijn dat niet op te merken? Jij bent het geweest die de strafexpedities en de terechtstellingen van Juni, Juli en Augustus geleid hebt; jij was het die vijftig hoofden van zwarten op staken hebt doen plaatsen langs de oprijlaan van je huis; jij hebt voorgesteld, vijfhonderd negers, die je nog onder je macht had na den opstand, te vermoorden en met hun hoofden een cordon te maken om de stad, van het fort Picolet tot aan kaap Caracol. Als je gekund had, zou je van mijn hoofd een trophee gemaakt hebben: nu acht je je nog gelukkig mijn knecht te mogen zijn. Neen, neen ! Ik heb nog meer voor je eer en je waardigheid over, dan je het zelf hebt; ik zal je die beleediging niet aandoen. Maak je gereed om te sterven !

Hij maakte een gebaar met de hand, en de zwarten pakten den ongelukkigen negrophile op, die zonder een woord te kunnen uiten, als levenloos op den grond was gevallen, en legden hem naast mij neer.

VIER EN DERTIGSTE HOOFDSTUK

— En nu is het jouw beurt ! sprak Biassou zich tot den laatste der drie gevangenen wendende; het was die kolonist, die door de blanken als een halfbloed werd beschouwd en die mij daarom uitgedaagd had. Hij wilde zich verstaanbaar maken, maar kreten van Muerte ! muerte ! Dood ! Death ! Touyé, touyé ! weerklonken alom.

— Generaal, zei een mulat, dit is een blanke; hij moet sterven !

De arme planter, meer dood dan levend van angst, gelukte het eindelijk eenige woorden uit te spreken.

— Neen, neen, generaal ! neen mijn broeders, ik ben geen blanke ! Dat is een schandelijke leugen !

Ik ben een mulat, een kleurling, zooals u zoon van een negerin zooals uw moeders en zusters.

— Hij liegt ! zeiden de woedende negers. Hij is een blanke, hij heeft altijd de zwarten en de kleurlingen gehaat.

— Nooit ! hernam de gevangene. Het zijn juist de blanken, die ik verafschuw. Met u heb ik altijd gezegd: *nègre cé blan cé nègre !* (de negers zijn de blanken, de blanken zijn de negers).

— Dat is niet waar, hij liegt ! riepen de omstanders: *toye blan, toyé blan !* (dood aan den blanke). De ongelukkige herhaalde nog eens:

— Ik ben een mulat ! ik ben een van de uwen!

— Bewijs het, zei Biassou kort.

— Het bewijs is er, hernam de ander, de blanken hebben mij al gehaat en veracht.

— Dat kan wel waar zijn, antwoordde Biassou; maar jij bent toch een onbeschaamde kerel.

Een jonge kleurling richtte nu het woord tot den ongelukkigen gevangene.

— Dat de blanken je minachtten, is waar; maar jij zelf deed alsof je de kleurlingen verachtte en de blanken rekenden jou er toe. Men heeft zelfs verteld dat je een blanke hebt uitgedaagd omdat hij je verweet tot onze kaste te behooren.

De kolonist trachtte zich nog te verontschuldigen, maar hij kon zich niet meer verstaanbaar maken, de woedende menigte eischte zijn leven en schreeuwde *dood, dood !* Hij wierp een smeekenden blik op mij, en stamelde eindelijk:

— Dat is laster ! Voor mij is er geen grooter eer dan om tot de zwarten gerekend te worden. Ik ben een mulat.

— Als je werkelijk een mulat was, merkte Biassou op, zou je je niet van dat, voor ons zoo vernederende, woord bedienen.

— Helaas ! weet ik eigenlijk wel wat ik zeg? hernam de ongelukkige. Mijnheer de opperbevelhebber, u

kunt het bewijs hier op mijn handen zien, die zwarte kring op de nagels, die alle kleurlingen hebben en geen enkele blanke, is op mijn nagels duidelijk zichtbaar. Hij strekte zijn handen smeekend naar Biassou uit, maar deze stootte hem terug.

— Meneer de kapelaan van mijn leger is op de hoogte van de kunst om uit iemands handen te zien wie hij is, ik niet. Maar luister eens goed; onze soldaten beschuldigen je een blanke te zijn of tenminste een valsche broeder. Als dat waar is dan zul je moeten sterven. Je houdt vol dat je tot onze kaste behoort en dat je dat nimmer ontkend hebt. Er blijft nu alleen maar een middel over om het bewijs te leveren van hetgeen je beweert en daardoor je leven te redden .

— Welk is dat, generaal, welk? vroeg de gevangene haastig. Ik ben tot alles bereid.

— Zie hier, zei Biassou koel. Neem deze dolk en doorsteek zelf die twee blanke gevangenen.

Terwijl hij dit zeide, wees hij naar ons. De arme gekleurde kolonist deinsde terug van afschuw toen Biassou hem met een duivelschen grijns de dolk toestak.

— Welnu, vroeg de chef, aarzel je ! Toch is het 't eenige middel om aan mij en aan mijn leger te bewijzen, dat je geen blanke bent en dat je tot de onzen behoort. Kom, neem vlug een besluit, ik heb geen tijd te verliezen. — De gevangene staarde Biassou verbijsterd aan, wilde de dolk aanvatten, maar trok zijn uitgestoken hand weer terug en wendde het hoofd af. Een rilling ging hem door de leden.

— Kom vooruit ! riep Biassou ongeduldig en boos. Ik heb haast. Kies, wil je ze zelf dooden of wil je niet sterven.

De gevangene bleef bewegingloos stilstaan.

— Heel goed ! zei Biassou, zich tot zijn negers wendende, hij wil niet de beul zijn dan zal hij zelf het slachtoffer moeten worden. Nu zie ik pas dat hij werkelijk een blanke is; neem hem mee....

De zwarten naderden om zich van den kolonist

meester te maken. Toen hij zag dat er geen keus meer was greep hij de dolk die Biassou hem aanbood en zonder zich verder den tijd te gunnen om te bedenken wat hij ging doen, wierp hij zich als een tijger, die zijn prooi bespringt, op den burger C...., die naast mij op den grond lag. Toen begon een vreeselijke strijd. De négrophile was na afloop van zijn gesprek met Biassou in een doffe wanhoop vervallen en had wel de scène gezien tusschen den aanvoerder en den planter van gemengd bloed, maar zoo in gedachten verzonken dat hij niet begrepen had wat er eigenlijk voorviel; maar toen hij de dolk in de hand van den kolonist zag werd hij uit zijn verdooving opgeschrikt en gaf hij zich rekenschap van het gevaar dat hem dreigde. Hij richtte zich op, hield de arm van den moordenaar tegen, en zeide smeekend:

— Genade! genade! Wat wilt u mij doen? Wat heb ik u misdaan?

— U moet sterven, zei de kleurling, trachtende zijn arm los te rukken en met verwilderde blikken zijn slachtoffer aanstarende. Laat me toch; het moet, ik zal u geen pijn doen.

— Door uw hand sterven! zei de economist, waarom toch? Spaar me! U neemt het mij kwalijk, dat ik u vroeger voor een halfbloed heb uitgemaakt? O, spaar mijn leven, ik erken u als een blanke. Ja, u is een blanke, ik zal het overal zeggen, maar schenk me genade....

De negrophiel had zijn verdedigingsmiddel al heel slecht gekozen.

— Zwijg! zwijg! riep de kleurling woedend, bevreesd dat de negers zouden verstaan wat zijn slachtoffer zeide. Maar de ander brulde nog eens zonder naar hem te luisteren, dat hij wel wist dat hij een blanke was en wel van het zuiverste ras. De half-bloed deed nog een laatste poging om hem het zwijgen op te leggen, trachtte zijn armen op zij te duwen en zette zijn dolk op de borst van den burger C..... De onge-

Maar de moordenaar stootte zijn dolk dieper in het lichaam....

lukkige voelde het staal door zijn kleeren dringen en beet in den arm van zijn moordenaar.

— Monster! ellendeling! je vermoordt me.

Hij wierp een blik op Biassou.

— Verdedig me, wreker der menschheid!

Maar de moordenaar stootte zijn dolk dieper in het lichaam en het bloed spatte hem in het gelaat. De ongelukkige negrophiel zonk op de knieën, zijn oogen werden dof, hij slaakte nog een wanhoopskreet en viel dood ter aarde.

VIJF EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De *wreker der menschheid* had deze worsteling van zijn twee slachtoffers met een onbewogen blik gadegeslagen. Toen de strijd gedaan was, zei hij kalm tot zijn twee verschrikte pages:

— Breng me versche tabak, en hij begon deze te kauwen alsof er niets bijzonders voorgevallen was. De obi en Rigaud waren onbeweeglijk blijven zitten en zelfs de negers schenen ontzet door het verschrikkelijke schouwspel dat hun aanvoerder hen liet zien.

Er was nu nog een blanke om te doorsteken, dat was ik; het was nu mijn beurt. Ik keek den moordenaar, die ook mijn beul zou zijn, aan en ik had medelijden met hem. Zijn lippen waren blauw, hij klappertandde van angst en ontzetting; zijn geheele lichaam trilde, telkens bracht hij werktuiglijk de hand naar zijn gelaat om het bloed, dat er op gespat was, af te vegen en hij staarde met wezenlooze blik naar het lijk van zijn slachtoffer, dat aan zijn voeten lag. Ik wachtte het oogenblik af waarop hij zijn taak zou volbrengen en mij vermoorden, teneinde te bewijzen, dat hij een mulat was. Eigenaardige toestand; vroeger had hij mij willen dooden om te bewijzen dat hij een blanke was; thans moest hij mij vermoorden om juist aan te toonen dat hij tot de kleurlingen behoorde.

— Nu, zei Biassou tot hem, het is goed zoo, ik ben over je tevreden mijn vriend! Hij wierp een blik op mij en voegde er aan toe:

— Ik schenk je genade voor den ander. Ga maar heen. Wij verklaren dat je een waar broeder bent en wij benoemen je tot beul van ons leger.

Bij die woorden van den aanvoerder trad een neger uit het gelid, boog driemaal voor Biassou en sprak hem aan met de woorden:

— En ik, generaal?

— Jij, wat moet jij? vroeg Biassou.

— Doet u niets voor mij, generaal? U bevordert dien hond van een blanke, die alleen maar een moord begaat om zich als een van de onzen te doen erkennen. Wat krijg ik, ik die een goede zwarte ben.

Die onverwachte vraag bracht Biassou een beetje in verlegenheid; hij boog zich naar Rigaud en de aanvoerder van de negers van Cayes zeide hem:

— Ja, dat gaat niet, men kan ze niet allebei aanstellen, tracht er iets op te vinden.

— Zoo, je wilt promotie maken? vroeg Biassou aan den *goeden zwarte*; niets liever dan dat. Welken rang zou je wel willen hebben?

— Ik wil officier worden.

— Officier! riep de generalissimus uit; wel laat eens hooren wat alzoo je aanspraken zijn om de epauletten te krijgen?

— Ik ben het geweest, antwoordde de neger trotsch, die de woning van Lagoscette in brand heb gestoken in de eerste dagen van Augustus, ik ben het geweest die den heer Clement, den planter gedood heeft en die zijn hoofd op een piek heeft geplaatst. Ik heb tien blanke vrouwen gewurgd en zeven kleine kinderen; het lijk van een van deze heeft zelfs als vaandel gediend voor de dappere troepen van Bouckmann. Later heb ik in het fort Galifet vier blanke families, die ik in een kamer had opgesloten, verbrand. Mijn vader is aan de Cap geradbraakt, mijn broer is te Rocrou op-

gehangen, en ik ben zelf ook bijna gefusilleerd. Ik heb drie koffieplantages en twee honderd velden suikerriet; ik heb mijn meester, den heer Noë gedood, en zijn oude moeder....

— Spaar me alsjeblieft je staat van dienst, zei Rigaud.

— Ik zou u nog veel meer op kunnen noemen, sprak de neger trots; maar u zult het wel met me eens zijn, dat het reeds voldoende is en dat ik wel waardig ben om de epauletten te dragen, evenals mijn kameraden daar.

Hij wees op de adjudanten en den staf van Biassou. De generalissimus scheen even na te denken. Toen sprak hij ernstig tot den neger:

— Ik ben werkelijk erg tevreden over de diensten, die je bewezen hebt en ik zou niets liever willen dan je een officiersplaats geven; maar daar is nog meer voor noodig. Ken je Latijn?

De bandiet zette groote oogen op.

— Watblief, generaal?

— Ja, hernam Biassou, ken je Latijn?

— Latijn?.... herhaalde de zwarte onthutst.

— Ja, ja, Latijn? ken je dat? vervolgde de sluwe aanvoerder. En op een vaandel wijzende, waarop de versregel geborduurd was: *In exitu Israël de Aegypto*, voegde hij er aan toe:

— Verklaar me eens wat die woorden zeggen willen.

De zwarte stond bedremmeld, hij wist niet wat te antwoorden en keek verschrikt eerst naar het vaandel en toen naar den generaal.

— Nu, zul je antwoorden? vroeg Biassou ongeduldig.

De ander krabde zich achter de ooren en kon ten slotte geen ander antwoord bedenken dan:

— Ik weet niet wat de generaal eigenlijk bedoelt.

Biassou veinsde verontwaardigd te zijn en riep hem met toornige stem toe.

— Wat ! ellendige schavuit ! Jij wilt officier worden en je kent niet eens Latijn.

— Maar, generaal.... stamelde de neger verlegen.

— Zwijg ! hernam Biassou. Ik weet eigenlijk niet wat me weerhoudt om je niet op staanden voet te laten fusilleeren voor je verwaandheid. Begrijp jij dat, Rigaud, die aspirant officier, die niet eens Latijn kent ! Welnu, stommerik, omdat jij niet begrijpt wat er op dat vaandel staat, zal ik het je uiltleggen: *In exitu*, ieder soldaat, *Israël*, die Latijn kent, *de Aegypto*, kan officier worden.

— Is dat niet juist, meneer de kapelaan?

De kleine obi knikte toestemmend, Biassou vervolgde:

— Die broeder, die ik zoo juist tot scherprechter van het leger benoemd heb en op wien je zoo jaloersch bent, kent Latijn. Hij keerde zich tot den nieuwen beul.

— Is het waar vriend? Bewijs eens aan dien ezel, dat je meer weet dan hij.... *Dominus vobiscum*?

De ongelukkige halfbloed, die in gedachten verdiept was, werd door die gevreesde stem opgeschrikt en hief het hoofd op en ondanks dat hij nog geheel onder den indruk was van den laffen moord, dien hij zooeven had moeten doen en zijn gedachten nog geheel verward waren, moest hij toch gehoorzamen. Hij trachtte zich het Latijn van zijn schooljaren te herinneren en slaagde er in stamelend uit te brengen: *Dominus vobiscum*.... dat wil zeggen.... „De Heer zij met u" !"

— *Et cum spiritu tuo !* voegde de geheimzinnige obi er nog aan toe.

— *Amen !* zei Biassou. Daarop wederom in zijn gemaakt woedende toon vervallende, zoo van tijd tot tijd een of andere Latijnsche aanhaling er tusschen door gooiende, om de negers van de hooge ontwikkeling van hun aanvoerder te overtuigen, vervolgde hij:

— Neem je plaats in het gelid weer in ! *Sursum corda* ! en denk er om, dat je niet meer moet trachten je gelijk te stellen met je meerderen, die Latijn kennen,

orate frates, of ik zal je laten ophangen! *Bonus, bona bonum.*

De neger trok zich beschaamd terug en al zijn kameraden hoonden hem om zijn belachelijke aanmatiging en zij keken met eerbied en bewondering naar hun geleerden generalissimus. Er was iets grappigs in deze scene en zij was voor mij weer een nieuw bewijs van de handigheid van Biassou. Het bespottelijke middel dat hij gebruikte om die lastige aspiraties, die bij een rebellenbende zoo veel voorkomen, te keer te gaan en den kop in te drukken, gaf mij weer een denkbeeld van de groote domheid en goedgeloovigheid der negers, waarvan hun generaal zoo handig partij wist te trekken.

ZES EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Intusschen werd het tijd voor de *almuerzo* (ontbijt) van Biassou. Men bracht den *Mariscal de campo de Sa Magestad catôlica* een groote schildpaddenschaal, waarin zich van alles bevond, een soort olla padrida, het nationale gerecht. Naast deze schaal werden nog twee cocosschalen geplaatst gevuld met vruchten: dat was het dessert. Een maisbrood en een leeren wijnzak voltooiden het festijn. Biassou haalde uit zijn zak wat knoflook waarmee hij het brood bewerkte: en toen, zonder in het minst zich te storen aan het lijk van den blanke, dat daar nog steeds vlak voor hem lag, begon hij te eten en noodigde Rigaud uit het maal met hem te deelen. De eetlust van Biassou was werkelijk enorm. De obi at niet met hem mee. Ik begreep dat hij, evenals al die andere toovenaars, nooit at als er anderen bij waren, teneinde de negers te doen gelooven, dat hij iets bovennatuurlijks was en leven kon zonder voedsel.

Nog steeds bezig zijn ontbijt te verorberen, gaf Biassou aan een van zijn adjudanten last om de revue

te doen beginnen, en de benden begonnen voor de grot te defileeren. Voorop gingen de zwarten van de Morne-Rouge, het waren er ongeveer vier duizend, verdeeld in kleine gesloten pelotons en aangevoerd door chefs, die als osderscheidingsteeken een helroode ceintuur droegen. Die zwarten waren bijna allen groote en sterke kerels en waren met geweren, bijlen en sabels gewapend: een groot aantal hadden ook inlandsche wapens, pijl en boog en zagaie, die zij zich vervaardigd hadden uit gebrek aan moderner oorlogstuig. Zij hadden geen vaandel en marcheerden kalm voorbij. Biassou, die bende voor hem ziende defileeren, fluisterde Rigaud in het Fransch toe:

— Wanneer zal toch eens het vuur van de troepen van de Blanchelande en de Rouvray mij van die bandieten van de Morne-Rouge verlossen? Ik haat ze; het zijn bijna allen congos! En dan ze kunnen alleen maar dooden in het gevecht; zij volgen het voorbeeld van hun dommen aanvoerder, van hun afgod, dien Bug-Jargal, dien dwaas, die de edelmoedige wilde spelen. Je kent hem niet Rigaud, en ik hoop dat je hem nooit zult leeren kennen. De blanken hebben hem gevangen genomen, zij zullen mij van hem verlossen evenals ze mij van Bouckmann verlost hebben.

— Ja, nu je over Bouckmann spreekt, antwoordde Rigaud, daar gaan juist de zwarten van Macaya voorbij, en ik zie in hun gelederen dien neger, dien Jean-François gezonden heeft om den dood van Bouckmann aan te kondigen. Denk je er wel aan dat die man al die mooie voorspellingen van den obi over het tragisch uiteinde van dien aanvoerder, in duigen zou kunnen doen vallen, indien hij gaat vertellen, dat men hem meer dan een half uur aan de voorposten heeft opgehouden, en dat hij mij reeds zijn tijding had medegedeeld voor het oogenblik dat jij hem hebt laten roepen?

— Verduiveld ja! zei Biassou, je hebt gelijk mijn waarde, wij moeten aan dien man het zwijgen opleggen. Wacht!

En zijn stem verheffende riep hij: — Macaya !

De aanvoerder van dezen negertroep naderde Biassou en presenteerde zijn ouden donderbus voor den generalissimus.

— Laat dien zwarte uit het gelid treden, dien ik daar achteraan zie en die er niet bij hoort.

Het was de koerier van Jean-François. Macaya geleidde hem naar Biassou en deze nam weer die gemaakte toornige toon aan, die hij zoo goed kon veinzen.

— Wie ben je? vroeg hij den neger.

— Generaal, ik ben een zwarte.

— Caramba ! Dat zie ik wel ! Maar hoe heet je?

— Mijn oorlogsnaam is Vavelan; mijn patroon is St. Sabas.

Biassou viel hem in de rede.

— Hoe durf je het wagen zoo op een parade te verschijnen, met je sabel zonder scheede, je gescheurde broek en je bemodderde voeten?

— Generaal, hernam de zwarte, dat is mijn schuld niet, de groot-admiraal Jean-Fançois had mij opgedragen u de tijding te brengen van den dood van den aanvoerder der Engelsche negers, Bouckmann; en als mijn kleeren gescheurd zijn en mijn voeten vuil, dan komt dat omdat ik mij zoo gehaast heb u zoo spoedig mogelijk dat te berichten; maar men heeft mij aan de voorposten opgehouden, en....

Biassou fronsde de wenkbrauwen.

— Daar gaat het niet om, maar wel om je brutaliteit om aan een revue deel te nemen in een dergelijk tenue. Beveel je ziel aan je schutspatroon. Ga je doen fusilleeren.

Hier kreeg ik wederom een zeer sterk staaltje van de zedelijke overmacht die Biassou op de rebellen had. De ongelukkige, die zelf de orders kreeg om zich te laten terechtstellen uitte zelfs geen woord van protest of genade; hij boog het hoofd, kruiste de armen over de borst, groette driemaal zijn hardvochtigen beul,

en, na voor den obi geknield te hebben, die hem plechtig absolutie gaf, verliet hij de grot. Eenige oogenblikken later, kondigde een salvo Biassou aan, dat de neger het bevel had opgevolgd en opgehouden had te leven! De aanvoerder die zich nu niet meer ongerust behoefde te maken, wendde zich verrukt en zelfvoldaan tot Rigaud en grijnsde even. Die grijnslach wilde zeggen: Nu hoe vin je dat, bewonder je me niet?

ZEVEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het leger defileerde nog steeds voorbij de grot. Het was van alles door elkaar, soms zag je troepen geheel naakte negers, gewapend met knodsen en tomahawks en andere inlandsche wapenen, dansende achter de primitieve muziekinstrumenten als een troep wilden; dan weer kwamen bataljons mulatten, goed gewapend en goed gedisciplineerd, met de tamboers voorop; dan weer groote benden vrouwen en kinderen. Er waren er bij die op kruiwagens hun krijgsbuit meevoerden en ook enkele kanonnen die zij op de blanken veroverd hadden. Aan vaandels geen gebrek; roode en witte driekleurige en met leliën bedekte, sommige met de vrijheidsmuts er boven op en met de gewone revolutionaire inscripties als: *Dood aan de priesters en aan de aristocraten*! — *Vrijheid, gelijkheid*! — *Weg met de tyrannen*, maar er waren ook waarop stond: *Leve de koning*! — *Leve de godsdienst*! — *Viva Espana*! enz. Wel een bewijs hoe weinig al deze opschriften begrepen werden en dat, er in dit leger de wanorde onder de manschappen niet minder was dan in de ideen. De troepen passeerden de grot en de vaandels salueerden voor Biassou. En van tijd tot tijd gaf de generalissimus van zijn misnoegen of wel van zijn lof blijk, door ze toe te spreken, welke woorden steeds met een fanatieken eerbied en bijgeloovige vrees werden aangehoord.

Eindelijk was het gedaan en toen de laatste gelederen voorbij trokken, was de zon reeds onder gegaan en was alleen nog maar de roode glans zichtbaar boven het graniet der bergen in het Oosten.

ACHT EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Biassou was in gedachten verdiept. Nadat hij zijn laatste orders gegeven had en de verschillende detachementen allen naar hun legerplaats terug gekeerd waren, richtte hij het woord tot mij.

— Jonge man, zei hij, je hebt op je gemak je een oordeel kunnen vormen over mijn genie en over mijn macht. Nu is ook het uur voor jou geslagen, dat je rekenschap zult moeten geven aan Leogri.

— Het is niet mijn schuld, dat dit uur niet vroeger gekomen is, antwoordde ik hem koel.

— Daar heb je gelijk aan, zei Biassou. Hij zweeg even, alsof hij de uitwerking van hetgeen hij mij nu zou zeggen, wilde bestudeeren en hij voegde er tenslotte aan toe: — Intusschen hangt het van jou af, dat dit uur niet zal komen.

— Wat! riep ik verwonderd uit; wat bedoel je daarmee.

— Ja, vervolgde Biassou, je leven hangt van jezelf af; je kunt je leven redden, wanneer je dat wilt.

— Deze grootmoedigheid van Biassou, leek me al heel wonderlijk toe. Ook de obi was verrast. Hij sprong van zijn stoel, waarop hij tot nu toe onbeweeglijk als een Indische fakir had gezeten, zich voor den generaal plaatsende, zei hij met van woede trillende stem.

— Wat zegt u, edele heer maarschalk?

Herinnert u zich wel wat u mij beloofd hebt? U hebt niet meer te beschikken over het leven van dezen man, zelfs de *goede Giu* heeft dat niet. Hij behoort mij toe.

Toen ik die stem hoorde, meende ik me die weer te herinneren. Waar had ik dien vervloekten kleinen kerel meer gezien? Maar het gelukte mij ook ditmaal niet eenig licht te verkrijgen.

Biassou stond op en sprak zachtjes eenige woorden met den obi. Hij wees hem de zwarte vlag, die ik ook reeds opgemerkt had en nadat zij eenige woorden gewisseld hadden, knikte de obi toestemmend. Nu gingen ze weer zitten.

— Luister, sprak nu de generalissimus tot mij, terwijl hij uit zijn zak de andere dépèche van Jean-Francois te voorschijn haalde; het gaat slecht met onze zaken; Bouckmann is in een gevecht gesneuveld. De blanken hebben twee duizend zwarten in het district van de Cul-du-Sac afgemaakt. De kolonisten gaan door zich te versterken en overal in de velden militaire posten op te richten. Het is onze eigen schuld, dat wij niet van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt om ons van de Cap meester te maken, en zoo'n gelegenheid zal zich wel niet meer voordoen. In het oosten wordt de hoofdweg door een rivier versperd. De blanken hebben om den overgang te verdedigen er een batterij op pontons geplaatst en op beide oevers een versterkt kampement aangelegd. De groote weg in het zuiden, die door een bergachtig terrein gaat is bedekt met troepen en artillerie. Ook van de landzijde is de positie versterkt. Alle bewoners hebben daaraan meegewerkt. Wij kunnen dus niets tegen de Cap uitrichten. Onze hinderlaag bij Dompte-Mulâtre heeft geen succes gehad. Bij al deze tegenspoed komt nog dat de Siameesche koorts vele slachtoffers heeft gemaakt in het kamp van Jean-François. En nu meent de grootadmiraal, en wij zijn het volkomen met hem eens, dat het tijd wordt om met den gouverneur Blanchelande en de koloniale vergadering in onderhandeling te treden. Hier is de brief dien wij van plan zijn aan de vergadering te zenden: luister!

„Heeren Afgevaardigden.

„Groote ongelukken hebben deze rijke en belangrijke kolonie getroffen; wij zijn er bij betrokken geworden en wij hebben niets meer voor onze rechtvaardiging er aan toe te voegen. Er zal eens een dag aanbreken, dat u ons gelijk zult geven. Wij moeten ook onder de algemeene amnestie vallen, die koning Lodewijk XVI nu onlangs heeft afgekondigd.

„Indien dit niet het geval is dan zullen wij den koning van Spanje, die een goed koning is, en ons goed behandelt, met ijver en toewijding blijven dienen.

„Het blijkt ons uit de wet van 28 September 1791, dat de nationale vergadering en de koning u het recht hebben toegekend om te beslissen over de politieke positie van de onvrije personen en van de kleurlingen. Wij hebben onze laatste druppel bloeds beschikbaar gesteld om de decreeten van de nationale vergadering en van de uwe te verdedigen. Het zou zelfs belangwekkend zijn dat u door een besluit uw voornemen kenbaar maakt om u definitief uit te spreken over het lot van de slaven. Wanneer deze door hun aanvoerders zullen vernemen, dat u alle aandacht aan hun lot zal schenken, dan zullen zij tevreden zijn en orde en rust zullen binnenkort hersteld zijn.

„Reken er intusschen niet op, heeren volksvertegenwoordigers, dat wij er in toestemmen de wapenen te zullen opnemen teneinde de bevelen van revolutionaire vergaderingen uit te voeren. Wij zijn onderdanen van drie koningen, den koning van den Congo, de natuurlijke heer en meester van alle zwarten, den koning van Frankrijk, die onze vaders vertegenwoordigt, en den koning van Spanje, de vertegenwoordiger onzer moeders. Indien wij de vergaderingen zouden dienen dan zouden wij wellicht meegesleept worden in een strijd tegen onze broeders, de onderdanen van die drie koningen, waaraan wij trouw gezworen hebben.

„En dan, wij weten niet wat men moet verstaan onder den wil der natie, omdat wij nimmer andere

bevelen hebben opgevolgd dan die van den koning. De vorst van Frankrijk heeft ons lief en die van Spanje ondersteunt ons steeds. Wij helpen hen, zij helpen ons. En wanneer wij die majesteiten niet meer zouden bezitten, dan zouden wij heel spoedig een koning op den troon brengen.

„Zoo zijn onze bedoelingen en in verband hiermee stemmen wij toe vrede te sluiten.

„*get.* Jean-François, generaal Biassou, veldmaarschalk; Desprez, Manzeau, Toussaint, Aubert, commissarissen."

— Je ziet, voegde Biassou er aan toe, nadat hij dit stukje negerdiplomatie had voorgelezen, je ziet dat wij vrede wenschen. En nu zal ik je vertellen wat ik van jou verlang. Jean François, en ik evenmin, zijn in de scholen der blanken opgeleid, waar men de mooie taal leert. Wij weten te strijden, maar wij weten niet hoe men mooi moet schrijven. Intusschen wenschen wij niet dat onze vroegere meesters ons om den brief zullen uitlachen. Het lijkt mij zoo toe, dat jij die kennis bezit, die ons ontbreekt. Verbeter de fouten, die in ons stuk zijn en waarom de blanken zich konden vroolijk maken. Op die voorwaarde schenk ik je het leven.

Ik aarzelde geen oogenblik. Ik vond het minderwaardig om als corrector op te treden van de taal- en stijlfouten in de diplomatieke stukken van Biassou. Dus weigerde ik. Wat kon mij ook eigenlijk mijn leven schelen?

Hij scheen verwonderd.

— Wat! riep hij uit, je wilt liever sterven dan een paar verbeteringen aanbrengen in dit stuk?

— Ja, antwoordde ik hem.

Mijn besluit scheen hem niet te bevallen. Na een oogenblik nagedacht te hebben, zei hij:

— Luister goed, jonge dwaas, ik ben niet zoo koppig als jij. Ik geef je tot morgenavond tijd om er

over na te denken of je me gehoorzamen wilt of niet; morgen tegen zonsondergang zul je hier voor me gebracht worden, Denk er nog eens over na. Adieu, de nacht brengt raad. Denk er wel om, dat bij ons de dood, niet alleen de dood is.

Die laatste woorden gingen vergezeld van een afschuwelijken grijns, en de martelingen die ik wist, dat Biassou in staat was voor zijn slachtoffers te verzinnen, lieten mij geen twijfel over welke beteekenis ik er aan moest hechten.

— Candi, neem den gevangene mee, vervolgde Biassou; stel hem onder bewaking van de zwarten van Morne-Rouge; ik wensch dat hij nog een etmaal zal leven en mijn andere soldaten hebben wellicht geen geduld om te wachten, totdat de vier en twintig uur om zijn.

De mulat Candi, die de chef van zijn lijfwacht was, liet mij de handen op den rug binden. Een soldaat hield het koord vast en wij verlieten de grot.

NEGEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Ik bood niet de minste tegenstand. De gardesoldaten van Biassou leverden mij aan de negers van de Morne-Rouge over. Deze bonden mij aan een boom en brachten mij wat te eten.

Intusschen was de nacht ingevallen. Mijn bewakers trokken zich in hun hutten terug. Slechts zes van hen bleven in mijn nabijheid om een groot vuur gehurkt den nacht doorbrengen. Eenige oogenblikken later echter waren zij allen in diepen rust.

Mijn gedachten waren bij Marie en ik vroeg mij af wat haar lot wel zou zijn. Ik had mijn boeien wel willen verbreken om haar te hulp te snellen. Nu doemde die gestalte van Pierrot weer voor mij op. Ik huilde van vertwijfeling en ik verweet mijzelf, dat ik hem niet

gedood had. Hij was nu dood; ik zou sterven en het eenige wat ik betreurde was, dat ik geen wraak had kunnen nemen.

Ik was nu half ingedommeld en ik weet niet hoe lang ik geslapen had, toen ik plotseling gewekt werd door een mannenstem die ik ver van mij vandaan, maar heel duidelijk de woorden *Yo que soy contrabandista* hoorde zingen. Ik opende de oogen en beefde; alles was donker om mij heen, de negers sliepen, het vuur was uitgedoofd. Ik hoorde nu niets meer en ik meende reeds dat ik gedroomd had en sloot weer de oogen. Maar ik opende ze weer onmiddelijk want wederom klonk die stem mij in de ooren en hoorde ik op weemoedigen toon een Spaansche romance zingen.

Neen, ditmaal was het geen droom. Het was de stem van Pierrot. Een oogenblik later hoorde ik weer, en ditmaal bijna aan mijn oor, die welbekende woorden: *Yo que soy contrabandista.* Een dog sprong vroolijk tegen mij op, het was Rask. Ik hief de oogen op. Een zwarte stond voor mij. Het even weer opflikkerende vuur bescheen zijn kolossale gestalte; het was Pierrot. Ik was stom van verbazing en kon mij niet verroeren.

Ik sliep dus niet. Kwamen de dooden nu terug. Was het geen droom, maar een geestverschijning. Met afschuw wendde ik het gelaat af. Maar nu hoorde ik zijn stem die zacht tot mij sprak.

— Broeder, je hadt mij beloofd om nimmer aan mij te twijfelen, wanneer gij dien versregel zou hooren; broeder zeg mij heb je dat vergeten?"

De woede gaf mij mijn spraak terug.

— Monster! riep ik uit, vind ik je dus eindelijk weer terug! beul, moordenaar van mijn oom, schaker van Marie, durf je mij nog broeder te noemen? Nader mij niet!

Ik vergat dat ik zoo stevig vastgebonden zat, dat ik geen vin kon verroeren. Onwillekeurig keek ik naar de plek waar mijn degen moest hangen. Hij scheen dat opgemerkt te hebben.

— Neen, zei hij, ik zal niet naderbij komen. Je bent ongelukkig en ik beklaag je; je beklaagt mij niet en toch ben ik nog veel ongelukkiger.

Ik haalde de schouders op. Hij begreep dat stille verwijt en keek mij peinzend aan.

— Ja, je hebt veel verloren; maar geloof me, ik heb nog meer verloren.

Intusschen had ons gesprek de negers doen ontwaken. Een vreemden ziende, sprongen zij op en grepen hun wapens; maar nauwelijks hadden zij gezien dat Pierrot het was of zij uitten een kreet van verwondering en vreugde en vielen eerbiedig voor hem op den grond.

Al die eerbied, dien de negers Pierrot betuigden, maakte heelemaal geen indruk op mij. Ik was woedend en was niet in staat mij te verroeren en mijn woede te uiten.

— O, schreeuwde ik eindelijk uit, o, wat ben ik toch ongelukkig. Eerst had ik het betreurd dat die ellendeling zelf een einde aan zijn leven had gemaakt en dat ik mijn wraak niet meer aan hem zou kunnen koelen. En nu zag ik hem daar in levenden lijve voor mij en was ik door mijn ketenen niet in staat iets te doen. O, kon ik mij maar losrukken en mij op hem werpen om hem te dooden.

Pierrot wendde zich nu tot de negers, die voor hem geknield waren . — Kameraden, zei hij, maak den gevangene los !

VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Hij werd onmiddellijk gehoorzaamd. Mijn zes bewakers haastten zich de koorden waarmee ik gebonden was door te snijden. Ik kon nu opstaan, ik was vrij, maar ik verroerde mij niet. Ik was te verbaasd.

— Dat is nog niet alles, hernam Pierrot; en een dolk van een van de negers nemende, bood hij mij die aan, zeggende: — Nu kun je voldoening krijgen. Ik zal

mijn leven niet aan jou betwisten. Je hebt het drie maal gered, dat leven behoort jou toe; dood mij, wanneer je wenscht te dooden.

Er was geen verwijt in den toon van zijn stem. Zijn woorden klonken alleen bedroefd.

Nu de wraak mij zoo gemakkelijk gemaakt werd, was het mij onmogelijk die te volvoeren. Al mijn haat tegen Pierrot, al mijn liefde voor Marie waren niet in staat mij tot een moord over te halen. Er was een stem in mijn binnenste, die mij waarschuwde dat een vijand en een schuldige niet op deze manier zich aan mijn wraak zou overleveren. Zal ik het u maar bekennen. Ik was onder den indruk van zooveel grootmoedigheid en ik nam de dolk niet aan.

— Ongelukkige ! zei ik hem, ik wil je wel in een eerlijken strijd dooden, maar je vermoorden, neen dat is me onmogelijk. Verdedig je !

— Ik mij verdedigen? vroeg hij verbaasd; en tegen wie?

— Tegen mij !

Verwonderd staarde hij mij aan.

— Tegen jou ! dat is nu het eenige bevel van jou dat ik niet kan opvolgen. Ik moet ongehoorzaam zijn. Kijk naar Rask. Ik kan hem vermoorden, maar ik kan hem niet dwingen tegen mij te vechten en zich te verdedigen. Hij zou mij niet begrijpen. Ik begrijp jou niet. Voor jou ben ik Rask.

Na een oogenblik gezwegen te hebben voegde hij er nog aan toe.

— Ik zie de haat in je oogen, zooals je die ook eenmaal in de mijne hebt gezien. Ik weet dat je heel veel verdriet hebt gehad, dat het ongeluk je getroffen heeft, je oom is vermoord, je velden en huizen zijn verwoest, je vrienden verdwenen, al je bezittingen zijn vernield; maar dat heb ik niet gedaan, wel zijn het mijn volgelingen geweest. Luister, eens heb ik je gezegd dat de blanken mij veel verdriet hadden berokkend. Toen heb je mij geantwoord, dat het jouw schuld niet was; wat heb ik toen gedaan?

Ik zag aan zijn gelaat, dat hij verwachtte, dat ik mij in zijn armen zou werpen, maar ik bleef hem woest aanstaren.

— Je zegt niet verantwoordelijk te zijn voor al het onheil dat de zwarten, jouw menschen, gesticht hebben, maar je spreekt niet van wat je mij hebt aangedaan!

— Wat dan? vroeg hij.

Ik sprong op hem toe en riep met donderende stem:

— Waar is Maria? wat heb je met Maria gedaan?

Bij het hooren van dien naam betrok zijn gelaat en stond hij mij een oogenblik verlegen aan te staren:

— Maria! antwoordde hij. Ja, je hebt gelijk.... Maar wij zijn niet alleen.

Zijn verlegenheid, die woorden: Je hebt gelijk, maakten mij woedend. Ik meende op te merken, dat hij mijn vraag ontweek. Maar hij keek mij openhartig aan en sprak ontroerd:

— Verdenk mij niet, bid ik je. Ik zal je dat alles elders vertellen. Laten wij vrienden zijn. Heb mij lief, zooals ik jou liefheb. Heb vertrouwen in mij.

Hij hield een oogenblik op, alsof hij de uitwerking van zijn woorden wilde bestudeeren en vervolgde toen:

— Mag ik je nog mijn broeder noemen?

Maar juist die zachte teedere woorden, maakten mij razend en buiten mezelf van woede. Zij leken mij zoo huichelachtig toe.

— Durf je mij dien tijd nog herinneren? riep ik uit, ellendige ondankbare!

Hij viel mij in de reden. Groote tranen waren in zijn oogen!

— Ik ben het niet die ondankbaar is!

— Welnu spreek! hernam ik heftig. Wat heb je met Maria gedaan?

— Niet hier, niet hier! antwoordde hij mij. Hier worden wij afgeluisterd. En dan, je zou mij toch niet gelooven en de tijd dringt. Het wordt reeds dag, ik moet zorgen, dat je hier vandaan komt. Luister, alles

is gedaan, omdat je aan mij twijfelt en je kunt mij evengoed met je dolk afmaken; maar wacht nog even voor je je wraak koelt. Eerst moet ik je bevrijden. Ga met mij mee naar Biassou.

Er was iets dat ik niet begreep. Ondanks alles wat ik tegen dien man had, ontroerde zijn stem mij toch steeds. Ik wist werkelijk niet wat te doen. Zou ik hem wantrouwen of zou ik mij geheel aan hem overgeven?

Ik volgde hem.

EEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Wij verlieten het kampement van de negers van de Morne-Rouge. Ik verbaasde mij er over hier zoo ongestoord te kunnen gaan. Gisteren hadden al die bandieten nog dorst naar mijn bloed gehad, thans bogen zij eerbiedig voor ons en uitten kreten van vreugde. Ik wist niet welken rang Pierrot in het opstandelingenleger bekleedde; maar ik herinnerde mij het overwicht, dat hij steeds over zijn medeslaven had gehad en ik begreep ook, dat hij thans onder zijn opstandige kameraden een even gewichtige rol speelde.

Toen wij bij de schildwachten kwamen, die voor de grot van Biassou op wacht stonden, liep de mulat Candi, de chef van de lijfwacht op ons toe en vroeg ons dreigend wat wij hier zoo dicht bij het verblijf van den opperbevelhebber wilden, maar nauwelijks had hij Pierrot herkend of hij nam eerbiedig zijn met goud geborduurde montera af en boog diep terwijl hij eenige verontschuldigingen stamelde, waarop Pierrot slechts een minachtend gebaar maakte. Candi haastte zich nu ons naar Biassou te brengen.

Dat de eenvoudige negers Pierrot zoo eerbiedig behandelden had mij niet verwonderd, maar nu ik zag dat de mulat Candi, die toch een van de hoogere officieren in het leger was, zoo onderdanig tegen hem

deed, begon ik mij af te vragen, wie hij toch eigenlijk wel kon zijn, die vroegere slaaf van mijn oom. Maar mijn verbazing steeg ten top toen ik er getuige van was, dat de generalissimus van zijn tafel opsprong om hem eerbiedig te begroeten en hem zijn eigen zetel aanbood, die echter door Pierrot geweigerd werd.

— Jean Biassou, zei hij, ik ben alleen maar hier gekomen om u een gunst te vragen, niet om uw plaats in te nemen.

— *Alteza*, antwoordde Biassou, u weet dat u over Jean Biassou kunt beschikken en dat hij u in alles van dienst zal zijn.

Die titel van *alteza*, gelijkstaande met Uwe Hoogheid, deed mij nog meer verbaasd staan.

— O, ik wensch niet veel, hernam Pierrot, ik vraag u alleen het leven en de vrijheid van dezen gevangene.

Hij wees met zijn hand op mij. Biassou scheen een oogenblik overbluft te zijn; maar dat duurde niet lang.

— Het spijt uw onderdanige dienaar *alteza*, dat hij aan uw verzoek niet voldoen kan. Die gevangene behoort Jean Biassou niet toe, hij mag niet over hem beschikken.

— Wat wilt u daarmee zeggen? vroeg Pierrot streng. Van wie is hij dan de gevangene? Is hier dan nog een andere macht dan de uwe?

— Helaas ja ! *alteza*.

— En wie is dat?

— Mijn leger.

De sluwe manier waarop Biassou de vragen ontweek, waren voor mij het duidelijkste bewijs, dat Biassou niet van plan was mij zoo maar vrij te laten en dat hij er zich toe bepaalde Pierrot zijn eerbied te betuigen, maar meer ook niet.

— Wat ! riep Pierrot uit, uw leger ! Is u dan niet de opperbevelhebber, en gehoorzaamt men u dan niet.

— *Su alteza* weet toch ook wel wat de macht beteekent in een leger van opstandelingen, antwoordde Biassou met een schijn van oprechtheid.

Ik hechtte te weinig waarde aan het leven om mij in het gesprek te mengen; maar ik was den vorigen dag in de gelegenheid geweest eenige staaltjes te zien van de onbeperkte macht, die Biassou over zijn bende uitoefende en ik had hem dus gemakkelijk het tegendeel van zijn beweringen kunnen bewijzen en aantoonen, dat hij Pierrot voor den gek hield. Ik zweeg echter. Pierrot antwoordde hem:

— Welnu ! indien u dus niet over uw leger het bevel voert, maar dat uwe soldaten u bevelen geven, welk motief zouden deze dan hebben om den gevangene zoo te haten?

— Bouckmann is door de regeeringstroepen gedood, zei Biassou en hij voegde er nog een beetje spottend aan toe; mijn soldaten hebben besloten op dezen blanke, den dood van den chef der Jamaïcanegers te wreken. Het hoofd van dezen jongen officier moet vallen.

— Hoe is 't mogelijk, zei Pierrot, dat u dergelijke weerwraak goedkeurt? Luister eens Jean Biassou, het zijn juist dergelijke wreedheden, die onze zaak schaden. Gevangene in het kamp der blanken, wist ik daaruit te ontsnappen. Ik wist dus niet dat Bouckmann dood was. Dat is de straf des hemels voor al zijn misdaden. Ik zal u iets anders mededeelen. Jeannot, datzelfde opperhoofd der zwarten, die als gids voor de blanken gediend heeft om hen in de hinderlaag van Dompte-Mulâtre te lokken, is ook gedood. U weet, valt u mij niet in de rede, Biassou, dat hij in wreedheid met Bouckmann en u wedijverde en let wel, het zijn niet de blanken, die hem vermoord hebben, maar het is Jean-François zelf, die het gedaan heeft.

Biassou had eerbiedig geluisterd, maar kon een uitroep van verwondering toch niet onderdrukken. Op dit oogenblik trad Rigaud binnen, hij boog diep voor Pierrot en sprak fluisterend aan het oor van den generalissimus. Het was buiten heel rumoerig in het kamp geworden. Pierrot vervolgde.

— Ja, het is Jean François geweest, die Jeannot voor

zijn misdaden gestraft heeft. Geloof me Biassou, dat Jean François daarmee een rechtvaardige daad heeft gedaan. Het was noodzakelijk. En het zou voor onze zaak veel beter zijn, wanneer niet zoo wreed door onze troepen werd opgetreden.

TWEE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Buiten de grot werd het hoe langer hoe rumoeriger en Biassou leek mij een beetje ongerust. Later vernam ik dat al dat rumoer gemaakt werd door de negers van de Morne-Rouge, die hun chef naar het kamp van Biassou gevolgd waren en hem wilden helpen, indien hij hun hulp wellicht noodig mocht hebben. Het was Rigaud, die den generalissimus met deze omstandigheden op de hoogte bracht en Biassou zag nu ook wel in, dat het beter was aan de wenschen van Pierrot toe te geven dan te trachten hem te weerstaan door steeds utvluchten te zoeken.

— *Alteza*, zei hij spijtig, indien wij streng en hard voor de blanken zijn, u is hard voor ons. Het is niet alles onze schuld, wij kunnen den stroom niet meer tegenhouden. Maar wat kan ik voor u doen om u genoegen te doen?

— Dat heb ik u reeds gezegd, senor Biassou, antwoordde Pierrot, laat mij dezen gevangene meenemen.

Biassou bleef een oogenblik in gedachten verzonken, daarop riep hij zoo luchtig mogelijk uit.

— Vooruit, *alteza*, nu zal ik u toch bewijzen, dat ik u van dienst wensch te zijn. Sta mij alleen toe een paar woorden in het geheim met den gevangene te wisselen. Daarna zal hij vrij zijn u te volgen.

— Daar heb ik niets op tegen, antwoordde Pierrot en er kwam een glans van vreugde op zijn gelaat, terwijl hij eenige passen terzijde ging.

Biassou nam mij mee naar een hoek van de grot en fluisterde mij toe:

— Ik kan je alleen het leven schenken op de voorwaarde, die je bekend is: Stem je toe?

Hij toonde mij het stuk van Jean-François. Een toestemming leek mij in deze omstandigheden een laagheid.

— Neen ! antwoordde ik.

— Ah ! hernam hij grijnzend. Je schijnt wel erg veel vertrouwen in je beschermer te hebben. Weet je wel, wie hij is?

— Ja zeker, antwoordde ik hem; het is een monster evenals jij, alleen nog meer huichelachtig !

Verwonderd staarde hij mij aan, alsof hij in mijn oogen wilde lezen of het mij ernst was.

— Wat ! zei hij, je kent hem dus niet?

Ik antwoordde minachtend:

— Ik ken hem alleen als de slaaf van mijn oom en ik weet dat zijn naam Pierrot is.

Biassou grijnsde weer.

— Wel, wel ! dat is merkwaardig ! Hij verzocht voor jou om je vrij te laten en jij noemt hem een monster, zooals ik !

— Wat doet dat er toe? antwoordde ik. Indien ik een oogenblik vrij was, dan zou ik dat niet gebruiken om hem mijn leven af te smeeken, maar wel om van hem het zijne te eischen !

— Wat is dat nu? zei Biassou. En toch lijkt het me toe, dat je oprecht bent en ik veronderstel niet, dat je met eigen leven wilt spotten. Er is iets wat ik niet begrijp. Je wordt door een man, dien je doodelijk haat beschermd; hij vraagt je leven en jij wilt hem dooden. Maar ten slotte, wat gaat mij dat eigenlijk aan. Je wenscht een oogenblik je vrijheid terug. Dat is ook het eenige wat ik je toe kan staan. Ik zal je vrij laten om met hem mee te gaan; geef me alleen je eerewoord dat je twee uur voor zonsondergang je weer te mijner beschikking zult stellen. Je bent Fransch-man, is het niet?

Ach ja, mijne heeren, wat gaf ik nog om mijn leven.

Het was mij een last en het stond mij ook tegen mijn leven aan Pierrot verschuldigd te zijn. Ik wenschte slechts eenige uren mijn vrijheid terug, teneinde zekerheid te hebben wat het lot van mijn geliefde Maria was geweest Door Biassou mijn eerewoord te geven werd ik daartoe in de gelegenheid gesteld. Zonder aarzelen gaf ik het hem dan ook.

Na zich aldus verzekerd te hebben, dat zijn prooi hem tenslotte toch niet ontsnappen kon, wendde Biassou zich tot Pierrot.

— *Alteza*, zei hij, onderdanig, de gevangene is ter uwer beschikking; u kunt hem meenemen; hij is vrij om u te volgen.

Pierrot's oogen straalden van vreugde. — Mijn dank, Biassou ! riep hij uit, hem de hand toestekende, nog eens mijn dank ! Je hebt me een dienst bewezen, waardoor je steeds op mij zult kunnen rekenen en ik je niets meer zal mogen weigeren ! Je kunt over mijn broeders van de Morne-Rouge totdat ik terugkom beschikken.

Nu keerde hij zich tot mij.

— Omdat je nu vrij bent, zei hij, volg mij ! En hij nam mij met zich.

Biassou keek ons verwonderd na, nadat hij eerbiedig van Pierrot afscheid genomen had.

DRIE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Ik was verlangend met Pierrot alleen te zijn. Zijn verwarring toen ik hem omtrent het lot van Maria ondervroeg, de brutale teederheid waarmee hij haar naam durfde uitspreken, maakten, dat ik hem nog meer ging haten en verafschuwen. Wat konden mij die edelmoedige verwijten schelen, die hij in mijn tegenwoordigheid den bloeddorstigen Biassou had toegevoegd. Wat gaf ik eigenlijk om alles wat hij

gedaan had om nog te trachten mijn leven te redden. Er was veel, dat ik niet begreep, dat nog een mysterie voor mij was, maar ik stelde er geen belang in. Ik meende getuige geweest te zijn van zijn dood en ik zag hem nu terug, niet meer als slaaf maar als „hoogheid", de gevangene was mijn bevrijder geworden. Dat alles was al heel onverklaarbaar, maar het eenige wat duidelijk voor mij was, was dat hij Maria ontvoerd had; dat ik mij wreken moest en hem straffen. En ondanks al het onbegrijpelijke dat zich onder mijn oogen had afgespeeld, had dit mijn opinie niet gewijzigd en wachtte ik met ongeduld het oogenblik af, waarop ik mijn mededinger zou kunnen noodzaken zich te verklaren. Dit oogenblik was nu eindelijk gekomen.

Wij waren nu buiten het kampement gekomen en hadden de uiterste voorposten van Biassou reeds uit het gezicht verloren. Rask liep vroolijk om ons heen; Pierrot liep met vlugge pas verder; plotseling hield ik hem staande.

— Luister, zei ik hem, het is onnoodig verder te gaan. Hier kan niemand ons meer afluisteren; zeg op, wat heb je met Maria gedaan?

Hij keek mij zacht verwijtend aan.

— Dus nog steeds dat wantrouwen! antwoordde hij kalm.

— Ja! riep ik woest uit. Ik zal je die vraag stellen tot mijn laatsten ademtocht. Wat is er van Maria geworden.

— Je twijfelt dus nog steeds aan mij! Je zult spoedig de waarheid vernemen.

— Neen nu, wensch ik het te weten, monster dat je bent. Waar is Maria? Hoor je me wel? Waar is Maria? Antwoord of verdedig je leven tegen mij.

— Ik heb het je reeds gezegd, antwoordde hij weemoedig, dat dat onmogelijk is. De stroom keert zich niet tegen de bron; mijn leven, dat je driemaal gered hebt kan niet strijden tegen jouw leven. Zelfs wanneer ik dit wel zou wenschen zou het toch on-

mogelijk zijn. Ik heb slechts één dolk voor ons beiden.

Dit zeggende haalde hij een dolk uit zijn gordel en bood mij deze aan.

— Hier, zei hij.

Ik was mezelf niet meer meester. Ik greep den dolk en wilde mij op hem werpen. Hij scheen vast besloten niets te doen om zijn leven te verdedigen.

— Ellendeling, riep ik, noodzaak mij niet een moord te begaan. Ik zal met dit lemmet je hart doorboren, wanneer je mij niet onmiddellijk zegt, waar mijn vrouw is.

Hij antwoordde mij zacht:

— Jij bent de meester. Maar ik smeek je laat mij nog één uur leven en volg me. Je twijfelt aan hem, die je driemaal het leven verschuldigd is, aan hem die je als broeder beschouwde, maar wanneer je over een uur nog twijfelt, welnu dan kan je mij dooden. Dan is het toch niet te laat. Je ziet wel, dat ik je niet weerstaan wil. Ik smeek je dit uitstel in naam van Maria zelf.... en smartelijk voegde hij er nog aan toe: — Van je vrouw. — Nog één uur slechts en wanneer ik je nu zoo smeek is dat niet voor mezelf, maar voor jou.

Er was zoo iets weemoedigs in zijn stem, dat ik geen moed had mij op hem te werpen en hem te dooden.

— Welnu, zei ik, ik zal je dat uur toestaan, ik zal je volgen.

Ik wilde hem zijn dolk teruggeven.

— Neen, zei hij, behoud hem. Je wantrouwt mij. Maar kom, laten wij geen tijd verliezen.

VIER EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Hij geleidde mij verder. Rask was ongeduldig geweest en had getracht gedurende dat wij stil hadden gestaan ons over te halen weer door te loopen, maar hij had steeds zijn pogingen moeten opgeven en was genood-

zaakt geweest naar ons terug te komen terwijl hij ons aanstaarde, alsof hij ons vragen wilde waarom wij toch zoo lang stilhielden. Rask vervolgde nu weer vroolijk zijn weg. Na een half uur door het dichte woud geloopen te hebben kwamen wij aan een open plek en ik zag een grot voor mij, waarvan de opening door vele planten en struikgewas bijna geheel verborgen was. Rask maakte aanstalten om te blaffen, maar Pierrot legde hem het zwijgen op en mij bij de hand nemende geleidde hij mij naar de grot.

Ik zag een vrouwenfiguur, die met den rug naar mij toe zat. Toen zij onze voetstappen hoorde, keerde zij zich om. Mijn vrienden, het was Maria.

Zij was in het wit gekleed en in heur haar droeg zij nog de oranjebloesem, evenals op onzen trouwdag. Zij zag mij, herkende mij en onder het slaken van een kreet van vreugde en verwondering lag zij in mijn armen.

Een oude vrouw kwam nu aanloopen. In haar armen droeg zij een kind. Het was de oude min van Maria en de jongste zoon van mijn ongelukkigen oom. Pierrot was water gaan halen aan de naastbijzijnde bron en besprenkelde het gelaat van Maria die in mijn armen in zwijm was gevallen. Nu opende zij de oogen.

— Leopold, zei zij, mijn Leopold!

— Maria!.... antwoordde ik en meer konden wij niet uitbrengen. Een kus verstomde onze woorden.

— O, niet in mijn bijzijn! was de hartverscheurende kreet, die wij hoorden.

Wij sloegen de oogen op; het was Pierrot. Hij was daar getuige van onze omhelzing en het was voor hem een pijniging. Het klamme zweet stond hem op het voorhoofd en hij beefde over al zijn leden. Plotseling verborg hij zijn gelaat in zijn handen en liep naar buiten.

Maria richtte zich op en keek hem verwonderd na.

— Groote God! mijn Leopold, het schijnt dat hij verdriet heeft. Zou hij mij beminnen?

De angstkreet van den slaaf was voor mij het bewijs

„Leopold,“ zei zij, „mijn Leopold!“

dat hij mijn medeminnaar was; de uitroep van Maria bewees mij ook, dat hij mijn vriend was.

— Maria! antwoordde ik; Maria! wist je dat dan niet?

— Neen, hoe zou ik dat weten. Nimmer heeft hij dat laten blijken.

Ik drukte haar tegen mij aan.

— O, ik heb mijn vrouw en mijn vriend teruggevonden! riep ik uit; ik voel me innig gelukkig, maar ik ben heel schuldig geweest, want ik heb aan hem getwijfeld.

— Wat! hernam Maria verwonderd, aan Pierrot getwijfeld! Ja dat is heel slecht. Je bent hem tweemaal mijn leven schuldig en wellicht nog veel meer, voegde zij er met neergeslagen oogen aan toe. Zonder hem zouden krokodillen mij verslonden hebben; zonder hem zouden de negers.... Het is Pierrot geweest, die mij uit hun handen verlost heeft, anders zou ik zeker het lot van mijn ongelukkigen vader gedeeld hebben.

Zij hield op en begon te weenen.

— En waarom, vroeg ik haar, heeft Pierrot je niet naar de Cap gezonden?

— Dat heeft hij getracht te doen, maar het was onmogelijk. Hij moest zich zoowel voor de zwarten als voor de blanken verborgen houden. En dan men wist ook niet wat er van jou geworden was. Men vertelde dat men je had zien vallen, maar Pierrot verzekerde mij dat dit niet het geval was.

— Dus is het Pierrot geweest, die je hier naar toe heeft gebracht?

— Ja, mijn Leopold en hij heeft ook nog mijn broertje gered en hij heeft ons hier verborgen. Wij zijn hier veilig. Pierrot heeft voor alles gezorgd. Hij heeft mij getroost door over jou te spreken. Toch was ik wel een beetje ongerust nu ik hem in geen drie dagen gezien had, maar gelukkig is hij thans met jou teruggekomen. Hij is er dus in geslaagd ook jou te vinden.

Maar hoe is het toch mogelijk, dat hij mij bemind? Ben je daar wel zeker van?

— Of ik daar zeker van ben? Hij heeft mij zelfs het leven gelaten, omdat hij bang was jou verdriet te doen; hij was het die daar in het paviljoen aan de rivier die liederen zong.

— Werkelijk! hernam Maria, hij is dus je medeminnaar. Ik kan het haast niet gelooven. Hij is zoo eerbiedig, zoo onderdanig tegen mij. Ja, hij kijkt mij dikwijls met vreemde blikken aan. Maar zijn treurigen blik beschouwde ik meer als deernis met mijn lot. Je had eens moeten hooren hoe hij over jou sprak. Zijn vriendschap voor jou is even groot als zijn liefde.

Ik was bedroefd en verheugd. Ik herinnerde mij hoe wreed ik tegen den edelmoedigen Pierrot geweest was. Ik herinnerde mij die woorden die hij mij zoo zacht verwijtend had toegevoegd: — „Ik ben het niet die ondankbaar is!"

Juist kwam Pierrot de grot binnen. Zijn gelaat stond somber. Langzaam trad hij op mij toe en op den dolk wijzende, die ik in mijn gordel gestoken had, zei hij:

— Het uur is om.

— Het uur! welk uur? vroeg ik.

— Het uur dat je me nog had toegestaan en dat ik noodig had om je hier te brengen. Ik heb je toen gesmeekt mij het leven te laten, nu verzoek ik je het mij te ontnemen.

Ik viel snikkende voor den slaaf op mijn knieën, zonder een woord te kunnen uiten. Hij hief mij op.

— Wat doe je? vroeg hij mij.

— Ik betuig je de eerbied die ik je schuldig ben; ik ben zoo'n vriendschap als de jouwe niet waardig. Zul je mij nu zelfs mijn ondankbaarheid vergeven.

Even aarzelde hij, maar toen drukte hij mij tegen zich aan en sprak:

— Mag ik je nu eindelijk mijn broeder noemen? Je bent goed, maar het ongeluk had je onrechtvaardig gemaakt.

— Ik heb mijn broeder teruggevonden, zei ik hem; ik ben nu niet meer ongelukkig; maar ik ben wel schuldig.

— Jij, schuldig, mijn broeder! Ik ben het ook geweest en erger dan jij. Jij bent nu niet meer ongelukkig; ik zal het altijd blijven!

VIJF EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Hij keek mij somber aan.

— Luister zei hij; mijn vader was koning in het land van Kakongo. Wij waren gelukkig en machtig. Europeanen zijn gekomen. Hun aanvoerder was een Spanjaard en die beloofde aan mijn vader nog grootere landstreken en blanke vrouwen; mijn vader volgde hem met zijn familie.... — Broeder, ze hebben ons als slaven verkocht!

Hij zweeg even, maar plotseling greep hij mijn arm.

— Broeder, hoor je me, versta je me? ik ben als een stuk vee nog vele malen verkocht. Herinner je je de terechtstelling van Ogé; dien dag heb ik mijn vader teruggezien. Het was aan de galg.

Ik beefde. Hij vervolgde.

— Toen mijn vrouw stierf heeft zij mij gevraagd haar te wreken. Mijn familie drong er bij mij op aan hen te verlossen. Ik kon niets doen, ik was in de gevangenis bij je oom. Op den dag, dat ik door jou mijn vrijheid kreeg, spoedde ik mij naar hen toe om hen te verlossen. Helaas broeder, ik kwam te laat. De laatste van de kleinkinderen van den koning van Kakongo was onder de slagen der blanken bezweken.

Nu zweeg hij even en vroeg mij koel:

— Broeder wat zou jij gedaan hebben?

Zijn verhaal had mij aangegrepen. Ik antwoordde slechts met een dreigend gebaar op de mij gestelde vraag. Hij begreep mij en glimlachte verdrietig.

— De slaven waren tegen hun heer in opstand gekomen en namen wraak over den moord op mijn kinderen. Zij verkozen mij tot hun aanvoerder. Je weet wat een onheil die opstand gebracht heeft. Ik vernam dat ook de slaven van je oom het voorbeeld wilden volgen. Ik kwam in de Acul juist op den avond dat de opstand uitbrak. — Je was afwezig — Je oom was in zijn bed gedood. De zwarten waren reeds bezig de plantages in brand te steken. Ik kon hun woede niet meer kalmeeren en het eenige wat mij overbleef was je familie te redden. Ik had heel veel moeite je Maria te redden. Men wilde haar en haar jongste broertje dooden, maar ik gelastte ze heen te gaan en mij alleen te laten opdat ik persoonlijk mijn wraak zou kunnen voltooien. Zij trokken zich terug. De vrouw nam ik in mijn armen. Rask zorgde voor het kind en ik wist ze naar dezen grot te brengen, die mij alleen bekend is. — Broeder dat is mijn misdaad.

— Maar laten wij nu allen heengaan, vervolgde hij.

Ik vroeg hem verwonderd waarheen hij ons wilde brengen.

— Naar het kampement van de blanken, want deze schuilplaats is niet meer veilig. Morgenochtend zullen de blanken Biassou aanvallen en dan zal het woud in brand worden gestoken. Wij hebben geen oogenblik meer te verliezen. Tien hoofden zijn verantwoordelijk voor het mijne. Wij moeten ons haasten, jij bent vrij en ik ben het niet.

Ik keek hem verbaasd aan, niet begrijpende wat hij daarmee bedoelde. Hij gaf mij de verklaring.

— Heb je niet hooren vertellen van Bug-Jargal, die gevangen was genomen? vroeg hij mij ongeduldig.

— Ja, maar wat heeft dat met jou te maken.

Nu scheen hij verwonderd en antwoordde plechtig.

— Die Bug-Jargal ben ik.

ZES EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Ik was met dien man op allerlei verrassingen voorbereid. Zooeven had ik tot mijn verbazing vernomen dat de slaaf Pierrot een Afrikaansche negervorst was, maar ditmaal steeg mijn bewondering nog meer toen hij zich ontpopte als Bug-Jargal, die krachtige maar ook zoo edelmoedige aanvoerder der opstandelingen van de Morne-Rouge. Nu begreep ik waarom al die rebellen hem zoo eerbiedig behandelden en zelfs ook Biassou. Geen wonder hij was immers de groote Bug-Jargal, de koning van Kakongo.

Hij scheen er niet op te letten, dat zijn laatste woorden zoo'n indruk op mij gemaakt hadden.

— Men heeft mij gezegd, hernam hij dat jij de gevangene van Biassou was en ik ben gekomen om je te verlossen.

— Waarom heb je mij dan zooeven gezegd dat je niet vrij was?

Hij keek mij aan.

— Luister, zei hij, hedenmorgen was ik nog de gevangene van de blanken. Ik vernam, dat Biassou het voornemen had voor zonsondergang een jeugdigen gevangene, genaamd Léopold d'Auverney te dooden. Ik vernam ook, dat men uit weerwraak mij onmiddellijk daarna zou terechtstellen, en dat voor het geval ik zou weten te ontsnappen, tien van mijn mannen zouden gedood worden. — Je ziet dus dat ik haast heb.

Ik hield hem nog even tegen.

— Je bent dus ontsnapt? zei ik.

— Hoe zou ik anders hier zijn? Ik moest je toch redden. Ik dankte je toch mijn leven? Kom, volg mij nu. Wij zijn op één uur gaans van het kamp der blanken. Over drie uur zal de zon ondergaan. Kom, broeder, het is hoog tijd.

Over drie uur zal de zon ondergaan. Die woorden herinnerden mij plotseling de vreeselijke belofte die

ik aan Biassou gedaan had. Ik had er niet meer aan gedacht. Ik had mijn doodvonnis vergeten. Ik had nu nog één uur om mij naar het kamp van Biassou te begeven, Het was mijn plicht; de schurk had mijn woord en het was beter te sterven, dan zoo'n barbaar in de gelegenheid te stellen het woord van een Franschman te minachten. Ja het was wel verschrikkelijk, maar het moest. Toch heb ik toen nog even geaarzeld, dat moet ik bekennen. Was het niet begrijpelijk, heeren?

ZEVEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

En een zucht slakende nam ik de hand van Bug-Jargal in de mijne, terwijl ik mijn andere hand mijn arme Maria reikte.

— Bug Jargal zei ik met moeite, ik vertrouw aan jou diegene toe die mij het liefste is. Keer zonder mij naar het kamp terug, want ik mag je niet volgen.

— Mijn God, riep Maria uit, wat is er nu.

Bug-Jargal had gesidderd. Droevig staarde hij mij aan.

— Broeder, wat zeg je?

Ik boog mij naar hem voorover en fluisterde hem toe:

— Ik ben een gevangene. Ik heb Biassou mijn woord gegeven om twee uur voor zonsondergang weer in zijn kampement terug te zijn; ik heb hem beloofd te zullen sterven.

Bug-Jargal sprong op van woede.

— Wat een monster. Daarom heeft hij je terzijde genomen. Dat was dus om je die belofte af te dwingen. Ik had dien ellendeling moeten wantrouwen. Hij is ook geen zwarte, hij is maar een mulat.

— Wat is er toch? vroeg Maria ontsteld; wie is die Biassou?

— Zwijg, zwijg, zei ik tot Bug-Jargal. Denk om Maria.

— Ik zal zwijgen, zei hij somber. Maar hoe kwam je er bij een dergelijke belofte af te leggen?

— Ik dacht dat jij een ondankbare was, dat Maria toch voor mij verloren was. Wat gaf ik nog om mijn leven?

— Maar zoo'n belofte behoef je toch niet te houden.

— Ik heb hem mijn eerewoord gegeven.

Hij scheen te trachten te begrijpen wat ik bedoelde.

— Je eerewoord! Wat zou dat? Je bent daar toch niet door gebonden.

— Ja, mijn eer staat op 't spel.

— Ik begrijp je niet Je bent niet aan Biassou gebonden. Kom, ga met ons mee.

— Dat kan ik niet, broeder, ik heb beloofd terug te keeren.

— Neen, dat heb je niet beloofd. En zich tot Maria wendende zei hij haar: Zuster help mij, belet hem om naar het kamp van Biassou terug te keeren, waar hij ter dood zal gebracht worden.

— Wat heb je gedaan?" riep ik uit.

Het was reeds te laat. Maria was mij om den hals gevallen.

— O, stamelde zij, wat zegt hij, mijn Leopold. Toe, dat is toch niet waar. Je zult mij toch niet verlaten om te sterven. Je hebt niet het recht zoo over je leven te beschikken en ook over het mijne, want wanneer je mij alleen laat zal dat ook mijn dood zijn.

— Maria, hernam ik, geloof hem niet. Ik moet je verlaten, maar wij zullen elkander elders weerzien.

— Waar, vroeg zij, waar zullen wij elkander weerzien.

— In den hemel! antwoordde ik, niet langer in staat zijnde te liegen.

Nu viel zij in zwijm, maar ditmaal was het van smart. Het was hoog tijd; mijn besluit stond vast. Ik legde haar in de armen van Bug-Jargal, wiens oogen met tranen gevuld waren.

— Niets kan je dus weerhouden? zei hij mij. Ik

zal er niets meer aan toevoegen. Maar hoe is het mogelijk dat je niet aan Maria's bede gehoor geeft? Voor een enkel van de woorden die zij gezegd heeft zou ik alles opgeofferd hebben, en jij wilt haar zelfs je dood niet opofferen?

— Mijn eer! antwoordde ik. Adieu, Bug-Jargal; adieu, broeder, ik laat haar aan jou.

Hij greep mijn hand een scheen in gedachten verzonken.

— Broeder, er is in het kamp der blanken nog een van je familie; aan hem zal ik Maria toevertrouwen; ik kan dat niet aannemen.

Hij wees mij een hooge rotstop, die ver boven de omgeving uitstak.

— Zie je die rots; wanneer vandaar geseind wordt dat je dood bent, dan zal ook mijn dood niet lang op zich laten wachten. Adieu.

Zonder hem uitleg te vragen van zijn laatste woorden, nam ik afscheid; ik drukte een laatste kus op het bleeke voorhoofd van Maria en haastte mij te vertrekken, opdat haar blik, wanneer zij tot bewustzijn zou komen, mij niet alle kracht zou ontnemen.

ACHT EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Zonder verder nog om te zien ging ik het dichte woud in en zocht ik mijn weg door het struikgewas, totdat ik eindelijk het kampement van Biassou voor mij zag. Nu hield ik even stil, maar spoedig herstelde ik mij en liep verder, recht op de voorposten aan. Ik haastte mij er nu maar een eind aan te maken. De negers die op wacht stonden brachten mij bij Biassou.

Toen de generaal mij de grot zag binnenkomen, scheen hij heelemaal niet verwonderd mij terug te zien. Spottend richtte hij eenige woorden tot mij,

waarop ik mij niet verwaardigde hem te antwoorden.

— Laat den kapelaan waarschuwen, zei hij toen tegen een van zijn adjudanten.

Zwijgend keken wij nu elkander aan.

Op dit oogenblik trad Rigaud binnen. Het leek mij toe, dat hij opgewonden was, toen hij fluisterend met den generalissimus sprak.

— Roep alle korpscommandanten van mijn leger bijeen, zei Biassou kalm.

Een kwartier later waren deze negerofficieren in hun dwaze uniformen voor de grot verzameld. Biassou stond op.

— Luister, *amigos !* de blanken zijn van plan ons morgenochtend aan te vallen. De positie die wij hier innemen is zwak; wij moeten die verlaten. Laten wij allen tegen het vallen van den avond op marsch gaan en over de Spaansche grens trekken. — Macaya, zal de voorhoede vormen met zijn mannen. — Padrejan moet zorgen dat de buitgemaakte kanonnen vernageld worden, wij kunnen deze in de bergpassen toch niet meenemen. De dapperen van de Croix-des-Bouquets volgen achter de mannen van Macaya, daarna Toussaint met de zwarten van Leogane en van Trou. — De luitenant-kolonel Cloud zal de Engelsche geweren uitdeelen, die aan den kaap Cabron zijn gelost en met zijn mannen de voetpaden van de Vista volgen. Wanneer er nog gevangenen over zijn moeten deze eerst gedood worden. Drie ton arsenicum moeten in de bron, waar het kamp zich van drinkwater voorzag, gegooid worden. De blanken zullen zich aan dat water te goed doen. Na Cloud en Toussaint marcheeren de troepen van de Limbé, van de Dondon en van de Acul. Dat alle toegangswegen door rotsblokken versperd worden en onbruikbaar gemaakt. Het bosch moet in brand gestoken worden. — Rigaud moet bij mij blijven. — Candi, zorg dat mijn lijfwacht verzameld is. — De zwarten van de Morne-Rouge

vormen de achterhoede en zullen het kamp eerst bij zonsopgang verlaten.

Hij boog zich naar Rigaud en zei fluisterend:

— Dat zijn de mannen van Bug-Jargal, indien die eens hier in de pan konden gehakt worden. Eenmaal die bende vernietigd, dan is het ook met hun aanvoerder gedaan. Vooruit, *kermanos* en zorg dat mijn orders uitgevoerd worden.

De chefs gingen heen.

— Generaal, zei Rigaud, we moeten nog den brief van Jean-François verzenden. Het gaat ons niet voor den wind en dat schrijven zal wellicht de blanken er toe bewegen hun aanval nog wat uit te stellen.

Biassou haalde het stuk uit zijn zak.

— Dat is goed, dat je me daaraan herinnert; maar er zijn zooveel taalfouten in, dat ze ons zullen uitlachen. — Hij hield mij het papier voor. — Luister, wil je je leven nog redden? Help me dan dien brief over te maken; ik zal je mijn denkbeelden mede deelen en jij moet er dan een mooien brief van schrijven.

Ik maakte een ontkennend gebaar. Hij scheen ongeduldig.

— Dus is het neen? zei hij.

— Neen! herhaalde ik.

Hij hield nog aan.

— Denk er goed over na.

— Ik heb er goed over nagedacht en juist daarom weiger ik. Het schijnt dat je bang bent en je rekent erop dat zoo'n brief den opmarsch van de blanken zal vertragen. Ik wensch niet daaraan mee te doen. Begin maar met je strafoefening.

— Daar heb ik nu geen tijd voor. Onze positie is gevaarlijk en we moeten hier vandaan. Dus je weigert als mijn secretaris dienst te doen. Je hebt groot gelijk. Ik zou je daarna toch ter dood gebracht hebben. Trouwens ik heb den heer kapelaan beloofd dat je zou sterven.

Hij wendde zich tot den obi, die juist binnen was gekomen.

— *Bon père* is uw escouade gereed?

Deze knikte van ja.

— Heeft u er voor gezorgd dit escouade samen te stellen uit zwarten van de Morne-Rouge, want deze zijn de eenigen, die voorloopig nog niet vertrekken.

Weer knikte de obi bevestigend.

Biassou wees mij nu een groote zwarte vlag.

— Zie je, daarmee waarschuw ik je vrienden, dat ze nu wel je compagnie aan je luitenant kunnen overdragen. Je begrijpt wel, dat ik op dat moment al hier vandaan moet zijn. A propos, hoe vin je hier de omstreken, je hebt juist een wandelingetje gemaakt.

— Ik heb gezien, dat er boomen genoeg zijn om jou en je heele bende aan op te hangen.

— Welnu, hernam hij grijnzend, er is toch een plekje waar je nog niet geweest bent en waar de *bon pere* je wel heen zal brengen. Adieu mijn jeugdige kapitein en bonsoir aan Leogri.

Hij ging nu heen na een wenk gegeven te hebben aan de negers die mij wegvoerden. De obi vergezelde mijn escorte.

NEGEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het ware nutteloos geweest mij nog te verzetten en dus liet ik mij gewillig meevoeren.

Wij volgden een voetpad dat langs een bruisend bergstroompje was gemaakt. Ik was verrast op te merken dat dit pad plotseling tegen een loodrechte rots doodliep. Beneden in die rots zag ik een boogvormige opening, waardoor het water stroomde. De negers sloegen nu linksaf en eenige oogenblikken later kwamen wij aan een onderaardsch gewelf. De obi naderde mij nu en zei met vreemde stem: — Nu zal ik je even dit voorspellen, dat slechts een van ons beiden hier heelhuids uit vandaan zal komen. Ik verwaardigde mij niet hem te antwoorden. Wij

gingen in de duisternis verder. Er moest hier ergens een waterval zijn want het gedreun van het neerstortende water werd zoo hevig dat het alle andere geluiden overstemde. Na tien minuten geloopen te hebben bereikten wij een soort platform, dat gedeeltelijk door het water overstroomd werd. Boven ons drong door een spleet een beetje licht in het gewelf.

Het was op deze verschrikkelijke plek, dat wij halt hielden. Ik begreep dat ik hier zou moeten sterven. Ik had mij om zoo te zeggen geheel vrijwillig in deze positie gebracht en onwillekeurig kwam er iets in mij dat op berouw leek. Ik begreep dat niets mij meer helpen kon, maar toch kon ik mij niet inhouden en ik sprak tot de negers, die mij omringden.

— Vrienden, zei ik, wat is het toch ellendig te moeten sterven en alles te moeten vaarwel zeggen.

Een vreeselijke lach was het antwoord op mijn woorden. Het was de kleine obi, die daar als een booze geest stond.

— Ha ! ha ! ha ! Je betreurt het leven. En ik was alleen maar bevreesd, dat je niet bang zou zijn voor den dood !

— Ellendeling, zei ik, wie ben je toch?

— Dat zul je straks wel gewaar worden, en daarop de zilveren zon, die zijn bruine borst versierde, op zij houdende, zei hij: — Kijk !

Ik boog mij naar hem voorover. Twee namen waren in zijn borst gebrand. Een brandmerk, zooals zoovele slaven op de borst hadden. Een van die namen was *Effingham*, de andere die van mijn oom en ook de mijne, *d'Auverney !* Ik was stom van verbazing.

— Welnu ! Leopold d'Auverney, vroeg de obi mij, zegt jou naam hier op mijn borst je dan niets, weet je nog niet wie ik ben?

— Neen, antwoordde ik, verwonderd mijn naam en voornaam uit dien mond te vernemen. Het is waar, dat ik zeker weet, dat slechts een persoon juist die twee namen op zijn borst gebrand had. Dat was die

dwerg van mijn oom.... Maar die is dood, de stakker, hij was zoo aan ons gehecht. Dus is het onmogelijk dat jij Habibrak zou zijn.

— Ik ben het zelf! riep hij met vreeselijke stem; en hij nam den sluier, die voor zijn gelaat hing weg. Het mismaakte gelaat van den weg van mijn oom vertoonde zich aan mijn blikken. De uitdrukking ervan was nu niet meer dwaas en zot, maar dreigend en onheilspellend.

— Groote God! riep ik, de dooden keeren dus terug? Het is werkelijk Habibrak, de nar van mijn oom.

— Zijn nar, en zijn moordenaar, zei de dwerg met gesmoorde stem.

— Zijn moordenaar! Ellendeling, heb je zoo zijn weldaden beloond?

Hij viel mij in de rede.

— Zijn weldaden, zeg liever zijn beleedigingen!

— Wat! hernam ik, dus jij hebt hem doodgestoken, jij schurk?

— Ja, ik, ik heb hem mijn mes door het hart geboord. Hij heeft nauwelijks tijd gehad om uit zijn slaap te ontwaken en den dood in te gaan. Zwak heeft hij nog geroepen: Help, Habibrak! Ik had hem geholpen.

Ik walgde van afschuw.

— Ongelukkige! laffe moordenaar! hij behandelde je zoo goed. Je at van zijn tafel, je sliep bij zijn bed....

— .... Als een hond! viel hij mij plots in de rede; *como un perro!* Zijn gunsten, bah, het waren beleedigingen! Ik heb me op hem gewroken en ik zal me nu ook op jou wreken! Luister. Meen je soms dat ook een mismaakte dwerg, geen mensch is? Ik heb ook een ziel! Ik was de nar van je oom, ik moest hem vermaken, hij hield van mij, zeg je; ja evenals van zijn papegaai en van zijn aap. Met mijn dolk heb ik mij in dat hart, waar ik zoo'n plaats in vervulde, een andere plaats voor mij gemaakt!

Ik sidderde.

— Ja, vervolgde de dwerg, ik ben het zelf, kijk

mij goed aan Leopold d'Auverney. Je hebt genoeg om mij gelachen, nu zul je voor mij sidderen. Ik heb lang genoeg mijn schandelijke rol van zot moeten spelen tot vermaak van je vervloekten oom en zijn vervloekte vrienden. En ik moest meelachen, het was mijn plicht. Besef je nu hoe ik jullie haat? Ik heb heel lang geleden en mijn wraak heeft maar kort geduurd. Jammer dat hij niet eens geweten heeft wiens hand hem den doodelijken steek toebracht. Maar ditmaal zal ik beter slagen. Jij weet tenminste wie ik ben. Je had me intusschen nimmer zoo gezien. Wat je vroeger zag was mijn masker van zot en dwaas; thans zie je het gelaat van den mensch Habibrak!

Hij was afgrijselijk.

— Monster! riep ik uit, voltooi nu maar je wraak. Haast je, mij te doen sterven.

Hij begon op het platform op en neer te loopen terwijl hij zich in de handen wreef.

— En wanneer ik me nu eens niet wensch te haasten? wanneer ik nu eens op mijn gemak wensch te genieten van je doodsangst? Zie je, Biassou moest mij ook mijn deel van de buit van de laatste plundering geven. Toen ik jou zag heb ik hem onmiddellijk verzocht mij jouw leven te geven. Hij heeft mij dat gaarne toegestaan en zoo zie je behoor je aan mij toe. Ik vermaak me een beetje. We zullen je weldra in dien waterval gooien en de stroom zal wel verder voor je zorgen. Maar ik moet je nog wat vertellen. We hebben de schuilplaats van je vrouw ontdekt en nu heb ik Biassou aangeraden om het woud in brand te steken. En dus is het met je heele familie gedaan.

— Ellendeling! ellendeling! riep ik uit; en ik maakte een beweging om mij op hem te werpen.

Hij keerde zich nu tot de negers.

— Vooruit bind hem vast.

Maar terwijl de negers het bevel uitvoerden, meende ik heel in de verte het geblaf van een hond te hooren, wellicht was het slechts het geluid van het water,

Ik stond nu gebonden aan den rand van den afgrond. De dwerg keek mij triomfantelijk aan. Ik sloeg de oogen naar boven. Nu hoorde ik weer blaffen en werkelijk zag ik door de spleet den reusachtigen kop van Rask. Ik beefde. De dwerg riep:

— Vooruit! — en de negers maakten zich gereed mij in den afgrond te gooien. Waarschijnlijk had geen van hen het geblaf gehoord.

EEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

— Kameraden! riep een donderende stem.

Allen draaiden zich om; het was Bug-Jargal, die daar boven voor de opening stond.

— Kameraden, herhaalde hij, houd op! De negers bogen diep. Hij vervolgde:

— Ik ben Bug-Jargal.

Nu knielden allen eerbiedig neder.

— Maak den gevangene los, riep het opperhoofd.

De dwerg scheen zich eindelijk een beetje van zijn eerste verbazing hersteld te hebben. Hij hield de negers tegen. — Wat is dat, wat moet dat? riep hij uit.

En daarop naar Bug-Jargal opziende:

— Hoofd van de Morne-Rouge, wat komt u hier doen?

Bug-Jargal antwoordde:

— Ik kom over mijn broeders het bevel voeren!

— Inderdaad, zei de dwerg met verkropte woede, het zijn de zwarten van de Morne-Rouge. Maar met welk recht beschikt u over mijn gevangene.

En het opperhoofd antwoordde:

— Ik ben Bug-Jargal.

Weer bogen de negers zich eerbiedig voorover.

— Bug-Jargal, hernam Habibrak, kan niet ongedaan maken, wat Biassou gedaan heeft. Die blanke is mij

door Biassou gegeven. Ik wil dat hij sterven zal en hij zal ook sterven.

— *Vosostros*, zei hij tot de negers, gehoorzaam aan mij ! Smijt hem in den afgrond.

Toen zij de machtige stem van den obi hoorden, stonden de negers op en liepen op mij toe. Ik meende dat het mij gedaan was.

— Maak den gevangene los ! riep Bug-Jargal.

In een oogwenk was ik vrij. Ik zou niet durven zeggen wat grooter was, de woede van den obi of mijn verwondering. Hij wilde op mij aan vliegen, maar nu hielden de negers hem tegen. Nu begon hij te razen en te tieren, waardoor hij de negers angstig maakten. Zij schenen een beetje onder den indruk te komen en hiervan wilde de obi gebruik maken:

— Ik wil dat de blanke sterft. Jullie zult mij gehoorzamen; hij zal sterven, riep hij uit.

Bug-Jargal antwoordde plechtig:

— Hij zal leven ! Ik ben Bug-Jargal. Mijn vader was koning van het land van Kakongo, en hij was daar oppermachtig.

Vol eerbied lagen de negers op den grond geknield.

Het opperhoofd vervolgde:

— Broeders ! ga aan Biassou zeggen dat hij de zwarte vlag, het teeken dat deze gevangene gedood is, niet moet hijschen, want deze gevangene heeft het leven van Bug-Jargal gered en Bug-Jargal wenscht dat hij leeft.

Nu stonden zij op en verlieten de plek zonder een woord te zeggen. Ook de obi ging heen en weldra waren zij uit het gezicht verdwenen.

— God zij geloofd, riep Pierrot eindelijk, nu zijn wij gered. Broeder ga denzelfden weg terug, dien je gekomen bent, je zult mij in de vlakte terug vinden.

Hij gaf mij met de hand nog een teeken en trok zich terug.

TWEE EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Ik had haast dit vreeselijk oord zoo spoedig mogelijk te verlaten en van mijn redder te vernemen hoe hij er in geslaagd was juist nog op het allerlaatste moment mij te komen verlossen. Maar er dreigde nog gevaar. Op het oogenblik, dat ik weer de onderaardsche gang wilde binnengaan, sprong Habibrak te voorschijn. De wraakzuchtige obi was de anderen niet gevolgd, maar had zich verstopt om het oogenblik af te wachten, waarop hij toch nog zijn wraak zou kunnen voltooien. Dit oogenblik was nu daar. Ik was alleen, en ongewapend; hij had een dolk in de hand. Onwillekeurig deed ik een paar passen achteruit.

— Ha ! ha ! *maldicho !* je denkt dus dat je mij ontsnappen kunt ! maar de gek is minder gek dan jij. Ditmaal heb ik je en je behoeft niet lang te wachten. Ook je vriend Bug-Jargal zal niet tevergeefs wachten. Je zult hem in de vallei ontmoeten, maar deze bergstroom zal zich ermee belasten je er heen te brengen.

Dit zeggende, sprong hij met opgeheven dolk op mij af.

— Monster ! zei ik, mij nog meer terugtrekkende, zooeven was je slechts een beul, nu ben je een moordenaar !

— Ik wreek mij ! antwoordde hij.

Nu stond ik aan den rand van den afgrond. Hij wierp zich op mij teneinde mij met een dolkstook naar beneden te storten, maar ik wist de schok te ontwijken. Hij gleed uit en viel in den afgrond. Maar zijn kleeren raakten de wortels van den ouden boom, die door de rotsen staken en hij bleef hangen. Met een ontzettende energie wist hij zich aan die uitstekende wortel vast te klemmen. Zijn moordenaarsdolk viel in den afgrond.

Daar hing nu Habibrak. Eerst trachtte hij nog zich in de hoogte te werken teneinde het platform te

bereiken, maar met zijn korte armen was hij daar niet toe in staat. Hij huilde van woede.

Ik had hem heel gemakkelijk een stoot kunnen geven, waardoor hij genoodzaakt zou zijn de wortels los te laten en naar beneden te storten; maar dat zou een lafheid geweest zijn en ik dacht er geen oogenblik aan. Ik dankte den hemel dat ik er zoo goed was afgekomen en ik besloot hem aan zijn lot over te laten. Toen hoorde ik plotseling het geluid van den stem van den dwerg, dat klagend en smeekend tot mij doordrong:

— Meester ! riep hij, meester ! ga niet heen. In naam van den goeden *Giu* laat mij niet sterven. Een menschelijk schepsel dat gij kunt redden. Helaas mijn krachten begeven mij. Straks zal ik de tak wel los moeten laten en dan zal ik in dien ontzettenden afgrond verdwijnen. Heeft u dan geen medelijden met den armen nar.

Ik was nu weer den rand van den afgrond genaderd en ik zag het door angst verwrongen gelaat van den dwerg.

— Senor Leopold, vervolgde hij, aangemoedigd door mijn naderbij komen. Is het mogelijk dat het eene wezen, een ander wezen, dat in zoo'n verschrikkelijke positie is aan zijn lot overlaat? Reik mij toch de hand. U kunt mij nog redden. O, wees toch edelmoediger dan ik. O, hemel ! o hemel ! ik kan me niet meer houden ! ik zal. — *Ay desdichado !* Uw hand ! reik mij uw hand, of ik ben verloren.

Ik vergat alles op dat oogenblik. Dat was voor mij geen vijand meer, geen verrader, geen moordenaar, het was slechts een ongelukkige, die ik van een verschrikkelijke dood kon redden. Ik bukte mij en knielde aan den rand. Met mijn eenen arm omklemde ik den boom, mijn andere hand reikte ik hem. — Zoodra ik deze onder zijn bereik was greep hij die met zijn beide handen en in plaats van mee te helpen om naar boven te komen, voelde ik, dat hij alles in het werk stelde,

om mij met hem naar beneden in den afgrond te trekken. Indien ik den boom niet zoo stevig vast had, zou ik zonder twijfel door hem meegesleurd zijn.

— Ellendeling! riep ik, wat doe je?

— Ik wreek me! antwoordde hij met een duivelachtigen schaterlach. Ah, nu heb ik je tenminste! Stommerik! je hebt je aan mij overgegeven! Ik laat je niet meer los! Jij was gered, ik was verloren en nu begeef je je vrijwillig in den muil van den kaaiman, omdat hij geklaagd heeft na eerst gebruld te hebben! Ik voel me gelukkig, want mijn dood is tevens mijn wraak. Je bent in den val geloopen, *amigo* en ik zal tenminste een menschelijke makker hebben, wanneer we straks tusschen de visschen zijn.

— Gemeene verrader, is dat mijn loon!

— Ja, hernam hij, ik weet dat je mij ook had kunnen redden, maar ik geef er de voorkeur aan, dat wij samen sterven. Ik heb liever jouw dood dan mijn leven! Kom!

En weer stelde hij alle pogingen in het werk om mij naar beneden te trekken. Zijn gelaat was afzichtelijk. Ik spande ook al mijn krachten in om mijn hand uit zijn ijzeren greep te verlossen en riep zoo hard ik kon: Bug-Jargal! Maar het gebruis van den waterval liet mij weinig hoop, dat deze mijn angstkreten zou hooren.

Ik voelde dat ik zwakker en zwakker werd, maar ik waagde nog een poging en schreeuwde Bug-Jargal! Een geblaf antwoordde mij. Ik had Rask herkend, ik keek naar boven. Daar waren Bug-Jargal en zijn hond. Hij zag het gevaar waarin ik verkeerde.

— Houd je goed! riep hij.

Habibrak schreeuwde van zijn kant, terwijl hij zijn krachten voor een laatste poging verzamelde:

— Kom toch! Kom.

Op dat oogenblik voelde ik dat mijn krachten mij begaven en mijn arm den boom niet meer kon houden. Het was met me gedaan, maar ik voelde me van

achteren vastgrijpen; het was Rask. Op een teeken van zijn meester was hij door de opening op het platform gesprongen en in zijn bek hield hij nu mijn jas vast. Deze onverwachte hulp redde mij het leven. Habibrak was uitgeput, en ik voelde dat zijn vingers mij niet meer zoo vast omklemden. Toen brak de wortel waaraan hij nog met zijn overkleed vast zat af en terwijl Rask mij achteruit trok viel de ellendige dwerg in den donkeren afgrond.

Zoo was het einde van den nar van mijn oom.

DRIE EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Ik was uitgeput van vermoeienis. De stem van Bug-Jargal bracht me weer tot bezinning.

— Broeder! riep hij mij toe, haast je om hier uit te komen! Over een half uur zal de zon ondergaan. Ik zal beneden op je wachten. Volg Rask.

Die woorden van een vriend gaven mij weer hoop en moed. Ik richtte mij op. De dog liep voor mij uit. Zijn vroolijk geblaf geleidde mij in de duisternis. Eenige oogenblikken later zag ik weer het daglicht en wij bereikten den uitgang. Nu herinnerde ik mij de voorspelling van den dwerg.

„Een van ons beiden zal hier weer uit komen".

Zijn verwachting was bedrogen, maar zijn voorspelling was uitgekomen.

Nu was ik ook spoedig bij Bug-Jargal.

— Luister, zei hij, je vrouw, mijn zuster, is in veiligheid. Ik heb haar aan een van je familieleden toevertrouwd. Ik wilde mij ook gevangen geven, maar hij zei mij te vluchten en te trachten Biassou over te halen je executie uit te stellen. Ik ben gelukkig op tijd gekomen. Jij bent gered en ik ook.

Hij reikte mij de hand en voegde er nog aan toe:

— Broeder, ben je tevreden?

Ik drukte hem tegen me aan en ik smeekte hem mij nu niet meer te verlaten; ik beloofde hem een rang bij de koloniale troepen. Maar hij viel mij woest in de rede.

— Broeder, heb ik jou voorgesteld, je bij ons aan te sluiten.

Ik zweeg, ik voelde dat ik ongelijk had. Hij vervolgde nu opgeruimd.

— Kom, vlug, laten wij naar je vrouw terug gaan.

Hij liep voor mij uit; Rask volgde ons. Het was nu bijna donker geworden. Bug-Jargal vatte plotseling mijn hand.

— Luister, zei hij.

Ik hoorde een kanonschot.

— Dat is het signaal, zei hij met sombere stem.

In twee sprongen was hij boven op een rotsblok; ik volgde hem.

— Zie je dat, zei hij somber.

En in de richting, die hij mij aanwees zag ik bij het licht der ondergaande zon de bergtop, waarop de zwarte vlag woei.

Even hield d'Auverney op.

— Later heb ik vernomen, dat Biassou, in zijn haast om te vertrekken niet gedacht had op den terugkeer van het detachement, dat mij had moeten executeeren en de vlag had laten hijschen, omdat hij mij toch reeds dood waande.

— O God, mijn ongelukkige makkers, riep Bug-Jargal. Ga alleen naar je vrouw toe, Rask zal je den weg wijzen.

— Adieu, zei hij nog en een oogenblik later was hij in het kreupelhout verdwenen.

Ik volgde den hond....

D'Auverney zweeg, hij was te ontroerd zijn verhaal te vervolgen:

— Thadée, zei hij, ik heb er geen moed meer toe, vertel jij verder.

En Thadée begon met veel omhaal van woorden te vertellen, wat er was voorgevallen in het kamp der blanken.

— Wij hadden gehoord, dat u, mijn kapitein, dien

avond zou geëxecuteerd worden en toen men een kanonschot loste, dat het teeken was, dat nu ook de tien gijzelaars zouden doodgeschoten worden, werd mij gelast de tien slachtoffers naar de plaats van de executie te brengen. Dat was betrekkelijk nog ver. Toen wij daar aangekomen waren liet ik de tien kerels goed vastbinden en liet het vuurpeloton aantreden. Maar daar komt hijgend en uitgeput een groote neger op ons af.

— Ik ben nog op tijd ! zei hij. Dag, Thadée.

— Ja, dat zei hij heel kalm en toen ging hij zijn tien kameraden losmaken. De kerels wilden niet, dat hij zich voor hen opofferde, maar ik maakte daar een eind aan en liet hem de plaats innemen, waar een oogenblik te voren de tien anderen gestaan hadden. Toen sprong een groote hond uit het struikgewas en vloog mij naar de keel. Dat scheelde heel weinig of het was met mij gedaan geweest. Maar Pierrot gaf hem een teeken en de arme Rask liet mij los. Ik, ik dacht dat u dood was, kapitein en ik was buiten mezelf van woede. Ik riep....

Maar Thadée was nu niet in staat het fatale woord uit te spreken. Hij zweeg even en vervolgde:

— Bug-Jargal viel neer. Een kogel had een poot van den hond doorboord. Sedert is de arme Rask kreupel. Ik hoorde gekreun in het boschje en daar vond ik u, mijn kapitein, door een verdwaalde kogel gewond, liggen. U was aan komen hollen om den grooten neger nog te redden. Helaas het was te laat. Uw wond was niet gevaarlijk en dank zij de goede zorgen van madame Maria herstelde u spoedig.

De sergeant hield op. Nu nam d'Auverney weer het woord en sprak met plechtige en droevige stem:

— Bug-Jargal was dood !

Thadée boog het hoofd.

— Ja, zei hij; en mij had hij het leven gered; en ik ben het geweest, die hem gedood heeft !

BESLUIT.

Omdat de lezers in het algemeen gewoon zijn van de personen, waarvoor men getracht heeft hen belang in te boezemen, te vernemen wat hun lot is geweest, hebben wij getracht ook na te gaan wat er van den kapitein Leopold d'Auverney, van zijn sergeant en van zijn hond is terecht gekomen. Men zal zich herinneren dat de droefgeestigheid van den kapitein een dubbele oorzaak had. De dood van Bug-Jargal en het verlies van zijn Maria, die later bij een grooten brand van de Cap was omgekomen.

Wat den kapitein zelf betreft kunnen wij het volgende mededeelen:

Een groote veldslag was door de troepen van de Fransche republiek op de Europeesche legers gewonnen. De divisie-generaal M...., die het opperbevel had gevoerd, was in zijn tent bezig zijn rapport op te maken, dat aan de Conventie moest gezonden worden over de overwinning van den vorigen dag. De generaal had het land aan die commissarissen te velde, die het Jacobijnsche gouvernement steeds als dwarskijkers en spionnen naar het leger zond. Maar het was gevaarlijk hen te weigeren ze te woord te staan. Toen dus een adjudant hem kwam zeggen dat een vertegenwoordiger van het volk hem wenschte te spreken was de generaal wel verplicht deze te ontvangen.

Na een paar gelukwenschen met de groote overwinning gedaan te hebben, boog deze zich tot den generaal voorover en zei met gesmoorde stem:

— Dat is nog niet alles, burger-generaal; men moet niet alleen de vijanden van buiten, maar ook die onder ons zijn, uitroeien.

— Wat wilt u daarmee zeggen, burger volksvertegenwoordiger? vroeg de generaal verwonderd.

— Er bevindt zich in uw leger een zekere kapitein Leopold d'Auverney; hij dient bij de 32e halve-brigade. Kent u hem generaal?

— Ja, inderdaad ! hernam de generaal. Ik lees daar juist in het rapport van den adjudant-generaal, chef van de 32e halve-brigade een en ander over hem. De 32ste had in hem een uitstekend kapitein.

— Hoe dat, generaal ! Heeft u hem een anderen graad gegeven.

— Ik moet u bekennen, dat dat mijn voornemen was.

Nu viel de commissaris den generaal in de rede.

— Wees voorzichtig, die Leopold d'Auverney is een aristocraat, een contra-revolutionnair, een koningsgezinde, een verrader. De justitie eischt hem op. U moet hem direct ter mijner beschikking stellen !

De generaal hernam koel:

— Dat kan ik niet.

— Wat kunt u dat niet, zei de commissaris heftig. Weet u dan niet, dat hier geen grooter macht bestaat dan de mijne? De republiek gelast het u en u kunt het niet? Luister ik zal u zeggen welke beschuldigingen tegen dezen d'Auverney zijn ingebracht en die door mij aan den openbaren aanklager moeten doorgezonden worden. Ten eerste heeft hij een contra-revolutionnair verhaal gedaan, waarin de principes van gelijkheid en vrijheid worden belachelijk gemaakt en waarin die verouderde begrippen bekend onder de namen van koningschap en godsdienst worden verdedigd. Ten tweede heeft hij zich van allerlei uitdrukkingen bediend, die in de republiek ontoelaatbaar zijn, ten derde heeft hij steeds het woord *monsieur* in zijn verhaal gebezigd en niet *citoyen* en eindelijk heeft hij ten vierde, saamgezworen tegen de veiligheid van de republiek. Hij verdient de doodstraf. En nu weigert u hem uit te leveren en u wenscht een vijand van het vaderland aan zijn gerechte straf te onttrekken.

— Die vijand van het vaderland, hernam de generaal heeft zich voor dat vaderland opgeofferd. Ook ik zal over hem spreken in mijn rapport aan de nationale conventie. De kapitein d'Auverney heeft zijn leven geofferd om een redoute te nemen, die de sleutel van

de vijandelijke positie was. Wij hebben overwonnen, dank zij hem. De lijken van den sergeant Thadée en van een hond zijn bij het zijne gevonden. Wij zullen aan de Conventie voorstellen om te decreteeren dat de kapitein Leopold d'Auverney „a bien mérité de la patrie". U ziet burger-commissaris, vervolgde de generaal kalm, dat onze rapporten wel verschillend zijn. U zegt dat hij een verrader is en ik dat hij een held is. Gelukkig voor hem is die dappere gesneuveld. Hij heeft niet op u gewacht.

De commissaris was woedend en mompelde tusschen zijn tanden:

— Hij is dood, dat is jammer!

De generaal hoorde het en riep verontwaardigd uit:

— Er blijft u nog iets over, burger-volksvertegenwoordiger. Ga zijn lichaam daar tusschen de puinhoopen van de redoute opzoeken. Wie weet? De kogels hebben wellicht het hoofd van het lijk gespaard voor de nationale guillotine!